

BROJ 1
SUDSKE PRAKSE VRHOVNOG SUDA
BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, januar-mart 1988. Godine

K R I V I Č N O P R A V O

Krivični zakon SFRJ

1.

Član 48. KZSFRJ

Kada izvršilac svojim radnjama ostvari obilježja dva ili više kvalifikovanih oblika istog krivičnog djela, radi se o prividnom sticaju, a ne sticaju tih oblika odnosno krivičnog djela. U tom slučaju pravna ocjena se daje po zakonskoj odredbi u kojoj se izvršeno djelo najpotpunije izražava u objektivnom i subjektivnom pogledu.

Zbog toga radnje optuženog koji je iz niskih pobuda lišio života dva lica treba kvalifikovati po članu 36. stav 2. tačka 4. KZSRBiH kao u konkretnom slučaju težem vidu kvalifikovanog krivičnog djela ubistva.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom oglašeni su krivim optuženi G.J. i G.M. da su iz niskih pobuda lišili života majku i dijete. Te radnje su pravno ocijenjene kao krivično djelo ubistva iz niskih pobuda iz člana 36. stav 2. tačka 4. i ubistva više lica iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZ SRBiH.

Povodom žalbi optuženih, drugostepeni sud je ocijenio da se u ovom slučaju ne radi o sticaju kvalifikovanih oblika ubistva zbog slijedećih razloga:

Kada izvršilac svojim radnjama ostvari obilježja dva ili više kvalifikovanih oblika istog krivičnog djela, tu se ne radi o sticaju krivičnih djela već o prividnom sticaju koji se rješava po pravilu alternativiteta. Uzima se da je izvršeno jedno kvalifikovano krivično djelo s tim da mu se daje ona pravna ocjena zakonske odredbe u kojoj se djelatnost izvršioca, u objektivnom i subjektivnom pogledu, najpotpunije izražava. U konkretnom slučaju, pobude optuženih (da bi se spriječili da se utvrdi vanbračno očinstvo optuženog G.J. i da bi se on oslobodio dužnosti staranja i izdržavanja vanbračnog djeteta), bitno određuju djelatnost optuženih pa je njihovo djelo po pravilnoj primjeni zakona trebalo kvalifikovati kao ubistvo iz niskih pobuda propisano u članu 36. stav 2. tačka 4. KZ SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, odluka br. Kž. 958/87 od 27.1.1988. godine)

2.

Član 85. stav 1. i 2. KZ SFRJ (način oduzimanja imovinske koristi)

- 1) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se, u smislu člana 85. stav 1. KZ SFRJ, neposredno oduzeti od učinioca samo ako još postoji kod njega, u istom onom obliku u kojem je i pribavljena izvršenjem djela. U protivnom učinioca treba obavezati da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj koristi.

- 2) Da bi se imovinska korist pribavljena krivičnim djelom mogla oduzeti od drugog lica na koje je prenesena, pored ostalih uslova koje utvrđuje odredba člana 85. stav 2. KZ SFRJ, potrebno je da je učinilac krivičnog djela na to lice ovu korist prenio u istom onom obliku u kojem ju je i pribavio izvršenjem djela i da ona još postoji kod tog lica u istom tom obliku.

IZ obrazloženja:

Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom u smislu člana 85. stav 1. KZ SFRJ može se neposredno oduzeti od učinioca samo u onom izvornom obliku u kojem je i pribavljena djelom, a što će biti moguće ako ta korist kod njega još postoji po tom obliku. Primjera radi, ako je krivičnim djelom pribavljen novac u određenoj valuti, neposredno se može oduzeti samo taj novac. Isto važi i za sve druge oblike u kojima se korist može pribaviti, kao što su predmeti od vrijednosti i sl. Stoga se, u smislu ove zakonske odredbe, ne mogu oduzeti predmeti koji su kupljeni novcem pribavljenim krivičnim djelom ili koji su dobijeni razmjenom za predmete koji su pribavljeni krivičnim djelom. Imovinska korist u ovom novom – transformisanom obliku ne može se neposredno oduzeti od izvršioca. Supstancija tog novog oblika koristi, bez obzira da li je čine nepokretne ili pokretne stvari, uključujući i novac u drugoj valuti, može biti samo obuhvaćena privremenim mjerama obezbjeđenja iz člana 504. ZKP-a. U ovakvim situacijama (kad kod učinioca ne postoji imovinska korist u izvornom obliku) treba konstatovati da je neposredno oduzimanje koristi nemoguće i odrediti drugi način oduzimanja, koga nalaže odredba člana 85. stav 1. KZ SFRJ tj. obavezati učinioca da plati novčani iznos koji odgovara ovoj koristi. Da bi se pak imovinska korist mogla oduzeti od drugog lica, potrebno je takođe, da ona bude prenesena na to lice u istom obliku u kome je pribavljena krivičnim djelom da u tom obliku još postoji kod tog lica, razumije se pored ostalih uslova koje predviđa odredba čl. 85 stav 2. KZ SFRJ.

U konkretnom slučaju premda nije sporno da je okrivljeni krivičnim djelom za koje je oglašen krivim pribavio novac u domaćoj valuti, prvostepena presuda je izrekla oduzimanje stvari za koje pretpostavlja da su kupljene tim novcem i to kao imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom i u jednom dijelu prenesena na drugo lice. Postupivši tako tom presudom je povrijeđena odredba člana 85. stav 1. i 2. KZ SFRJ.

(Vrhovni sud BiH, odluka br. Kž. 818/87 od 24.12.1987. godine)

3.

Član 230. stav 3. KZ SRBiH

- A) Krivično djelo primanja mita iz člana 230. stav 3. KZ SRBiH dovršeno je u času kada je izvršilac zahtijevao ili primio poklon za izvršenje radnje koju je bio dužan izvršiti u okviru svojih ovlašćenja.

Zbog toga ovo krivično djelo postoji i u slučaju kada službeno lice ne izvrši ili ne može da izvrši radnju koju je bilo dužno izvršiti, ako je za njeno izvršenje zahtijevalo ili primilo poklon.

4.

Član 230. stav 3. KZ SRBi u vezi sa članom 351. stav 1. ZKP

- B) Izreka presude sadrži zakonska obilježja krivičnog djela primanja mita iz člana 230. stav 3. KZ SRBiH i ako u njoj nije označeno da je optuženi kao službeno lice izvršio radnju koju je bio dužan izvršiti, pod uslovom da je u njoj opisano da je optuženi primio poklon za njeno izvršenje.

5.

Član 230. stav 3. KZ SRBiH u vezi sa članom 48. KZ SFRJ

- C) Radi se o jednom krivičnom djelu primanja mita, a ne o sticanju krivičnih djela primanja mita, a ne o sticanju krivičnih djela primanja mita iz stava 3. i 4. člana 230. KZ SRBiH kada službeno lice primi poklon i prije i poslije izvršene radnje koju je bilo dužno izvršiti, u vezi sa njenim izvršenjem.

Iz obrazloženja: za situacije pod a,b i c

Presudama nižih sudova V.D. i N.R. osuđeni su na kazne zatvora zbog krivičnog djela primanja mita iz člana 230. stav 3. KZ SRBiH.

Protiv ovih presuda osuđeni su podnijeli zahtjev za njihovo vanredno prepispitivanje tvrdeći da je na njihovu štetu povrijeđen krivični zakon iz člana 365. tačka 1. ZKP jer da pis djela ne sadrži zakonska obilježja krivičnog djela zbog kojeg su osuđeni, i da je drugostepeni sud povrijedio odredbe krivičnog postupka u žalbenom postupku.

Zahtjevi osuđenih su neosnovani.

Prema zakonskom opisu u čl. 230. stav 3. KZ SRBiH, krivično djelo primanja mita dato je u dva oblika unutar koji su radnje izvršenja alternativno određene i koji se međusobno razlikuju u svrsi zahtijevanja ili primanja poklona ili kakve koristi ili primanja obećanja poklona ili kakve koristi. U prvom obliku učinilac zahtijeva ili prima poklon radi izvršenja radnje koju je kao službeno ili odgovorno lice dužan izvršiti u okviru svojih ovlaštenja. U drugom obliku učinilac zahtijeva ili prima POKLON da ne izvrši radnju koju inače ne bi smio izvršiti.

Iz takvog zakonskog opisa slijedi da se radnja izvršenja krivičnog djela sastoji u zahtijevanju ili primanju poklona ili kakve koristi ili obećanja poklona ili kakve koristi. Radnja koju je učinilac dužan izvršiti, odnosno koju ne smije izvršiti, nije radnja izvršenja krivičnog djela niti njen sastavni dio. Tim radnjama su s jedne (objektivne) strane određene granice ovlaštenja učinioca kao službenog ili odgovornog lica u času zahtijevanja ili primanja poklona, tj. u času preduzimanja radnje izvršenja krivičnog djela. S druge (subjektivne) strane, određen je razlog zahtijevanja ili primanja poklona. Prema tome zahtijevanje ili primanje poklona i službena radnja koju je učinilac dužan izvršiti odnosno koju ne smije izvršiti, ne čine objektivno jedinstvo učiniočeve djelatnosti putem koga je određeno biće krivičnog djela. Njihov odnos je druge prirode. Prve radnje (zahtijevanje ili primanje poklona) stiču samostalno attribute krivičnog djela iz člana 230. stav 3. kad su (u subjektivnom pogledu) preduzete radi izvršenja dužne službene radnje ili uzdržavanja od službene radnje koju učinilac ne bi smio izvršiti.

Iz ovog slijedi da je krivično djelo primanja mita iz člana 230. stav 3. dovršeno u času zahtijevanja ili primanja poklona bez obzira da li je učinilac nakon toga izvršio dužnu radnju ili, da li se uzdržao od radnje koju ne bi smio izvršiti. Dakle, izvršenje dužne radnje ili uzdržavanje od radnje koja se ne smije izvršiti nije uslov postojanja tog krivičnog djela. Šta više, ono će postojati i u slučaju da se dužna radnja ne izvrši ili da je učinilac ne može izvršiti bilo iz razloga koji su se stekli na njegovoj strani (prestalo mu svojstvo službenog ili odgovornog lica, spiječen bolešću ili iz nekog drugog razloga, ili iz razloga koji su se stekli na strani lica od koga je zahtijevan ili primljen poklon.

U subjektivnom pogledu, ovo krivično djelo pretpostavlja svjest učinioca da zahtijeva ili prima poklon za izvršenje dužne radnje, odnosno uzdržavanje od radnje koju ne bi smio izvršiti, te svijest da lice od koga zahtijeva ili prima poklon očekuje od njega izvršenje dužne radnje,

odnosno uzdržavanje od radnje koju ne bi smio izvršiti. Kada učinilac pri takvoj svijesti zahtijeva ili primi poklon nužan je zaključak o njegovom htijenju da izvrši krivično djelo.

Prema opisu djela u izreci prvostepene presude slijedi da su osuđeni u svojstvu članova Komisije za polaganje ispita za sudiju za prekršaje, pošto su početkom marta 1986. godine u mjestu O. saznali od V.K. da se on prijavio za polaganje ispita, a koji je prije toga saznao od G.R. da su osuđeni članovi ispitne komisije, primili od V.K. poklone, a zatim na dan polaganja ispita G.R. takođe primili poklone.

Iz ovakvog činjeničnog opisa nedvojbeno proizilazi da su pokloni dati, a bitno je sa stanovišta predmetnog krivičnog djela da su primljeni, u neposrednoj vezi sa polaganjem ispita, a u subjektivnom pogledu, da su osuđeni u času primanja poklona od V.K. bili svjesni da se on prijavi za polaganje ispita te da je V.K. znao da su osuđeni članovi ispitne komisije.

Zbog toga je radnja izvršenja krivičnog djela (primanje poklona rad izvršenja dužne radnje) jasno određena i opisana u izreci prvostepene presude. Obrazloženja drugostepene presude u kome je rečeno da izreka prvostepene presude ne sadrži potpun opis radnje izvršenja koju su osuđeni u okviru svojih ovlašćenja kao članovi ispitne komisije morali da izvrše, očito je posljedica pogrešnog shvatanja drugostepenog suda o radnji izvršenja ovog krivičnog djela. Otuda se nepotpun opis službene radnje koju su osuđeni bili dužni izvršiti i koju su izvršili (kao članovi ispitne komisije rezultat ispita V.K. ocijenili u skladu sa njegovim znanjem) ne može ocijeniti na način kao što je to učinio drugostepeni sud "iako značajan nije tako da bi izreka presude bila nerazumljiva" jer se ne odnosi na radnju izvršenja kao odlučnu činjenicu.

Značaj tog nedostatka u pisu djela može se pravilno ocijeniti na osnovu rezultata analize krivičnog djela iz člana 230. st. 3. Kao što je naprijed rečeno, ovo krivično djelo je dovršeno u času zahtijevanja ili primanja poklona za izvršenje, dužne radnje uz subjektivne pretpostavke na koje je ukazano. Kako izvršenje dužne radnje nije sulov za njegovo postojanje, shodno tome nepotpun opis njenog izvršenja u izreci prvostepene presude ne predstavlja suštinski nedostatak koji bi izreku presude činio nerazumljivom, već pravno tehnički nedostatak.

Pogrešno je shvatanje izneseno u zahtjevu V.D. koje se odnosi na njegovo traženje i primanje poklona od V.K. nakon što je ovaj položio ispit jer se tu ne radi o naknadnom nekažnjivom mitu.

Kada bi naime, ovo bila jedina radnja osuđenog V.D. u kojoj bi bila sadržana obilježja krivičnog djela primanja mita iz čl. 230. st. 4. KZ SRBiH koje postoji ako službeno ili odgovorno lice poslije izvršenja radnje koju e bilo dužno izvršiti, a u vezi sa njom, zahtijeva ili primi poklon. Kako je međutim ovaj osuđeni primio poklon i prije izvršenja dužne radnje i time ostvario obilježja krivičnog djela primanja mita iz čl. 230. st. 3. KZ SRBiH koje je teže od krivičnog djela iz čl. 230. st. 4. KZ SRBiH (zbog granica propisane kazne), radi se o slučaju prividnog realnog sticaja tih krivičnih djela u kojem se primanje poklona nakon izvršene dužne radnje pojavljuje kao naknadno nekažnjivo djelo. I premda ova radnja nije element bića krivičnog djela iz čl. 230. st. 3. KZ SRBiH, opravdano je sadržana u opisu djela kao pravno nesamostalna radnja zbog odnosa prividnog sticaja sa krivičnim djelom iz člana 230. st. 3. KZ SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, broj Kvlp-5/88 od 17.3.1988. godine)

6.

Član 169. stav 1. u vezi sa članom 227. stav 2. KZ SRBiH

Kada optuženi, kao poslovođa prodavnice, a u namjeri prikrivanja manjka u poslovanju, članovima popisne komisije diktira netačne podatke o stanju zaliha robe u prodavnici, pa oni ne provjeravajući to, ove podatke upišu u popisne liste i tako izvrši prikrivanje manjka u poslovanju,

on je, pored krivičnog djela pljačke i pomagač u izvršenju krivičnog djela falsifikovanja službene isprave iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH u vezi sa čl. 24. KZ SFRJ, a ne izvršilac toga krivičnog djela, bez obzira što protiv članova popisne komisije nije pokrenut krivični postupak.

Iz obrazloženja:

Ispitujući prvostepenu presudu u smislu člana 376. stav 1. zakona o krivičnom postupku utvrđeno je da je prvostepeni sud povrijedio krivični zakon na štetu optuženog kada je njegove radnje diktiranja podataka popisnoj komisiji o količinama nepostojeće robe na zalih, pravno ocijenio kao krivično djelo falsifikovanja službene isprave iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH. naime, prema odredbi člana 236. stav 1. KZ SRBiH izvršilac krivičnog djela falsifikovanja službene isprave može biti samo odgovorno ili službeno lice koje je ovlašćeno da u krugu određenih poslova izdaje ili vodi službene ili poslovne isprave, službene knjige i spise, prima ih ili ih upućuje, i kada u vezi takvih dokumenata preduzme radnje navedene u toj odredbi (unošenje neistinitih podataka). U konkretnom slučaju neistiniti podaci su uneseni u popisnu dokumentaciju od strane članova popisne komisije koja ovaj posao nije obavljala u skladu sa Zakonom o knjigovodstvu i Pravilnikom o popisu sredstava i izvora sredstava, pošto su dozvolili da im podatke o zalihama robe diktira optuženi (računopomagač) a nisu nakon toga provjeravali te podatke na licu mjesta. Isto tako, ti neistiniti podaci uneseni su u dokumentaciju (popisne liste) za čije je vođenje izdavanje i ovjeravanje u krugu svojih poslova isključivo ovlašćenja popisna komisija što slijedi i iz odredbe čl. 13. i 29. navedenog pravilnika i čl. 11, 28. i 31. zakona o knjigovodstvu, a ne optuženi kao poslovođe prodavnice, tako da se njegove radnje u tom slučaju ne mogu smatrati izvršilačkim u smislu člana 236. stav 1. KZ SRBiH jer mu nedostaje svojstvo odgovornog lica za to djelo. S obzirom da su u konkretnom slučaju radnjama članova popisne komisije ipak ostvarena bolježja krivičnog djela iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH (unošenje neistinitih podataka u popisne liste) bez obzira što ta lica nisu obuhvaćena krivičnim postupkom odnosno što takva mogućnost nije pravno postojala zbog toga što su se mogli nalaziti u stvarnoj zabludi, radnjama optuženog sa umišljajem je pomognuto ostvarenje ovog krivičnog djela u objektivnom smislu tako da je on krivično odgovoran kao pomagač u izvršenju toga djela a ne kao izvršilac kako je to pogrešno prvostepeni sud uzeo, radi čega je u odnosu na njega u tom pogledu i preinačena prvostepena presuda u pravnoj ocjeni djela.

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 581/86 od 18.11.1987. godine)

7.

Član 129. stav 3. KZ SRBiH

Putna isprava (pasoš) ili koja druga lična isprava ne može biti predmet krivičnog djela nedozvoljene trgovine iz člana 129. stav 3. KZ SRBiH, zbog toga "prodaja" svoga ili tuđeg pasoša drugom licu ne predstavlja krivično djelo nedozvoljene trgovine iz člana 129. stav 3. KZ SRBiH.

Ova radnja predstavlja prekršaj iz člana 47. tačka 3. Zakona o putnim ispravama državljana SFRJ, pod ostalim uslovima propisanim u toj zakonskoj odredbi.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom oglašen je krivim D.S. zbog krivičnog djela nedozvoljene trgovine iz člana 129. stav 3. KZ SRBiH zbog toga što je prodao P.S. pasoš neidentifikovanog lica za 20.000 dinara.

Optuženi žalbom pobija činjenično stanje prvostepene presude.

Ispitujući tu presudu po službenoj dužnosti u smislu člana 376. stav 1. ZKP drugostepeni sud je našao da je prvostepenom presudom na štetu optuženog povrijeđen krivični zakon iz člana 365. tačka 1. ZKP jer radnja zbog koje je oglašen krivim ne predstavlja navedeno krivično djelom.

Prema zakonskom opisu u članu 129. stav 3. KZ SRBiH, objekt krivičnog djela nedozvoljene trgovine može biti roba ili predmet čiji je promet zabranjen ili ograničen. Kada se kao objekt ovog djela pojavljuje "predmet", nužno je u objašnjenju shvatanja drugostepenog suda početi od pojma prometa. od tim pojmom u pravnom smislu, podrazumijeva se sklapanje određenih pravnih poslova kojima neki predmet mijenja vlasnika ili korisnika. Shvaćen u tom smislu promet se odvija putem kupovine, prodaje, razmjene i drugih pravnih poslova. Objekt tih pravnih poslova mogu biti samo oni predmeti koji služe za zadovoljavanje nekih ljudskih potreba i koji se mogu prenositi sa jednog na drugi pravni subjekt. Putna isprava (pasoš) je lični dokument koji izdaje nadležni organ u postupku i pod uslovima propisanim u Zakonu o putnim ispravama državljana SFRJ. Kao takva putna isprava je neprenosiva jer je isključivo vezana za ličnost lica kojem je izdana. Otuda, po prirodi stvari, ona ne može biti objekt pravnog prometa pa se prema tome njen "promet" ne može ni zabraniti ni ograničiti. Zabrana ili ograničenje prometa može se odnositi samo na one predmete, koji uopšte uzevši, mogu biti u prometu, a propisano je tako iz određenih razloga. Ti razlozi mogu proizilaziti iz same prirode stvari (eksploziv, oružje i sl), ili iz potrebe da se promet ograniči ili zabrani (duhan i sl).

Prema tome zloupotreba putne isprave u smislu da se ona "prodaje" ili daje na korištenje uz naknadu drugom licu ne predstavlja krivično djelo iz člana 129. stav 3. KZ SRBiH. Takva djelatnost je zabranjena odredbom člana 32. Zakona o putnim ispravama državljana SFRJ i predstavlja prekršaj propisa odredbom člana 47. tačka 3. istog zakna.

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 707/87 od 30.3.1987. godine)

8.

Član 236. stav 1. KZ SRBiH – pojam poslovne isprave

Interna "otpremnicu – povratnica", koju je sačinio poslovođa prodavnice pri povratu robe, ima svojstvo poslovne isprave u smislu krivičnog djela falsifikovanja službene isprave iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH, bezobzira što se samo na osnovu nje (radi nedostatka "prijemne otpremnice" koju sačinjava druga strana u poslovnom odnosu) ne može izvršiti uknjiženje.

IZ obrazloženja:

Nije ispravno gledište žalbe da interne "otpremnicu – povratnica" koje je sačinio okrivljeni kao poslovođa prodavnice i u kojima je fiktivno naznačio da je određenu robu vratio prvobitnom pošiljaocu nemaju karakter isprave, pa time ni karakter poslovne isprave. Temeljni argument ovog shvatanja je u tome a se samo na osnovu ovih povratnica ne može izvršiti knjiženje i da je zato potrebna još i "prijemna otpremnicu" prvobitnog pošiljaoca kojom potvrđuje da je vraćenu robu primio, što znači da ove povratnice, same po sebi, ne mogu da "dokažu" da se ovaj poslovni događaj (vraćanje robe) zaista zbilo. Međutim, pod ispravom uopšte podrazumijeva se svaki predmet koje je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja ima vrijednost za pravne odnose ("član 35. stav 10. KZ SRBiH). Sva ta bitna obilježja opšteg pojma isprave sadrže i predmetne povratnice, jer su one određene da služe kao dokaz jedne činjenice (vraćanje robe) koja ima značaja za pravne poslovne odnose. I upravo zbog toga što su određene da služe kao dokaz jedne činjenice koja ima značaja za poslovne odnose one imaju karakter poslovnih isprava. Poslovna isprava, kao osobeni vid isprave nije ništa drugo do izjava odgovornog lica (član 35. stav 3. KZ SRBiH) sačinjena u pismenoj formi u obavljanju njegovih dužnosti, koja može da posluži kao dokaz neke činjenice relevantne za poslovne odnose, a predmetne povratnice

se u suštini na to svode. Bitno je, pri tome, da se navedena činjenica (vraćanja robe) dokazuje i njima, a nije od značaja da li je za knačan dokaz te činjenice paralelno potrebna još neka isprava.

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 708/87 od 29.10.1987. godine)

9.

Član 182. stav 1. KZ SRBiH

Zaključak o očiglednoj nesposobnosti vozača za bezbjednu vožnju spada u kategoriju pravnih, a ne činjeničnih zaključaka pa je za njegovo izvođenje jedino ovlašćen sud, a ne vještak (prihijatar).

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 511/87 od 30.3.1987. godine)

10.

Član 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBiH

Kada su optuženi u namjeri prisvajanja robe iz magacina u svojstvu portira i vatrogasca uzeli ključ iz portirnice i njime otključali magacin iz kojeg su uzeli i prisvojili robu, učinili su krivično djelo teške krađe provaljivanjem iz člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 185/87 od 26.1.1988. godine)

Zakona o krivičnom postupku

11.

Član 401. ZKP

U postupku obezbjeđivanja kazne koji se provodi po članu 401. stav 1. tačka 1. ZKP uzeće se u obzir i izdržana kazna pod uslovom da je osuđeni, krivično djelo povodom kojeg sada izdržava kaznu ili treba da stupi na izdržavanje kazne, učinio prije nego što je započeo sa izdržavanjem te (izdržane) kazne ili za vrijeme njenog izdržavanja.

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 904/87 od 25.2.1988. godine)

U vezi zapaženih propusta povodom zahtjeva za ponavljanje krivičnog postupka i primjene blažeg zakona krivično odjeljenje Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 7. aprila 1988. godine usvojilo je

Z a k l j u č a k   b r o j   1

12.

Član 364. stav 1. tačka 11. u vezi sa čl. 409. st. 3. ZKP

Kada se u ponovljenom krivičnom postupku donese presuda, u njenoj izreci se mora odrediti (u zavisnosti od rezultata izvedenih dokaza), da se ranija presuda djelimično ili u cijelosti stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi.

Ako sud tako ne postupi čini bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP, jer je izreka presude nerazumljiva.

Z a k l j u č a k   b r o j   2.

13.

Član 4. stav 1. KZ SFRJ

Obavezna primjena blažeg zakona u smislu člana 4. stav 2. KZ SFRJ važi do nastupanja pravosnažnosti sudske odluke zbog toga se u ponovljenom krivičnom postupku na činjenično stanje iz dijela pravosnažne presude koji u novoj presudi ostaje na snazi, primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme donošenja pravosnažne presude povodom koje je dozvoljeno ponavljanje presude, a ne izmijenjeni zakon koji važi u vrijeme donošenja nove presude bez obzira što je on blaži za osuđenog.

Iz obrazloženja:

1. Prema odredbi člana 409. stav 3. ZKP, ka se u ponovnom postupku (nakon što je dozvoljeno ponavljanje krivičnog postupka, kao u konkretnom slučaju), donese presuda u toj novoj presudi se mora izreći da se ranija pravosnažna presuda djelimično ili u cijelosti stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi.

Smisao ove zakonske odredbe izlazi iz činjenice da se novom presudom odlučuje o pravosnažnoj presudi pa ona sa pravosnažnom presudom mora predstavljati jedinstvenu cjelinu, koja se iz njene izreke mora jasno i određeno vidjeti. Međutim, presuda prvostepenog suda je donesena suprotno odredbi člana 409. stav 3. ZKP, jer je njome osuđeni oglašen krivim zbog krivičnog djela pronevjere (u kojem je sadržan manji iznos prisvajanja . 165,510,51 . od iznosa prisvajanja iz pravosnažne presude K. 172/76 od 14.2.1977. godine, koja je u odnosu na osuđenog preinačena u pravnoj ocjeni djela i odluci o kazni presudom Vrhovnog suda BiH br. Kž. 464/77 od 6.9.1977. godine i krivičnog djela falsifikovanja službene isprave iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH čiji obim činjenične osnove uopšte nije izmijenjen u odnosu na onaj iz pravosnažne presude. Iz toga slijedi da je ta presuda potpuno samostalna i nezavisna od činjenice da je donesena u ponovljenom krivičnom postupku.

Prema tome, izreka prvostepene presude je nerazumljiva, jer se iz nje ne vidi da li je uopšte, i, ako je, u kom dijelu je pravosnažna presuda stavljena van snage, a koji njen dio je ostao na snazi, niti se vidi da ona sa pravosnažnom presudom čini cjelinu. To predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP, radi čega se presuda morala ukinuti.

2. Prema odredbi člana 4. stav 2. KZ SFRJ, u slučaju kada se nakon izvršenja krivičnog djela jedanput ili više puta izmijeni zakon, a ta izmjena je povoljnija za učinioca, ima se primijeniti blaži zakon.

Opšteusvojeno je shvatanje da primjena blažeg zakona, vremenski gledano, važi samo do pravosnažnosti presude. Ako bi ona bila moguća i nakon toga, time bi bila otvorena izvanredna mogućnost revidiranja pravosnažnih presuda zbog same izmjene zakona uz pomoć odgovarajućih pravnih lijekova, što bi očigledno bilo suprotno temeljnim načelima pravnog poretka.

U ponovljenom krivičnim postupku ispituje se zakonitost pravosnažne presude u obimu koji je određen rješenjem o ponavljanju krivičnog postupka. U zavisnosti od rezultata izvedenih dokaza, novom presudom se ranija presuda u cijelosti ili djelimično stavlja van snage ili se ostavlja na snazi. Radi toga pitanje primjene blažeg zakona u ponovljenom krivičnom postupku treba posmatrati u obje situacije. Prva situacija, kada se novom presudom ostavlja u cijelosti na snazi pravosnažna presuda. Tada naravno ne dolazi u obzir primjena blažeg zakona koji je donesen po pravosnažnosti presude povodom koje je bilo dozvoljeno ponavljanje krivičnog postupka, jer je ta presuda u cijelosti ostala na snazi, pa se tome suprotstavlja načelo pravosnažnosti. Druga istuacija, kada nova presuda djelimično stavlja van snage pravosnažnu presudu tako da dolazi do smanjenja činjenične osnove iz pravosnažne presude, kao u konkretnom slučaju smanjenje iznosa

prisivajanja. Tu u suštini pravosnažna presuda ostaje na snazi u smanjenom obimu njene činjenične osnove koja (osnova) je u vrijeme donošenja pravosnažne presude imala obilježja odgovarajućeg krivičnog djela. Zbog toga činjenica da je njena pravosnažnost u tom dijelu sotala na snazi isključuje mogućnost da se na tu činjeničnu osnovu primijeni blaži zakon koji je donesen nakon pravosnažne presude jer se i u ovoj situaciji tome suprotstavlja načelo pravosnažnosti.

U vezi sa iznesenim shvatanjem može se postaviti pitanje odnosa obavezne primjene blažeg zakona u postupcima nakon ukidanja pravosnažne presude ovodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti ili zahtjeva za vanredno preispitivanje pravosnažne presude i tog pitanja u ponovljenom krivičnom postupku. Pri tom treba imati u vidu činjenicu koja dovodi do kvalitetne razlike njegovog rješavanja u tim postupcima, u odnosu na njegovo rješavanje u ponovljenom krivičnom postupku. U tim postupcima više ne postoji pravosnažna presuda i polazi se od nepravosnažne prvostepene presude ako je ukinuta samo drugostepena presuda, ili od optužbe ako su ukinute obje presude. To znači da za primjenu blažeg zakona zapravo i nije postojala zapreka u vidu pravosnažne presude, niti su presude koje se donesu u tim postupcima uopšte u vezi sa ukinutim pravosnažnim presudama (jer te više ne postoje i kao da nisu postojale), kao nova i pravosnažna presuda u ponovljenom postupku. Ove su samostalne odluke po činjeničnoj osnovi, procesnim i materijalno – pravnim dimenzijama uz ograničenja u nekim situacijama koja su određena zakonom kao npr. član 378. ZKP i dr. Zbog toga se u ovim postupcima, za razliku od ponavljanja krivičnog postupka, ovo pravno pitanje bitno drukčije rješava.

(Vrhovni sud BiH, broj Kž. 906/86 od 28.11.1987. godine)

PRIVREDNI PRESTUPI

14.

Član 49. stav 1. tačka 6. i stav 3. zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava

A) Organizacija udruženog rada i njeno odgovorno lice odgovorni su za neblagovremeno ispunjenje obaveze prema povjeriocu, neovisno o tome što nisu mogli obezbijediti sredstva za plaćanje.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž. 276/87 od 6.1.1988.g.)

B) Neobaviještenost inikosnog poslovnog organa o finansijskoj situaciji organizacije udruženog rada čiji je rukovodilac ne može predstavljati osnov za isključenje njegove odgovornosti zbog neblagovremenog izmirenja obaveze prema povjericima.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž. 314/87 od 7.12.1987. godine)

C) Odgovorno lice koje je dužnost rukovodioca finansijske operative počelo obavljati u junu 1986. godine ne može biti odgovorno za neblagovremeno izmirene obaveze prema povjericima u periodu prije nego je preuzeo dužnost obavljanja navedenih poslova i radnih zadataka.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž. 268/87 od 6.10.1987. godine)

15.

Član 63. stav 1. tačka 4. i stav 2. Zakona o knjigovodstvu

Članovi komisije za popis odgovorni su za netačno izvršen popis sredstava i izvora sredstava iako su blagovremeno izvršili popis i dostavili izvještaj o tome.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž. 486/86 od 19.3.1987. godine)

16.

Član 56. stav 1. i 2. Zakona o privrednim prestupima

U slučaju kada zbog smrti protiv okrivljenog odgovornog lica prvostepeni sud obustavi postupak stiču se uslovi da se za izvršeni privredni prestup shodno odredbi člana 56. stav 2. Zakona o privrednim prestupima postupak provede samo protiv okrivljenog pravnog lica.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž. 269/87 od 6.11.1987. godine)

17.

Član 9. i 12. Zakona o privrednim prestupima.

Okrivljeno odgovorno lice odgovorno je za privredni prestup i u slučaju kada učini povredu propisa obavljajući povjerene mu poslove koji ne spadaju u poslove odnosno radne zadatke u okviru njegovog radnog mjesta.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž. 266/87 od 18.11.1987. godine)

18.

Član 31. stav 2. Zakona o knjigovodstvu

Za tačnost stanja utvrđenog popisa odgovorni su članovi komisije koja je vršila popis a ne članovi centralne popisne komisije čiji je zadatak da koordinira rad pojedinih komisija i na osnovu njihovih izvještaja sačini skupni izvještaj o popisu.

(Vrhovni sud BiH, broj Pkž- 347/87 od 7.12.1987. godine)

GRADANSKO PRAVO – OPŠTI DIO

19.

Član 103., 105. i 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Ništava je odredba ugovora o višoj ili nižoj stopi zatezne kamate od one koja je određena propisom, ali je ugovor punovažan u pogledu glavnog duga i bez te odredbe.

IZ obrazloženja:

U toku postupka i u žalbi tuženi navodi da su parnične stranke ugovorom odredile da će u slučaju docnje stopa zatezne kamate iznositi 18 ili 25%, te da je trebalo primijeniti ugovor, a ne visinu stope zatezne kamate određivati prema Odluci SIV-a o visini stope zatezne kamate. Ovaj prigovor prvostepeni sud je pravilno odbio. naime, propisi o zateznim kamata su po svojoj pravnoj prirodi prinudnog karaktera i stranke ne mogu ugovorom mijenjati visinu stope zatezne kamate od propisane, pa i u slučaju da takva ugovorna odredba među strankama zaista postoji, ona ne bi proizvodila pravno dejstvo (član 103. stav 1. i član 105. Zakona o obligacionim odnosima), jer bi bila protivna prinudnim propisima.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 48/88 od 14.12.1987. godine)

20.

Član 103. i 105. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 16, 20. i 22. Zakona o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenog monetarnog poslovanja narodnih banaka republika i narodnih banaka autonomnih pokrajina

Poslovne banke su dužne plaćati narodnoj banci Jugoslavije kamate na kredite iz primarne emisije iskorištene iza 1.7.1984. godine po promjenjivoj stopi iako su ugovorile plaćanje po stopi koja važi na dan iskorištavanja kredita.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 193/87 od 20.11.1987. godine)

21.

Član 61. i 64. Zakona o lovstvu

Član 376. Zakona o obligacionim odnosima

Zahtjev za naknadu štete prouzrokovane napadom zaštićene divljači na čovjeka (povreda ličnih dobara) zastarijeva u rokovima iz člana 376. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima, a tužbeni zahtjev nije prekludiran rokovima iz zakona o lovstvu.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su pogrešno primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužioca primjenom odredaba Zakona o lovstvu SRBiH, jer odredbe o rokovima za podnošenje prijave i tužbe za naknadu lovne štete ne dolaze do primjene kada je zaštićena divljač prouzrokovala štetu nanošenjem povrede čovjeku.

Odredbe citiranog zakona o podnošenju prijave o šteti i tužbe (član 61. i 64.), primjenjuju se samo kod zahtjeva za naknadu štete koju prouzrokuje zaštićena divljač na usjevima i stoci.

Smisao propisanih kratkih rokova za podnošenje prijave za štetu koju prouzrokuje zaštićena divljač jeste u tome da se obezbijedi pouzdano utvrđenje obima štete i koja vrsta divljači je štetu nanijela, jer bi zbog gubitka tragova u pravilu bilo teško utvrditi uzrok i visinu štete po proteku dužeg vremena od nastanka štetnog događaja.

Ovaj razlog, međutim, postoji samo kod štete na usjevima i stoci, a ne i kada je šteta pričinjena povredom čovjeka. U ovom drugom slučaju može se i znatno iza događaja utvrditi obim štete, a u pravilu i uzrok štete, na osnovu amnestičkih podataka koje oštećeni ili njegovi bliži, daju prilikom smještaja povrijeđenog u bolnicu i slično. Kada se radi o tjelesnim povredama ili smrti nemoguće bi bilo zahtijevati od oštećenog da u kratkom subjektivnom roku od 15 dana i objektivnom roku od 30 dana podnese prijavu nadležnom organu o nastanku štete jer zbog objektivnih okolnosti nije u stanju da to učini.

Propisujući kratke prekluzivne rokove za podnošenje prijave i vezujući ispunjenje ovog uvjeta pravom na podnošenje tužbe za naknadu štete, koja također mora biti predata sudu u kratkom prekluzivnom roku od 15 dana iz člana 64. zakona o lovstvu SRBiH, zakonodavac očigledno nije imao na umu situaciju kada su povrijeđena tjelesna dobra, što je vidljivo i iz odredbe o sastavu komisije za utvrđenje uzroka štete i procjene vrijednosti, koju formira nadležni opštinski organ po prijemu prijave (član 62. citiranog zakona). Komisiju sačinjavaju predstavnik opštinskog organa uprave, nadležnog za poslove lovstva, stručno lice za procjenu vrijednosti štete (poljoprivredni ili veterinarski stručnjak) i stručno lice za utvrđivanje uzroka štete (vještak za lovstvo), a komisija je dužna da odmah izvrši i uviđaj na koji se poziva i oštećeni.

Iz ovih odredaba jasno proizilazi da zakon ima u vidu samo poljsku štetu i štetu na stoci, jer kada pominje stručnjake za procjenu visine štete ne pominje ljekare a predviđa da se na uviđaj poziva i oštećeni, što često ne bi bilo moguće kada se radi o povredi tjelesnih dobara oštećenog.

(VS BiH Rev. 157/87 od 10.12.1987. godine)

22.

Član 210. stav 4. i član 395 Zakona o obligacionim odnosima

Kupac ima pravo da zahtijeva vraćanje dinarske protuvrijednosti cijene isplaćene u stranoj valuti po kursu na dan presuđenja, ako ugovor o prodaji nepokretnosti nije punovažan zbog nedostatka forme.

IZ obrazloženja:

Između stranaka je 24. januara 1981. godine zaključen usmeni kupoprodajni ugovor na osnovu kojeg je tuženi prodao tužiocu neizgrađenu stambenu zgradu, a tužitelj na ime kupoprodajne cijene tuženome dana 29. januara 1981. godine isplatio 46.370 DM.

Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su obavezali tuženom da tužitelju plati dinarsku protuvrijednost 46.470 DM utvrđenu po kursu na dan presuđenja. Prema odredbi člana 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima svaka ugovorna stranka dužna je da vrati drugoj ono što je primila po osnovu ništavog ugovora (dvostrana restitucija). Ova odredba se analogno primjenjuje i kod restitucije datog na osnovu ugovora koji ne proizvodi pravno dejstvo, zbog nedostatka zakonom propisane forme ili drugih razloga, kada se mora vratiti primljeno po osnovu iz člana 210. stav 4. ZOO. Kako je prema utvrđenju nižestepeni sudova tužitelj u ispunjenju ugovora zaključenog protivno odredbi člana 9. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH, isplatio tuženom na ime kupoprodajne cijene 46.370 DM, pripada mu pravo da zahtijeva vraćanje datog (DM), a u nemogućnosti vraćanja DM, pravo na dinarsku protuvrijednost po kursu u vrijeme presuđenja, jer se samo na taj način može izvršiti potpuna restitucija. Pravno pravilo iz člana 395. Zakona o obligacionim odnosima ne dolazi do primjene kada se radi o restituciji ko ništavih ili nepostojećih ugovora, kao u konkretnom slučaju, jer u takvoj situaciji ugovornim strankama pripada pravo na vraćanje datog. Pravilo iz navedenog člana odnosi se na ispunjenje ugovora u kojima je samo klauzula o plaćanju u stranoj valuti ništava, pa se ispunjenje ugovora može zahtijevati u domaćoj valuti po kursu na dan njegovo zaključenja.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 572/86 od 12.11.1987. godine)

23.

Članovi 87., 88. i 98. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 438. i 439. Zakona o udruženom radu

Naručioca ne obavezuju cijene usluge (prevoza robe) koju je ugovorio njegov neovlašteni radnik, kada ovaj nije ni punomoćnik po zaposlenju.

IZ obrazloženja:

Sud je na osnovu iskaza saslušanih svjedoka i uvidom u dokumentaciju našao da svejdok nije bio ovlašten da ugovori cijenu prevoza frakcije kamena sa separacije, već da je bio ovlašten samo da popunjava i potpisuje narudžbe pošto mu prethodno rukovodilac službe ekonomskih poslova odredi uslove (pomenuti svjedok je bio samo referent za nabavku, bez ovlaštenja da ugovara cijenu prevoza kako proizilazi iz opšteg akta tuženog u koji je prvostepeni sud uzeo uvid).

Polazeći od naprijed navedenih utvrđenih činjenica opravdan je zaključak prvostepenog suda da među parničnim strankama nije zaključen ugovor o cijeni prevoza jer su nedostajali uslovi propisani odredbama članova 438. i 439. Zakona o udruženom radu da referent za nabavku tuženog istupi kao punomoćnik tuženog u odnosu na ugovorno utanačenje o cijeni prevoza, a ugovorno utanačenje cijene prevoza nije zastupnik tuženog ni naknadno odobrio, pa nisu ispunjeni uslovi za punovažnost ugovora o cijeni prevoza predviđeni u odredbama članova 87. i 88. Zakona o obligacionim odnosima. Referent za nabavku tuženog ne može se smatrati ni punomoćnikom po zaposlenju u smislu člana 98. ZOO, jer ne obavlja posao za koji je vezano neposredno ispunjavanje zaključenog ugovora.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 64/87 od 29.10.1987. godine)

24.

Član 118. Zakona o obligacionim odnosima

Poništenje ugovora koji nije u saglasnosti sa samoupravnim sporazumom može se zahtijevati samo ako je ugovor zaključen između učesnika samoupravnog sporazuma.

IZ obrazloženja:

Tužioci kao učesnici sporazuma o udruživanju rada i sredstava u proizvodnji i eksploataciji igranog filma traže da se poništi ugovor o proizvodnji TV serije koji je dana 13.5.1985. godine, drugotuženi, iako takođe učesnik sporazuma o udruživanju rada i sredstava u proizvodnji i eksploataciji igranog filma, zaključio sa prvotuženim, jer da je taj ugovor protivan članu 18. sporazuma o udruživanju rada i sredstava u proizvodnji i eksploataciji ovog filma. Ovo iz razloga što je drugotuženi, bez saglasnosti tužioca, sa prvotuženim zaključio ugovor o proizvodnji TV-serije, po kojem je prvotuženom obezbijeđeno neograničeno pravo TV emitovanja, razmjene i prometa TV – serije u zemlji i inostranstvu sa pravom na stečene prihode, iako su se članom 18. učesnici sporazuma o udruživanju rada i sredstava u proizvodnji i eksploataciji igranog filma obavezali da neće zaključivati bilo kakav sporazum ili ugovor sa trećim licima, ukoliko bi time bila narušena prava i ostalih učesnika u sporazumu.

Prvotuženi nije učesnik naprijed spomenutog samoupravnog sporazuma zaključenog 19.1.1984. godine, pa tužioci ne mogu zahtijevati poništenje ugovora, čak i ako ugovor nije po svom sadržaju saglasan sa samoupravnim sporazumom na koji se tužioci pozivaju. Opravdano je, prema tome, stanovište prvostepenog suda da tužioci mogu, ako smatraju da je drugotuženi prilikom zaključenja ugovora odstupio od odredaba sporazuma, samo zahtijevati od ovog naknadu štete, a ne i poništenje ugovora u kome je jedna od ugovornih stranaka lice koje nije učesnik samoupravnog sporazuma (naknadu zbog kršenja odredbe člana 18. sporazuma).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 354/86 od 18.12.1987. godine)

25.

Član 600. Zakona o obligacionim odnosima

Ugovor o izradi idejnog rješenje uređenja poslovnog prostora ne mora biti zaključen u pismenoj formi.

Iz obrazloženja:

U ovom predmetu bilo je potrebno utvrditi da li je tužilac izradio idejno rješenje uređenja poslovnog prostora u određenoj poslovnoj zgradi. Sud je na osnovu iskaza svjedoka i uvidom u

ponudu za izradu idejnog rješenja utvrdio da je tužilac izradio idejno rješenje i da ga je predao tuženom u skladu sa zaključenim ugovorom. Tuženi nije stavljao nikakve primjedbe na primljeni rad, pa kako je cijena među strankama nesporna, to je sud pravilno odlučio da je tuženi dužan platiti cijenu.

Za odluku o ovom predmetu nema uticaja činjenica da među strankama nije zaključen ugovor u pismenoj formi o izradi idejnog rješenja, jer takva forma nije zakonom propisana. Radi se o ugovoru o djelu iz člana 600. Zakona o obligacionim odnosima, a ne o ugovoru o građenju za koji je propisana pismena forma u smislu člana 630. ZOO.

Iz dopisa tuženog upućenog tužiocu 29.7.1981. godine ne slijedi da su punovažnost ugovora stranke uslovljavale zaključenjem ugovora u nekoj posebnoj formi (članovi 38. i 39. ZOO.

(VS BiH, Pž. 320/86 od 27.11.1987. godine)

26.

Član 9.

Ništav je ugovor koji je zaključen u propisanoj zakonskoj formi ako su stranke usmeno ugovorile drugu cijenu, kao što je ništav ugovor koji sadrži pravu cijenu, ako nije sastavljen u propisanoj formi.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je u toku postupka pred prvostepenim sudom da su stranke 26.2.1986. godine, zaključile pismeni ugovor o kupoprodaji porodične stambene zgrade. U ugovoru je označena kupovna cijena od 4.000.000 dinara, a ta cijena, prema nespornim navodima stranaka, ne odgovara stvarnoj ugovorenoj cijeni koja iznosi 6.500.000 dinara. Pomenuta nesaglasnost između usmeno izražene volje stranaka o cijeni kao bitnom elementu ugovora o kupoprodaji i onoga što je navedeno u pismenom ugovoru, upućuje na zaključak, do koga su došli i nižestepeni sudovi, da u konkretnom slučaju formalni ugovor od 26.2.1986. godine ne odražava volju stranaka, pa zbog toga takav ugovor ne može proizvesti pravno dejstvo. Ugovor o kupoprodaji nekretnina je pravno valjan samo ako je zaključen u formi koja je predviđena u članu 9. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH2, broj 38/78).

U ugovoru o kupoprodaji koji su stranke zaključile 7.3.1986. godin, gdje je kao predmet kupoprodaje ista porodična stambena zgrada, naznačena je kupovna cijena od 6,500.000 dinara i ta cijena odgovara stvarno izraženoj volji stranaka. međutim, iz činjenice da potpisi stranaka na ovom ugovoru nisu ovjereni u nadležnom sudu, niti je ugovor zaključen pred dvojicom svjedoka koji bi tu činjenicu potvrdili svojim potpisima na ugovoru, ni ovaj drugi po redu ugovor ne zadovoljava formu predviđenu u članu 9. zakona o prometu nepokretnosti, pa zbog tog nedostatka nije pravovaljan.

U postupku pred nižestepenim sudovima postavilo se pitanje da li je nedostatak forme zaključenog ugovora o kupoprodaji konvalidiran ispunjenjem. S tim u vezi je utvrđeno da je tužilac na ime kupovne cijene isplatio tuženom 3,755.000 dinara, što bi u odnosu na ugovorenu cijenu od 6,500.000 dinara iznosilo oko 57%, a to se ne može smatrati kao ispunjenje ugovorne obaveze od strane kupca u pretežnom dijelu. Što se tiče obaveze tuženog kao prodavca, on je u još manjem obimu ispunio svoju obavezu. Naime od porodične stambene zgrade koja je predmet kupoprodaje, a koja se sastoji od prizemlja, međusprata i sprata sa više prostorija, tuženi je predao u posjed tužiocu samo dvije sobe.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 491/87 od 21.1.1988. godine)

27.

Član 46. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti

Punovažan je usmeni ugovor o prodaji nepokretnosti ako je u cjelini ili u pretežnom dijelu izvršen do 4. januara 1979. godine.

IZ obrazloženja:

U razlozima nižestepenih presuda je posebno naglašeno, a iz rezultata izvedenih dokaza nesumljivo proizilazi, da su u usmenom ugovoru o prodaji spornih nekretnina zaključenom između tužioca, kao prodavca i drugotuženog, kao kupca, bili sadržani predmet kupovine i cijena, kao bitni elementi tog ugovora, te da činjenica što opisani ugovor nije zaključen u pismenoj formi nema uticaja na njegovu pravnu valjanost. ovo stoga, jer je prlaznom odredbom iz člana 46. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78) propisano da su valjani i ugovori o prometu nepokretnosti, koji nisu zaključeni u pismenom obliku, pod uslovom da su obaveze iz takog ugovora stranke izvršile u cjelini ili u pretežnom dijelu prije stupanja Zakona o prometu nepokretnosti, koji je na snagu stupio dana 4.1.1979. godine. Kako je pomenuti pismeni ugovor o prodaji spornih nekretnina ispunjavao navedene zakonske uslove za njegovu punovažnost, neprihvatljiv je revizijski prigovor da je pogrešno pravno stanovište nižestepenih sudova o tome da je između tužioca i drugotuženog zaključen valjan ugovor o kupoprodaji spornih nekretnina.

(Vrhovni sud Bi, Rev. broj 679/86 od 28.8.1987. godine)

28.

Član 9. stav 4. zakona o prometu nepokretnosti

Smatra se da je ugovor o prometu nepokretnosti ispunjen u pretežnom dijelu kada je prodavac predao kupcu prodatu nepokretnost, a kupac platio pretežni dio cijene, pa je punovažan pismeni ugovor iako potpisi ugovarača nisu ovjereni kod nadležnog suda.

Iz obrazloženja

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, iz koga proizilazi da su parnične stranke 5.4.1980.godine, zaključile pismeni ugovor o prodaji parcele zvane "Ripište" za cijenu od 275.000 dinara, da je prodavac kupcu predao u posjed prodate nekretnine, a kupac isplatio dio kupovne cijene u iznosu od 200.000 dinara, dok je razliku cijene prodavac odbio da primi, ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su usvojili zahtjev tužioca, jer su u konkretnom slučaju ispunjene pretpostavke iz člana 9. stav 4. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH za punovažnost ugovora o prodaji nepokretnosti (ugovor o prodaju nepokretnosti zaključen je u pismenom obliku i ispunjen u pretežnom dijelu).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 163/87 od 10.12.1987. godine)

DRUŠTVENA SVOJINA

29.

Član 103. stav 1. i član 105. Zakona o obligacionim odnosima**Član 146. Zakona o prostornom uređenju (raniji)**

Odredbe ugovora o visini učešća u troškovima uređivanja građevinskog zemljišta moraju biti u skladu sa odredbama odluke Skupštine opštine.

IZ obrazloženja:

Drugostepeno vijeće ovog suda je pravilno zaključilo da odredbe ugovora zaključenog među parničnim strankama o visini učešća u troškovima uređenja građevinskog zemljišta moraju biti u skladu sa odredbama odluke skupštine opštine kako proizilazi iz člana 146. Zakona o prostornom uređenju ("lužbeni list SRBiH" broj 13/74) koji je bio na snazi u vrijeme nastanka spornog odnosa, pa tuženi nije bio u obavezi da plati više nego što odredba člana 8. odluke predviđa. Ugovorna odredba kojom se odstupa od odluke ne može proizvesti pravne posljedice, u smislu čl. 103. i 105. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 11/87 od 19.1.1988. godine)

30.

Član 5. stav 1. i član 7. Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera . sada član 10, 39. i 50. Zakona o građevinskom zemljištu

Član 107. Zakona o obligacionim odnosima

Ništav je ugovor o nadogradnji zaključen prije građenja porodične stambene zgrade između nosioca prava korištenja radi građenja i lica na koje ovaj nije mogao prenijeti to pravo.

IZ obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je k.č. 718/50 iz uk.ul.br. 5215 k.o. Prijedor, koja je u društvenoj svojini, još 1967. godine, dodijeljena ocu tužioca radi izgradnje porodične stambene zgrade (u spisu postoji i urbanistička saglasnost - odobrenje lokacije, za izgradnju prizemne stambene zgrade, data ocu tužioca). Pored toga su utvrdili da je otac tužioca zgradu na ovoj katastarskoj parceli podigao za sebe, a da ugovori o zajedničkom građenju zaključeni između oca tužioca i tuženog (brata) dana 20.9.1968. godine i 3.9.1969. godine, ne odgovaraju pravoj volji ugovornih stranaka, dok da je ugovor o ortačkoj gradnji zaključen 14.9.1972. godine, simulovani ugovor, koji prikriva disimulovani ugovor o ustupanju tuženom prava nadogradnje (nadziđivanje) zgrade, tako da tuženom pripada sprat zgrade, koji je trebao biti naknadno dograđen.

Drugostepeni sud je opravdano konstatovao i da bi ugovori o zajedničkoj gradnji, odnosno nadogradnji iz 1968.g. 1969.g. i 1972. godine čak i kada bi odgovarali volji stranaka, bili ništavi, jer su bili zabranjeni propisima Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera ("Službeni list SFRJ", broj 5/68) koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja tih ugovora. U smislu člana 5. stav 1. pomenutog zakona, prvenstveno pravo korištenja građevinskog neizgrađenog zemljišta u društvenoj svojini radi izgradnje zgrade moglo se prenijeti samo na bračnog druga, potomke, usvojenike, roditelje i usvojioce, a pravo korištenja građevinskog neizgrađenog zemljišta u društvenoj svojini dodijeljeno radi izgradnje zgrade, moglo se, u smislu člana 7. istog zakona, prenositi samo sa izgrađenom zgradom na tom zemljištu, pa bez obzira da li je otac tužioca imao prvenstveno pravo građenja ili mu je pravo građenja dodijeljeno, nije mogao, raspolagati ovim pravom u korist tuženog, s kojim u toku građenja zgrade nije živio ni u zajedničkom domaćinstvu.

U smislu već spomenutih propisa ništav je i disimulovani ugovor o nadziđivanju stvarno zaključen između oca tužioca i tuženog 1972. godine, jer je i njem izvršeno nezakonito

raspolaganje pravom građenja koje je otac tužioca stekao na neizgrađenom građevinskom zemljištu u društvenoj svojini, a ovaj ugovor nije ni realizovan.

U momentu donošenja drugostepene presude bio je na snazi Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86), koji pod određenim uslovima (članovi 39. i 50.) dozvoljava zaključivanje ugovora o zajedničkoj gradnji na građevinskom neizgrađenom zemljištu u društvenoj svojini, ali u konkretnom slučaju ugovori na koje se poziva tuženi ne ispunjavaju ni uslove propisane tim odredbama. Uostalom ništavi ugovori se i ne mogu konvalidirati kada zabrana ili koji drugi uzrok ništavosti naknadno nestane, kako proizilazi iz odredbe člana 107. stav 1. ZOO:

(Vrhovni sud BiH, Rev. 90/87 od 29.12.1987. godine)

31.

Čl. 10. 18. i 58. stav 2. Zakona o građevinskom zemljištu

Član 12. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Ništav je ugovor o otuđenju nedovršene zgrade na građevinskom zemljištu bez saglasnosti opštine.

Iz obrazloženja:

Odredba člana 13. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima je načelnog karaktera. Njome je određeno da vlasnik zgrade koja je izgrađena na zemljištu u društvenoj svojini stiče pravo korištenja na zemljištu na kome je zgrada na zemljištu koje je potrebno za redovnu upotrebu zgrade i da se tako stečeno pravo vlasništva na zgradi, uz pravo korištenja na tom zemljištu, može prenositi.

Bliža razrada načela sadržanog u navedenom zakonskom propisu sadržana je u zakonu o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86). U konkretnom slučaju radi se o raspolaganju nedovršenom zgradom koja se podiže na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini što prema odredbi člana 58. stav 1. u vezi sa članom 10. i 18. navedenog zakona nije dozvoljena.

Polazeći od navedenog propisa prvostepeni sud je pogriješio kada je presudom na osnovu priznanja prihvatio da se izvrši prenos prava vlasništva na nedovršenoj porodičnoj stambenoj zgradi koja se nalazi na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini, a da prethodno nije provjerio da li za takvo raspolaganje postoji saglasnost nadležne skupštine opštine u smislu člana 58. stav 2. Zakona o građevinskom zemljištu.

(Vrhovni sud BiH, Gvl. 33/87 od 21.1.1988. godine)

32.

Član 11. stav 4, čl. 17. i 20. stav 2. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini – sada čl. 10. i 42. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu

Ništav je ugovor o prenosu prava vlasništva (raspolaganja) na građevinski objekat, uz obavezu sticaoca da plaća zakupninu na građevinsku parcelu, jer sa prenosom prava vlasništva (raspolaganja) na građevinski objekat prenosi se i trajno pravo korištenja na građevinsku parcelu.

Iz obrazloženja:

S obzirom na izloženo i druge konkretne okolnosti pod kojima je ugovor zaključen: da je svrha ugovora bila obavljanje ugostiteljske djelatnosti, koju je tuženi godinama ranije obavljao i stvaranje povoljnih uslova rada u širem smislu za klubove u sastavu tužioca, da ovaj poslovni prostor postoji uz objekat u kojem je sjedište tužioca i da ga prvenstveno koriste članovi klubova u sastavu tužioca, ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili navedenu zakonsku odredbu kada su ocijenili da je zajednička namjera ugovarača bila da tužitelj izda tuženom pod zakup ugostiteljski objekat sa baštom uz obavezu tuženog da ga adaptira i da zbog toga plaća manju zakupninu od uobičajene.

Inače bio bi ništav ugovor o prenosu prava raspolaganja na građevinski objekt, uz obavezu sticaoca da plaća zakupninu za korišćenje građevinske parcele, jer sa prenosom prava raspolaganja na građevinski objekat prenosi se i trajno pravo korištenja na građevinsku parcelu (član 11. stav 4., čl. 17. i 20 stav 2. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 175/87 od 10.12.1987. godine)

33.

Član 7. Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera – sada član 10. stav 1. i član 42. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu.

Budući da je ništav ugovor o prenosu trajnog prava korištenja na dio građevinske parcele bez prenosa prava vlasništva na zgradu, "sticalac" je gradio na tuđem zemljištu bez prava korištenja radi građenja, pa zgrada pripada nosiocu trajnog prava korištenja.

Iz obrazloženja:

Rješenjem nadležnog organa od 25.6.1971. godine odobrena je Lj.M. izgradnja mehaničke radionice na k.č. br. 680/10. na osnovu tog odobrenja Lj.O. je svojim sredstvima, uz pristanak Lj.M. i uz pomoć tuženog D., sagradio mehaničku radionisu u kojoj tuženi D. obavlja zanatsku djelatnost.

Polazeći od činjenice da su tužioci suvlasnici stambene zgrade (jer dvorišna zgrada i šupa predstavljaju pripadak stambene zgrade) i nosioci prava korištenja na opisano građevinsko zemljište na kojem je sporna mehanička radionica izgrađena, nižestepeni sudovi su pogrešno primijenili materijalno pravo, kada su tužioca odbili sa zahtjevom da se utvrdi da u zaostavštinu iza umrlog Lj.M. spada i dvojna garaža – mehanička radionica sagrađena na k.č.br. 680/10 i da im slijedom toga po osnovu nasljeđivanja pripada pravo suvlasništva.

Naime, prema odredbi člana 7. tada važećeg Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera ("Službeni list SFRJ", broj 5/68, sa izmjenom u broju 20/69), lice kome je dato na korištenje neizgrađeno građevinsko zemljište nije moglo pravo korištenja na dijelu tog zemljišta prenositi na drugo lice. osim ako se prenos tog prava vršio zajedno sa zgradom. To znači da se u vrijeme kada je ostavilac Lj.M. (otac tuženog O., a djed tuženog D.) dozvolio Lj.O. da u njegovom dvorištu, izgradi garažu – mehaničku radionicu, trajno pravo korištenja na izgrađeno građevinsko zemljište u društvenoj svojini moglo prenijeti na treće lice samo zajedno sa prenosom prava vlasništva na postojeći građevinski objekat.

Ovo je detaljnije razrađeno u odredbama člana 11. stav 4. i člana 17. i 20. docnijeg zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 13/74), odnosno odredbom člana 10. stav 1. i 42. stav 1. sadašnjeg Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH, broj 34/86).

Obzirom na naprijed izloženo, slijedi da su tuženi gradili radionicu na tuđem zemljištu na koje nisu imali pravo korištenja radi građenja. Kako se građenjem na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini bez prava korištenja (građenja ne može steći trajno pravo korištenja, sporna radionica, izgrađena uz odobrenje nadležnog organa, na izgrađenoj građevinskoj parceli na kojoj je trajno pravo korištenja imao djed tuženog D., a ostavilac tužilaca, ne pripada tuženima, već tužiocima, s tim što tuženi imaju pravo da od tužilaca zahtijevaju naknadu za uložene troškove građenja (analogno čl. 25. st. 4. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 356/87 od 3.10.1987. godine)

34.

Član 88. Zakona o šumama iz 1971. godine

Član 9. Zakona o šumama (sadašnji)

Zakonska pretpostavka prema kojoj su šume u SRBiH u društvenoj svojini može se oboriti samo dokazom da je bilo uknjiženo pravo vlasništva tužioca ili njegovog pretka u zemljišnu knjigu koja je uništena za vrijeme rata ili da je tužilac (njegov predak) imao valjan pravni naslov za upis prava vlasništva u zemljišnu knjigu (ugovor ili pravomoćnu odluku državnog organa).

IZ obrazloženja:

Iz navedenih dokaza ne proizilazi da su prednici tužilaca bili zemljišno knjižni vlasnici spornih nekretnina, a niti su tužitelji uz tužbu priložili pismeni dokaz o pravu vlasništva ili o sticanju prava vlasništva nego samo o posjedu. Posjedovni list međutim, ne može ni na posredan način poslužiti kao dokaz za utvrđenje prava vlasništva na šumskom zemljištu. Ovo stoga jer za šume nikada nije važno pravilo imovinskog prava prema kome se posjednik smatra vlasnikom šumskog zemljišta, odnosno šume. Po Naredbi o davanju tapija na šumskom zemljištu austrougarske uprave od 18.3.1884. godine, polazilo se od pretpostavke da su šume državno vlasništvo. Samo pod određenim uslovima koje je utvrđivala posebna komisija za svaki konkretan slučaj, izdavana je tapija o vlasništvu određene šume. U obrazloženju emaljske vlade BiH (člana 26. nacrtu Gruntovnog zakona za BiH) konstatovano je da za šumsko zemljište i pašnjake važi zakonska (oboriva) pretpostavka da su državno dobro. Ova pretpostavka je bila propisana i odredbom člana 2. Zakona o šumama iz 1929. godine. Pravo vlasništva po ovom zakonu priznavano je samo pod uslovom da se dokaže osnov sticanja.

Poslije 1.1.1972. godine kada je stupio na snagu raniji Zakon o šumama ("Službeni list SRBiH", broj 38/71) ne može se dokazivati da je održajem stečeno pravo svojine na šumi u društvenoj svojini. Obustavlja se stoga i postupak koji je po tom osnovu ranije pokrenut (član 88). Pravo vlasništva po tom osnovu se ne može steći ni po sadašnjem zakonu o šumama (član 9).

Prema tome, postavljeni zahtjev bi bio osnovan samo ako tužitelji dokažu da je pravo svojine na navedenoj šumi bilo uknjiženo na njihovog oca od koga oni izvode pravo svojine po osnovu nasljeđa ili ako dokažu pravni osnov za prava vlasništva u zemljišne knjige (punovažan ugovor o prenosu prava vlasništva iz državne svojine ili pravosnažnu odluku nadležnog državnog organa).

*(Vrhovni sud BiH, Gvl. 24/87 od 22.10.1987. godine)
(Tako: Rev. 349/87 i Rev. 142/87)*

35.

Član 272. Zakona o udruženom radu

Subjektivni rok od 30 dana za tužbu iz člana 272. ZUR-a počinje teći od dana kada organ društveno pravnog lica ovlašten na traženje sudske zaštite sazna za ometanje rada društvenih sredstava.

IZ obrazloženja:

Tužba za ometanje korištenja stvari iz društvenih sredstava u društveno pravnom licu blagovremena je ako je podnesena u roku od 30 dana od dana saznanja za ometanje, a tuženi ni žalbenim navodima ne dovodi u sumnju utvrđenje prvostepenog suda da je tužilac za ometanje saznao 2.9.1985. godine, kada je tuženi otpočeo sa oranjem.

Do saznanja društvenog pravnog lica za ometanje rada društvenim sredstvima, odnosno ometanje korišćenja stvari iz društvenih sredstava u društvenom pravnom licu, dolazi kada o toj činjenici sazna organ društvenog pravnog lica koji je ovlašten da pred sudom zahtijeva zaštitu u smislu člana 272. ZUR-a, u konkretnom slučaju direktor tužioca. IZ njegovih iskaza, koji je prvostepeni sud prihvatio kao istinit, jer ga tuženi nije na ubjedljiv način osporio, jasno proizilazi da je on o smetanju posjeda obaviješten tek kada su radnici tuženog došli sa traktorima dana 2.9.1985. godine da oru, pa čak kada bi se i prihvatila žalbena tvrdnja tuženog da su njegovi radnici vršili kalcifikaciju u periodu od 25. do 28.8. 1985. godine, ta okolnost bi bila bez uticaja, jer o toj

posjedovnoj radnji tuženog, zastupnik tužioca nije bio obaviješten prije 2.9.1985. godine.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 37/88 od 29.1.1988. godine)

36.

Član 19. Zakona o prometu nepokretnosti

Član 7. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini

Ako postupak javne prodaje nepokretnosti u društvenoj svojini nije proveden u skladu sa odredbama pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini, nema uslova za zaključenje ugovora o otuđenju nepokretnosti iz društvene svojine.

IZ obrazloženja:

Prodaja nepokretnosti iz društvene svojine vrši se javnim nadmetanjem, odnosno pribavljanjem pismenih ponuda, a neposrednom pogodbom samo onda kada je otuđenje putem javnog nadmetanja, odnosno stavljanja pismenih ponuda, ostalo bez uspjeha (član 19. Zakona o prometu neokretnosti SRBiH).

Postupak javnog nadmetanja vrši se u skladu sa odredbama Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 28/79).

Ako postupak javne prodaje nepokretnosti u društvenoj svojini nij proveden u skladu sa odredbama naprijed navedenog pravilnika, nema uslova za zaključenje punovažnog ugovora o otuđenju nepokretnosti iz društvene svojine (član 19. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH).

U spisu se nalazi javno objavljeni oglas o prodaji lugarnice sa pomoćnim zgradama, sa početkom cijenom od 149.200 dinara, a za zemište 15 dinara po 1 m².

Ovaj oglas ne sadrži zemljišno knjižne podatke, ni bliži opis nekretnina koje su predmet prodaje, pa nije bio sačinjen u skladu sa članom 7. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini.

Utvrđeno je i da nadležni organ tuženog nije donio odluku o prodaji zemljišta, već samo lugarnice, a zemljište u površini od preko 10 dunuma, nikako se ne bi moglo smatrati pripatkom lugarnice.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 318/87 od 29.10.1987. godine)

AUTORSKO PRAVO

37.

Član 56. Zakona o autorskom pravu

Ugovorom o autorskom djelu koji je zaključen u propisanoj formi nakon izvršenja djela u skladu sa usmenom pogodbom naknadno se regulišu nastali pravni odnosi.

Iz obrazloženja:

Pod fiktivnim pravnim poslom podrazumijeva se pravni posao koji se stvarno ne zaključuje, već se samo stvara privid o njegovom postojanju, a što u konkretnoj prilici nije slučaj, jer je na osnovu rezultata izvedenih dokaza utvrđeno da je tužilac, kao autor, obavio za tuženog određene poslove na unutrašnjem uređenju depandansa još prije zaključenja pismenog ugovora o autorskom djelu, pa kako je taj ugovor zaključen nakon što je tužilac obavio te poslove, to ne znači da je fiktivan, već, naprotiv, da su stranke nakon realizacije ranijeg "usmenog dogovora" zaključenjem pismenog ugovora o autorskom djelu, regulisale međusobne odnose povodom autorskog djela, čime su se ispunili uslovi u pogledu forme autorskog ugovora propisani odredbom člana 56. Zakona o autorskom pravu.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 86/87 od 28.8.1987. godine)

STVARNO PRAVO

38.

Pravila imovinskog prava

Kada su se trojica od četvorice kupaca nekretnina na osnovu pravosnažne presude, donijete u postupku u kome nije učestvovao četvrti kupac, uknjižila u zemljišne knjige kao suvlasnici svih nekretnina koje su bile predmet prodaje, izostavljeni (četvrti) kupac je ovlašten da svoje pravo iz ugovora o prodaji na upis prava suvlasništva u tim nekretninama traži u parnici prema kupcima koji su se uknjižili kao suvlasnici tih nekretnina.

Iz obrazloženja:

Iz spisa je vidljivo da nekretnine koje su predmet kupoprodaje za života D.I. kao prodavca nisu prenesene na kupca, pa su u postupku za raspravljanje zaostavštine prenesene na njegove sinove kao nasljednike. Protiv njih su tuženi podnijeli tužbu sa zahtjevom za uknjižbu prava suvlasništva. U tom postupku nije učestvovao tužilac, pa je zbog toga i izostala uknjižba prava suvlasništva na njegovo ime, ali to nije razlog, kako pogrešno smatraju tuženi, da zbog toga tužilac izgubi pravo da traži ono što mu pripada na osnovu ugovora.

Kroz navode u reviziji da su tuženi upisani u zemljišnim knjigama na nekretninama koje su predmet kupoprodaje p ugovoru od 4.5.1958. godine, prije više od 20. godina, te dalje navode da je tako stanje znao i tužilac, kao da se ističe prigovor tabularne dosjelosti u odnosu na dio nekretnina koje je kupio tužilac. Takav prigovor se ne može prihvatiti zbog toga što su tuženi znali da je tužilac jedan od kupaca, pa s obzirom na to nisu bili svjesni kad su zatražili da se u zemljišnim knjigama upišu kao suvlasnici u nekretninama koje su predmet kupoprodaje.

(VS. BiH, Rev. 282/87 od 18.2.1987. godine)

39.

Član 28. stav 4. i član 30. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Dosjelosti (održaj) je originalan način sticanja prava vlasništva pa savjesni posjednik (uzakupient) ne može tražiti pravo suvlasništva cijele katastarske parcele već samo pravo vlasništva na onaj dio koji je posjedovao preko dvadeset godina.

Iz obrazloženja:

Međutim, i kada bi se prihvatilo da su tačna činjenična utvrđenja nižestepenih presuda o trajanju i savjesnosti posjeda tužiteljice na ½ dijela ukupne površine kč.br. 515 dosjelošću je ona mogla steći pravo vlasništva samo na toj površini, a ne i na idealnom suvlasničkom dijelu od ½ cijele parcele (na šta je bio upravljen njen tužbeni zahtjev iz ove parnice) jer bi to u smislu odredbe člana 13. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima podrazumijevalo da se vlasnička ovlaštenja tužiteljice protežu na cijelu parcelu u visini njenog idealnog suvlasničkog dijela, dakle i na onaj dio u njenom posjedu i na koji, prema tome, po osnovu dosjelosti ona nije mogla steći nikakva prava. Zbog toga je osnovan prigovor revizije da su nižestepeni sudovi, usvajanjem tužbenog zahtjeva kakav je istaknut u ovoj parnici, pošli od pogrešne primjene materijalnog prava.

Tužiteljica je po osnovu dosjelosti mogla steći pravo vlasništva samo u odnosu na dio površine kč.br. 515. koji drži u svom posjedu kroz period duži od dvadeset godina (član 28. stav 4. i član 30. ZOSPO-a).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 66/87 od 22.10.1987. godine)

40.

Član 24. stav 1. i član 26. stav 1. zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Član 2. i 3. Zakona o svojini na dijelovima zgrada

Savjestan graditelj stiče pravo vlasništva na poseban dio zgrade (stan) ako je rekonstrukcijom postojeće zgrade uz saglasnost njenog vlasnika stvorio novi posebni dio zgrade.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud iz izvedenih dokaza poprma utvrđenim da je tužilac isključivi vlasnik stambene zgrade u kojoj tuženi koristi stan na spratu, neovisno od ulaganja, koja je izvršio uz saglasnost tužitelja za adaptiranje stana za sopstveno stanovanje, pa je stoga usvojio zahtjev za predaju u posjed, primjenom člana 37. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima, nalazeći da predmetni stan koristi bez ugovora o zakupu i plaćanja naknade za korištenje.

Drugostepeni sud je, međutim, iz dokaza, koji su neposredno izvedeni pred prvostepenim sudom, a bez otvaranja glavne rasprave svoju odluku zasnovao na drugačijem utvrđenju (da tužilac nije darovao dio sprata tuženom već da mu je samo dozvolio da adaptira dvije prostorije i odvojeno stanuje), pa je time počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 1. u vezi sa članom 373. tačka 2. zakona o parničnom postupku, na koju revident posredno ukazuje.

Savjestan graditelj građenjem na tuđoj zgradi, na zemljištu u svojini građana, uz saglasnost vlasnika zgrade može rekonstrukcijom izvršenom pretežnim dijelom sopstvenim sredstvima u cilju izdvajanja u zasebnu građevinsku cjelinu (član 2. zakona o svojini na dijelovima zgrada – “Službeni list SRBiH”, broj 35/77) steći etažnu svojinu, analognom primjenom člana 24. stav 1. i člana 26. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (član 3. stav 1. Zakona o svojini na dijelovima zgrada).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 130/87 od 17.12.1987. godine)

41.

Član 25. zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Tuženi koji je poslije razvoda braka dovršio zgradu koja je kao nedovršena dosuđena tužiteljici u ranijoj parnici, dužan je da po njenom zahtjevu isplati prometnu vrijednost nekretnine (zemljišta i nedovršene zgrade).

IZ obrazloženja:

S obzirom na utvrđenje da je tužiteljici pravosnažnom presudom priznato pravo svojine na zemljištu i nedovršenom objektu, te da je objekat dovršen nakon razvoda braka, ne radi se o zajedničkoj bračnoj imovini parničnih stranaka u smislu odredbe člana 264. stav 2. Porodičnog zakona SRBiH, pa se shodno tome na sporni odnos ne mogu primijeniti odredbe navedenog zakona kojim je regulisana dioba zajedničke imovine bračnih drugova (član 266. PZ). U konkretnom slučaju radi se o svojinsko – pravnom odnosu koji se prosuđuje analognom primjenom odredbe člana 25. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima. prema citiranoj zakonskoj odredbi, ako je graditelj znao da gradi na tuđem zemljištu, ili ako to nije znao a vlasnik se tome odmah usprotivio, vlasnik zemljišta može tražiti da mu pripadne pravo svojine na građevinski objekat ili da graditelj poruši građevinski objekat i vrati mu zemljište u prvobitno stanje ili da mu graditelj isplati prometnu cijenu zemljišta. Tužiteljica je kao vlasnik zemljišta i nedovršenog stambenog objekta, u smislu citirane zakonske odredbe, mogla zahtijevati da joj tuženi isplati prometnu vrijednost zemljišta i nedovršenog objekta.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 186/87 od 10.12.1987. godine)

42.

Pravila imovinskog prava

Kiljer (sobica, pojatak, vajat) je pripadak porodične stambene zgrade, pa se nasljeđuje zajedno sa zgradom iako ga je izgradilo lice koje je po osnovu prekarija koristilo zgradu.

43.

Pravila imovinskog prava

Adaptacijom porodične stambene zgrade i njenog pripatka ne stiče se pravo vlasništva na originaran način, ako usljed tog zahvata nije nastala nova zgrada po shvatanju u pravnom prometu.

IZ obrazloženja:

Pogrešno je pravno shvatanje izraženo u reviziji da je tuženi svojim učešćem u adaptaciji zgrade i kiljera stekao odgovarajući suvlasnički dio u tim nekretninama, jer se radi o radovima koje je, kako tvrdi, izvodio na tuđoj stvari, a pogotovo što tuženi oblažajući taj prigovor nije naveo i to da su ti radovi po svom obimu i vrijednosti takvog značaja da se nakon njihovog izvođenja kuća i kiljer eventualno mogu smatrati novoizgrađenim objektima, pa bi mu u takvom situaciji, prema tada važećim pravilima imovinskog prava, pripadalo pravo samo na to da ističe obligaciono – pravni zahtjev za isplatu protuvrijednosti rada i građevinskog materijala prema tužiteljici kao vlasniku objekata, a ne i na to da se u protivljenju tužbenom zahtjevu poziva na svoja stvarnopravna ovlaštenja koja ni po tom osnovu nije mogao steći na ovim objektima.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 115/87 od 12.11.1987. godine)

44.

Član 7. stav 5. zakona o prometu nepokretnosti

Član 11. stav 4. i čl. 17. i 20. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini – sada čl. 10. i 42. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu

Građevinski objekat koji je pripadak drugog građevinskog objekta može se osamostaliti i zasebno otuđiti pod pretpostavkom da nadležni organ, u skladu sa aktom urbanističke regulative, odcijepi površinu zemljišta koja je potrebna za njenu namjenu i tako obrazuje samostalnu građevinsku parcelu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 10/87 od 20.8.1987. godine)

45.

Pravila imovinskog prava i član 267. stav 4. Porodičnog zakona

Imovina stečena u široj porodičnoj zajednici pripada njenim članovima srazmjerno njihovom doprinosu ako nisu drukčije ugovorili izričito ili prećutno. Snaha može tražiti da joj svekar plati odgovarajuću naknadu za njen doprinos pod pretpostavkom iz člana 267. stav 4. Porodičnog zakona.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 267. stav 4. Porodičnog zakona SRBiH, bračni drug koji je svojim radom u toku bračne zajednice doprinio održavanju i povećanju posebne imovine drugog bračnog druga (npr. unapređivanju poljoprivrednih imanja i slično), može tužbom zahtijevati da mu taj bračni drug isplati odgovarajuću naknadu u novcu. Ova odredba se analogno primjenjuje i kod sticanja u široj porodičnoj zajednici koja je uobičajena u našim selima. Prema tome, ako je tužiteljica zajedno sa mužem živjela u porodičnom domaćinstvu svekra i svojim radom u toku bračne zajednice doprinosila u održavanju i povećanju imovine u tom domaćinstvu, nema opravdanja za isključenje prava na isplatu novčane naknade srazmjerno njenom doprinosu u unapređenju i održavanju imovine porodičnog domaćinstva u kome je živjela i radila drugi niz godina. Ovo stoga, jer kod sticanja u porodičnoj zajednici važi pretpostavka da članovi porodične zajednice stiču imovinu zajedničkim radom svaki za sebe, srazmjerno doprinosu u sticanju, ukoliko drugačije ne proizilazi iz izričite ili prećutne pogodbe (da stiču za ejdnog od njih i sl).

S druge strane neprihvatljiv je i stav da bi tužiteljici pripadalo samo pravo da u odnosu na svekra postavi zahtjev za utvrđenje suvlasničkog dijela u zajednički stečenoj imovini (stoci, drvenoj kući i sušnici), jer je njen doprinos u sticanju te imovine prema navodima tužbe i visina postavljenog tužbenog zahtjeva neznatan, u odnosu na ukupnu vrijednost, da bi joj i po tom osnovu, analogno primjenom člana 267. stav 4. Porodičnog zakona SRBiH, pripadalo pravo da zahtijeva naknadu novčane rotuvrijednosti srazmjerno njenom doprinosu u sticanju te imovine.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 122/87 od 12.11.1987. godine)

(Tako i Rev. 108/87 od 19.11.1987. godine)

46.

Član 50. Zakona o eksproprijaciji

Pravila imovinskog prava (paragraf 420. bivšeg OGZ-a)

Član 15. Zakona o osnovnim vojinsko – pravnim odnosima

Naknadu za stabla na eksproprianom zemljištu pripada svim suvlasnicima, srazmjerno njihovom suvlasničkom dijelu, bez obzira koji ih je od njih zasadio jer je drveće priraštaj zemljišta. Time se ne dira u međusobna prava i obaveze suvlasnika.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da suprug tužiteljice, suprotno navodima tužbe, nije sam zasadio voćke na predmetnim nekretninama. Međutim, sve i da jeste, ova činjenica nije pravno relevantna, jer su nasadi prema pravilima imovinskog prava pripadak zemljišta (paragraf 420. OGZ-a), pa naknada za voćna stabla pripada svim radnijim suvlasnicima srazmjerno njihovim suvlasničkim dijelovima. Time se ne dira u međusobna prava i obaveze suvlasnika.

(VS BiH, Rev. 197/87 od 28.1.1987. godine)

47.

Član 41. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima

Lice koje je kupilo nekretninu od suvlasnika kome je ta nekretnina pripala na diobi ima pravo da traži predaju posjeda od trećeg savjesnog lica koji je posjeduje bez pravnog osnova.

IZ obrazloženja:

Nadalje iz činjeničnih utvrđenja sadržanih u nižestepenim presudama slijedi da su sporne kč.br. 504/6 i 504/8 nastale cijepanjem matične parcele broj 504 iz zk.ul.br. 1348 k.o. koje su na diobi pripale bratu parničnih stranaka M. a koji ih je zatim, pravno valjanim ugovorom o prodaji snadbijevao klauzulom intabulandi, prodao i predao u posjed tužiocu. Stoga je pravilan pravni zaključak nižestepenih presuda da je na opisan način tužilac stekao pravni osnov za sticanje prava vlasništva spornih nekretnina, pa mu ih je tuženi, koji ove nekretnine drži bez ikakvog pravnog osnova, dužan prdati u posjed u skladu sa odredbom člana 41. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 6/80).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 1/87 od 28.8.1987. godine).

(Tako i Gvl. 19/87 od 30.9. 187. godine).

48.

Pravila imovinskog prava (paragraf 422. bivšeg OGZ-a)

Član 187. Zakona o parničnom postupku

Tužilac nema pravni interes za podnošenje tužbe radi utvrđivanja da mu pripada pravo da posiječe grane tuđeg stabla koje se šire iznad njegovog zemljišta, jer mu to pravo daje zakon, a u slučaju da ga u tome sprečava susjed mogao bi tražiti da se donese presuda kojom se nalaže vlasniku stabla da trpi sječū grana.

Iz obrazloženja:

Prema stilizaciji tužbenog zahtjeva koji je istaknut na raspravi od 9.10.1986. godine očito je da je u pitanju tužba za utvrđenje. Oba nižestepena suda su dobila tužbeni zahtjev, istina sa različitih pravnih razloga: ovdje je od značaja stanovište koje je kroz razloge svoje presude izrazio drugostepeni sud, jer se pravilnost tog stanovišta pobija zahtjevom za zaštitu zakonitosti. Naime, drugostepeni sud polazi od toga da je pravo tužioca da posiječe grane susjedovog stabla koje prelazi u vazdušni prostor iznad njegovog zemljišta izričito predviđeno uparagrafu 422. bivšeg OGZ-a, za čiju primjenu nema zapreke sa stanovišta Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije (“Službeni list FNRJ”, broj 86/46), pa s obzirom na to drugostepeni sud smatra da tužilac bez ikakve odluke suda to pravo može realizovati, zbog čega nema pravni insteres za podnošenje tužbe za utvrđenje tog prava.

Izloženo stanovište drugostepenog suda je pravilno i kao takvo nije dovedeno u pitanje navodima iz zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Iz navoda tužioca u ovoj parnici ne proističe da je on pokušao realizovati svoje pravo na odsijecanje grana orahovog stabla tuženog, koje prelaze u vazdušni prostor iznad zemljišta tužioca, pa da je u tom spriječen od strane tuženog. No ni u ovakvoj situaciji ne bi bilo mjesta isticanju zahtjeva za utvrđenje da tužiocu pripada pravo odsijecanja grana orahovog stabla tuženog, jer bi se ostvarenje tog prava moglo postići isticanjem kondemnatornog zahtjeva da je tuženi dužan trpiti da tužilac odsiječe grane od stabla koje prelaze na njegovo zemljište. Ostajući kod zahtjeva kako ga je oredijelio na raspravi, tužilac u stvari traži reafirmaciju prava koje je citiranim pravilom imovinskog prava priznato vlasnicima, pa prema tome i tužiocu, zbog čega se, prema odredbi člana 187. stav 2. Zakona o parničnom postupku, u ovom slučaju tužba za utvrđenje nije mogla prihvatiti opravdanom, ni navodnom “nesigurnošću tužioca u pogledu toga prava” odnosno zbog subjektivnog osjećanja “ugroženosti u svom pravnom položaju”, na čemu se zasniva zahtjev za zaštitu zakonitosti.

(Vrhovni sud BiH, Gvl. 34/87 od 21.1.1988. godine)

49.

Član 4. Zakona o svojini na dijelovima zgrada

Na podrumu u zgradi koja je postala društvena svojina po osnovu nacionalizacije, sa pojedinim stanovima u vlasništvu, ne može postojati pravo svojine.

Iz obrazloženja:

Tužbeni zahtjev tužitelj temelji na navodima da je 1974. godine tuženom prodao trosoban stan sa nus prostorijama, da mu nie prodao podrum koji služi stanu, a koji je njegovo vlasništvo, te da tuženi koji koristi podrum, odbija da ga preda u posjed.

Nižestepeni sudovi nisu povrijedili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan. Iz rješenja o nacionalizaciji slijedi da stambeno – poslovna zgrada u kojoj se nalazi

trosoban stan na spratu sa nus prostorijama (kuhinja, hodnik i WC), poslovne prostorije u prizemlju i podrum ispod zgrade, danom stupanja na snagu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta 26.12.1958. godine nacionalizovana i postala društvena svojina, a ispod nacionalizacije izuzet samo trosoban stan na spratu sa nus prostorijama. Prema tome od dana stupanja na snagu pomenutog zakona prednik tužitelja, a potom tužitelj po osnovu nasljedstva, bio je vlasnik samo trosobnog stana na spratu sa nus prostroijama, a ne i vlasnik podruma, odnosno dijela podruma.

Prema odredbi člana 4. stav 1. Zakona o svojini na dijelovima zgrada ("Službeni list SRBiH", broj 35/77), na zajedničkim dijelovima zgrade koji služe zgradi kao cijelini, ako je zgrada u društvenoj svojini, svi etažni vlasnici imaju zajedničko pravo korištenja, a prema odredbi st. 2. istog člana, na zajedničkim dijelovima zgrade koji služe samo nekim, a ne svim posebnim dijelovima zgrade, ako je zgrada u društvenoj svojini, etažni vlasnici tih posebnih dijelova imaju zajedničko pravo korištenja. Predmetne podrumske prostorije su u zgradi koja je društvena svojina, a služe posebnim dijelovima zgrade . trosobnom stanu na spratu na kojem tuženi ima pravo etažne svojine, kao i poslovnim prostorijama u prizemlju, pa tuženi u smislu odredbe iz stava 2. člana 4. navedenog zakona, ima pravo korištenja predmetnog podruma.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 42/87 od 22.10.1987. godine)

50.

Član 30. stav 5. Zakona o eksproprijaciji iz 1977. godine

Kada je bračnim drugovima – suvlasnicima porodične stambene zgrade u postupku eksproprijacije dodijeljen svakome po jednosoban stan, ne može jedan od njih u parnici tražiti da se utvrdi da pravo na stan ne pripada onom drugom jer da je prestao da koristi ekspropriisanu porodičnu stambenu zgradu prije pokretanja postupka za eksproprijaciju, te da samo njemu pripada pravo na dodjelu odgovarajućeg trosobnog stana.

Iz obrazloženja:

Pravilno je stanovište nižestepenh sudova da je organ uprave koji sprovodi postupak eksproprijacije nadležan da utvrđuje činjenicu ko je od više vlasnika korisnik stana u porodičnoj stambenoj zgradi koja se ekspropriše, da bi mu se kao takvom u smislu člana 30. stav 5. Zakona o eksproprijaciji SRBiH obezbijedilo korištenja drugog odgovarajućeg stana. Zato je pravilna i odluka nižestepenh sudova u odbacivanju tužbe upravljene na utvrđenje da tuženi nije imao svojstvo korisnika stana u ekspropriisanj zgradi. Ovo pitanje je pravomoćno riješeno u aktu organa uprave, koji je vodio postupak eksproprijacije.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 226/87 od 18.2.1988. godine)

51.

Član 528. stav 2. i član 533. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

Član 31. Zakona o prometu nepokretnosti

Shodna primjena pravila o prodaji s pravom preče kupnje na zakonsko pravo preče kupnje, nalaže ovlašteniku toga prava da istovremeno sa izjavom da on kupuje stvar, ispati cijenu koju po ugovoru duguje kupac, odnosno cijenu koju traži prodavac, ili da taj iznos položi kod suda.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 528. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, koja se prema odredbi člana 533. stav 4. istog zakona shodno primjenjuje i na zakonsko pravo preče kupovine (pravo iz člana 31. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78), ovlaštenih prava preče kupovine je dužan da, istovremeno sa izjavom da on kupuje stvar, isplati prodavcu cijenu koju on zahtijeva u svojoj ponudi, odnosno cijenu već ugovorenu sa trećim licem, ili da je položi u depozit kod suda.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 348/87 od 10.12.1987. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OPŠTI DIO

52.

Član 344. Zakona o obligacionim odnosima

Ako se povjerilac sporazumio sa dužnikom da će "odustati od tužbe" čim mu dužnik podmiri glavno potraživanje, smatra se da je otpustio dug koji se sastoji od zateznih procesnih kamata i parničnih troškova.

Iz obrazloženja:

Iz sporazuma od 14.11.1986. godine koji su potpisali ovlašteni zastupnici parničnih stranaka, proizilazi da su stranke sravnile međusobna potraživanja koja potiču od dospjelih, a neisplaćenih zateznih kamata, te utvrdili konačan dug u iznosu od 462.081 dinara. Tuženi se obavezao da će ovaj iznos odmah isplatiti, a tužilac da će "odustati od tužbe" u trenutku izmirenja obaveze. Po ocjeni ovog suda, mora se zaključiti da je ovakvim ugovornim utanačenjem došlo do otpuštanja duga koji se sastoji od procesnih zateznih kamata i parničnih troškova, u smislu člana 344. Zakona o obligacionim odnosima. Da su stranke htjele gašenje samo glavne obaveze u trenutku isplate iznosa od 462.081 dinara, one bi to i naglasile, tako što bi npr. u posljednjem pasusu zapisnika navele da će tužilac povući tužbu za glavni dug, te regulisale pitanje plaćanja zatezne procesne kamate i naknade parničnih troškova. Ovako sintagma "odustati od tužbe" podrazumijeva situaciju koja da tužbe nije ni bilo, što znači otpuštanje obaveza povezanih sa podnošenjem tužbe.

(VS BiH, broj Pž. 232/87 od 16.12.1987. godine)

53.

Član 314. Zakona o obligacionim odnosima

Član 7. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava

Stranke – korisnici društvenih sredstava mogu ugovoriti duži rok plaćanja cijene od 15 dana po nastanku dužničko - povjerilačkog odnosa.

Sporazum da izvođač radova neće tražiti zatezne kamate na 70% cijene, ako mu naručilac da avalirane mjenice za taj iznos, plative šezdesetog dana od dana nastanka dužničko – povjerilačkog odnosa, predstavlja ugovaranje dužeg roka plaćanja.

IZ obrazloženja:

U ovom predmetu stranke su u članu 24. zaključenih ugovora pod tačkm c), predvidjele da za vrijednost od 70% primljenih radova, izvođač pristaje da primi avaliranu mjenicu na rok od 60 dana. Na iznos izmirene obaveze mjenicom, izvođač nema pravo na kamatu, ali ima pravo na

iskup mjenice prije roka dospijeća ukoliko investitor uplati cijenu za izvršene radove glavnom izvođaču prije roka dospijeća mjenice za naplatu. Iz ovako sročene ugovorne odredbe jasno proizilazi da su stranke za 70% cijene radova produžile rok plaćanja na 60 dana od nastanka dužničko – povjerilačkog odnosa, pod uslovom da naručilac radova da mjenicu sa dospijećem od tog roka, ukoliko sam naručilac ne naplati cijenu od krajnjeg naručioca prije isteka ovog roka. Tužilac i ne tvrdi da je do ove situacije došlo, a mjenice je naplatio u roku dospijeća, pa tuženi nije bio u docnji sa plaćanjem 70% cijene. Stranke su dakle odredile samo vrijeme dospijeća tražbine, a to su mogle učiniti jer su odredbe o roku plaćanja iz Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava dispozitivne naravi (te odredbe su prinudne samo u pogledu obaveze obezbjeđenja tražbine, ako ne budu plaćene u zakonom propisanom roku).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 219/87 od 16.12.197. godine)

54.

Član 26. Zakona o obligacionim odnosima

Ne postoji punovažan ugovor o udruživanju sredstava između organizacija udruženog rada ako nisu u ugovorenom roku samoupravnim sporazumom ili ugovorom regulisale međusobna prava i obaveze u vezi sa udruživanjem sredstava.

Iz obrazloženja:

Tuženi je obavezan da tužiocu vrati iznos od 1.200,000 dinara uplaćen na ime udruživanja sredstava za izgradnju i proširenje kapaciteta nove fabrike tuženog u osnivanju, po ugovoru o udruživanju sredstava zaključenim među strankama 4.9.1981. godine.

Kod činjenice da stranke, saglasno odredbi člana 6. zaključenog ugovora o udruživanju sredstava, do 31.12.1982. godine nisu zaključile samoupravni sporazum kojim bi se regulisala međusobna prava i obaveze u vezi sa udruživanjem sredstava, kao i način njihovog vraćanja (kako su to predvidile pomenutom ugovornom odredbom), to prvostepeni sud pravilno nalazi da ugovor nije ni nastao, jer u nedostatku samoupravnog sporazma koji je trebao regulisati prava i obaveze stranaka, ugovor ne sadrži sve bitne sastojke o kojima se mora postići saglasnost ugovornih stranaka, da bi se saglasno odredbi člana 26. ZOO, mogao smatrati zaključenim.

Činjenica da je utanačeno da se ugovor zaključuje na rok od 10 godina bila bi od značaja samo da je među strankama u ugovorenom roku zaključen i samoupravni sporazum u kojem bi bili sadržani svi bitni sastojci sporazuma, a time i ugovora.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 499/86 od 10.11.1987. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ UGOVORA

55.

Član 15. stav 1. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti

Organizacija udruženog rada – prodavac motornog vozila dužna je da na zahtjev kupca zamijeni isporučeno vozilo i kada se ne radi o nedostatku koji smeta redovnoj upotrebi vozila.

IZ obrazloženja:

U konkretnom slučaju u pitanju je, s obzirom na utvrđene nedostatke vozila (rđa i razne boje na karoseriji), odgovornost prodavca stvari za nedostatke stvari utemeljene na odredbi člana 15. stav 1. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rad u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti, jer pomenuti zakonski propis, za slučaj postojanja nedostataka, bez obzira da li taj nedostatak smeta redovnoj upotrebi stvari, predviđa da kupac po svom izboru, može tražiti zamjenu proizvoda, raskidanje ugovora ili otklanjanje nedostataka na stvari koja je predmet kupoprodaje. Stoga nije osnovan revizijski prigovor kojim se neopravdano navodi da je u konkretnom slučaju materijalno pravo pogrešno primijenjeno i pri tome neosnovano tvrdi da, shodno odredbama čl. 488. i 492. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), obzirom da se ne radi o nedostatku koji ometa redovnu upotrebu stvari, tužilac kao kupac, nema pravo na raskid ugovora, odnosno zamjenu stvari, jer se, prema odredbi člana 23. Zakona o obligacionim odnosima, na obligacione odnose koji se uređuju drugim saveznim zakonima primjenjuju odredbe ovog zakona samo u pitanjima koja nisu uređena tim zakonom. Kako je odredbom člana 15. citiranog specijalnog zakona na poseban i eksplicitan način određeno koja prava pripadaju kupcu u ovakvim slučajevima, odnosno šta sve on može tražiti po svom izboru, te budući da je tužilac u skladu sa opisanim ovlaštenjima izvršio izbor, nikao se može doći u obzir shodna primjena zakonskih odredaba, na čijoj se primjeni u reviziji insistira.

(Vrhovni sud BiH, Rev. broj 3/87 od 20.8.1987. godine)

56.

Član 460. Zakona o obligacionim o odnosima

Član 31., 37. i 41. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Ugovor o prodaji tuđe stvari obavezuje samo prodavca, vlasnika se taj ugovor ne tiče, pa ima pravo da traži predaju stvari bez obzira kod koga se nalazi. To pravo pripada i licu koje ima jačni pravni osnov od savjesnog posjednika.

Iz obrazloženja:

Ugovor o prodaji tuđe stvari obavezuje samo prodavca, (član 460. Zakona o obligacionim odnosima), pa vlasniku pripada pravo da vlasničkom tužbom zahtijeva od kupca vraćanje stvari (član 37. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima). To pravo pripada i licu koje ima jače pravo na posjed (član 41. ZOSPO).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 159/87 od 17.12.1987. godine)

57.

Članovi 314. i 623. st. 2. i 3. Zakona o obligacionim odnosima

Obaveze naručioca zanatskih radova za koje ugovorom cijena nije određena, da plati naknadu, dospijeva kada ga izvođač pozove da plati određeni iznos naknade, ukoliko je prije opomene pregledao izvršeni rad i odobrio ga.

Iz obrazloženja:

Tužilac je tuženoj ispostavio račun dana 18.1.1985. godine, u kojem je fakturisao naknadu za zanatske radove izvedene na objektu tužene. Tužena je svojim pismom od 6.2.1985. godine vratila tužiocu računa sa obrazloženjem da utuženi iznos ne duguje po bilo kom osnovu.

Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac izveo radove u toku 1982. i 1983. godine, prije ispostavljanja računa, u vrijednosti od 3.812.197 dinara. Kov ovakvih utvrđenja prvostepeni sud je pogriješio kada nije tužiocu dosudio zatezne kamate počev od 6.2.1985. godine, kada je tužena vratila tužiocu ispostavljeni račun. Polazeći od toga da je račun ispostavljen sa datumom 18.1.1985. godine, nakon izvršenja radova na objektu tužene, to je od 18.1. do 6.2.1985. godine protekao primjeren rok od 15. dana za plaćanje dosuđenog iznosa tužiocu.

Prvostepeni sud nalazi da tužena duguje naknadu određenu na način propisan članom 623. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, jer nije bila određena ugovorom. Naručilac je dužan, u smislu člana 623. stav 3. ZOO, isplatiti ovu naknadu kada je pregledao izvršeni rad i odobrio ga, a to je tužena svakako učinila na prečutan način, korištenjem objekta na kome su radovi završeni znatno prije ispostavljanja računa tužiocu.

U smislu člana 314. ZOO, ako rok nije određen ugovorom ili u zakonu, odnosno ako posebne okolnosti ne zahtijevaju izvjestan rok za ispunjenje, obaveza dospijeva danom opomene povjeriocu, a dostavljanje računa sa specifikacijom radova ima karakter takve opomene.

Tužena je u roku od dostavljanja opomene – računa pa do 6.2.1985. godine bila dužna provjeriti osnovanost potraživanja tužioca i ispuniti obavezu koja je tereti. Ne može se smatrati da tražbina nije dospjela samo zato što postoji spor oko njene visine, tako da je visinu bilo neophodno utvrđivati u sudskoj parnici. Tražbina ne bi dospjela samo u slučaju da povjerilac - isporučilac robe, odnosno usluga, nije postavio opredijeljen zahtjev za plaćanje cijene robe, odnosno usluga, a dužnik bez takvog zahtijeva nije mogao opredijeliti visinu svoje obaveze.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 181/87 od 20.11.1987. godine)

58.

Član 630. Zakona o obligacionim odnosima

Cijenu za naknadne radove posebno naručene nako prestanka radova po ranijem ugovoru, naručilac je dužan platiti izvođaču nezavisno što između njih nije izvršen konačan obračun po prethodnom ugovoru.

Iz obrazloženja:

Tužilac je izveo radove čiju cijenu zahtijeva u ovoj parnici na osnovu posebno zaključenog ugovora – ponude i prihvata ponude od strane tuženog za naknadne radove i ove radove je predao tuženom kao naručiocu. Zbog toga je irelevantno što tužilac nije tuženom ispostavio okončanu situaciju u smislu ranijeg ugovora o građenju jer se utuženi iznos odnosi na cijenu za naknadne radove ugovorene po posebnom sporazumu između parničnikih stranaka. Kako tuženi u toku postupka nije stavio prigovor kompenzacije ni kao procesni, ni kao materijalno – pravni, niti ustao sa protivtužbom za naknadu eventualne štete koju je pretrpio neizvršenjem ranijeg ugovora o građenju to se njegovi prigovori nisu mogli uvažiti u ovoj parnici.

(VS BiH, Pž. 34/87 od 14.12.1987. godine)

59.

Član 630. Zakona o obligacionim odnosima

Član 438. stav 6. Zakona o udruženom radu.

Posebna uzansa o građenju broj 103

Lice koje vrši dužnost nadzornog organa, označeno u ugovoru o građenju, kao predstavnik naručioca, nije ovlašteno da u ime naručioca mijenja odredbe ugovora o obimu radova i cijeni.

Iz obrazloženja:

Ugovoru o građenju nadzorni organ tuženog, spomenut je samo kao predstavnik tuženog, a ne njegov punomoćnik, pa nije imao pravo da mijenja odredbe ugovora o obimu naručenih radova i cijeni, bez posebnog ovlaštenja zastupnika tuženog. Predstavnik društvenog pravnog lica je ovlašten da istupa u njegovo ime, ali nije ovlašten da za njega preuzima pravne radnje ako nije ovlašten i za zastupanje (član 438. stav 6. Zakona o udruženom radu).

Nadzorni organ nije ovlašten da mijenja ugovorenu cijenu i ugovora sa izvođačem druge radove bez posebnog ovlaštenja naručioca (Posebna uzanska o građenju broj 103, koja bi se mogla primijeniti u konkretnom slučaju u smislu člana 21. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

(VS BiH, Pž. 485/86 od 20.11.1987. godine)

60.

Član 714. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Pravila imovinskog prava (paragrafi 965. i 979. bivšeg OGZ-a)

Poslugoprimac odgovara za štetu poslugodavcu ako nije čuvao stvar "kao svoju sopstvenu".

Iz obrazloženja:

Nije osnovan ni prigovor tuženog da on nije odgovoran za nastalu štetu, jer nije postupao sa krajnjom nepažnjom. Naime, budući ugovor o posluži (posudbi) nije regulisan pozitivnim zakonskim propisom, primjenjuju se pravila građanskog prava koja su bila pozitivni propis do 6. aprila 1941. godine ukoliko nisu u suprotnosti sa našim pravnim poretkom (član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije). Po pravnim pravilima bivšeg Opšteg građanskog zakonika poslugoprimac je dužan "isto kao čuvar kakve stvari" (paragraf 965 b. OHZ-a) naknaditi ne samo štetu, koju je skrivio, nego i slučajnu štetu, kojoj je dao povoda "po djelanju protuzakonitom" (paragraf 979 b. OGZ-a). Kako pravna pravila predratnog prava izjednačuju poslugoprimca sa ostvariocem, u ovom slučaju se primjenjuje odredba iz člana 714. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima koja reguliše obaveze ostavoprimca. Prema toj zakonskoj odredbi ostavoprimac je dužan čuvati stvar kao svoju sopstvenu, a ako je ostava uz naknadu, kao dobar domaćin.

U konkretnom slučaju tuženi, koji je toliko preopteretio tužiočevu kobilu prilikom prenosa tereta da je time prouzrokovao njeno direktno uginuće - nije postupao ni kao dobar domaćin, niti je kobilu čuvao "kao svoju sopstvenu", pa je zbog toga odgovoran za nastalu štetu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 598/87 od 10.12.1987. godine)

61.

Član 262. stav 2. i član 314. Zakona o obligacionim odnosima

Član 162. Zakona o prostornom uređenju (iz 1974. godine)

Samoupravna interesna zajednica koja je u docnji pri ispunjenju ugovora o ustupanju neizgrađenog građevinskog zemljišta radi građenja, odgovara za štetu koju je pretrpio sticalac

time što mu je propao dio građevinskog materijala (cement) zbog dužeg stajanja i što je dio građevinskog materijala pribavio kasnije po višim cijenama.

IZ obrazloženja:

Skupština opštine G. je svojom odlukom donijetom dana 11.3.1975. godine na osnovu ovlaštenja iz člana 162. tada važećeg Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 13/74) prenijela na tuženu SIZ za prostorno uređenje pravo upravljanja, pribavljanja, uređenja i ustupanja na korištenje građevinskog zemljišta.

Na osnovu tog ovlaštenja tužena je sa tužiocem, dana 11.7.1980. godine zaključila pismeni ugovor kojim je tužiocu ustupila na korištenje, uz naknadu, građevinsko zemljište u svrhu izgradnje porodične stambene zgrade. Navedeno je da tužilac odmah stupa u posjed. Nakon zaključenja ugovora tužilac je odmah isplatio naknadu a zatim je na osnovu ugovora pribavio i odobrenje za gradnju stambenog objekta. Međutim, kada je tužilac pokušao da pristupi namjeravanoj izgradnji i u tu svrhu pribavio dio građevinskog materijala bio mu je onemogućen pristup za ustupljenu građevinsku parcelu od strane bivšeg vlasnika tog zemljišta zato što su sa njima ostali neriješeni imovinski odnosi.

Polazeći od takvih činjeničnih utvrđenja nižestepenih presuda i od sadržine ugovora stranaka, kao i od nesporne činjenice da je tužena izvršila svoju obavezu iz tog ugovora uvođenjem tužioca u posjed kč.br. 1209/5 tek nakon što je sa njim zaključila poravnanje od 8.1.1982. godine, u parnici, i po ocjeni ovog suda znatno po proteku razumnog roka koji ima u vidu odredba člana 314. Zakona o obligacionim odnosima, pravilan je zaključak nižestepenih sudova o tome da je tužena u obavezi da tužiocu naknadi štetu proisteklu zbog docnje u ispunjenju te obaveze, zasnovan na pravilnoj primjeni odredbe člana 262. stav 2. istog zakona.

Nížestepeni sudovi su utvrdili da se šteta koja je predmet spora sastoji dijelom od razlike u cijeni građevinskog materijala koji je tužilac mogao nabaviti da je angažovao sredstva koja je imao obezbijedena u vrijeme kada je tužena pala u docnju u ispunjenju obaveze predaje u posjed građevinskog zemljišta sa cijenama važećim u vrijeme kada je tužena tu svoju obavezu zaista i ispunila, a dijelom u novčanoj protuvrijednosti građevinskog materijala koji je tužilac bio i nabavio, ali mu je taj materijal propao zbog nemogućnosti da ga blagovremeno upotrijebi za gradnju (cement). Prouzrokovanje štete, i po ocjeni ovog revizijskog suda, ne može se pripisati tome što tužilac nije postupao kao prosječno pažljiv čovjek, na šta revizija neopravdano ukazuje, nego isključivo propustu tužene da blagovremeno ispuni svoju obavezu iz ugovora, kao što se zaključuje i u nižestepenim presudama.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 103/87 od 12.11.1987. godine)

62.

Član 24. stav 1. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Zakupodavac može otkazati ugovor o zakupu poslovne prostorije, ako je zakupopromac bez njegove saglasnosti zaključio ugovor o podzakupu, pa u tom slučaju prestaje i ugovor iz tog razloga prestaje i ugovor o podzakupu, kao akcesoran ugovor ali zakupnik ne može iz tog razloga tražiti da se ugovor o podzakupu poništi.

Zakupac može i prije i nakon zaključenja odobriti ugovor o podzakupu.

Iz obrazloženja:

Tužilac je kao zakupac, sa prednikom "Sarajevo – stana" Stambenm preduzećem u Sarajevu, kao zakupodavcem, zaključio ugovor o zakupu poslovnih prostorija. zakupodavac i zakupac izričito su ugovorili zabranu davanja zakupljenih poslovnih prostorija u podzakup. Navedena ugovorna klauzula u saglasnosti je da odredbom člana 24. stav 1. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", broj 33/77), kojom je propisano da zakupac može dio zakupljenih poslovnih prostorija dati u podzakup drugom licu samo na osnovu saglasnosti zakupodavca. Međutim, pomenuta zakonska odredba ima dispozitivni, a ne prinudni karakter, jer ne štiti opšti interes, već interes zakupodavca. Zato se zakupodavac i nakon zaključenja ugovora o podzakupu – može saglasiti sa tim ugovorom. Upravo zbog toga i same stranke tj. zakupodavac i zakupac mogu odstupiti od pomenute zakonske odredbe. Zakupac ne može tužbom zahtijevati da se utvrdi da je ništav ugovor o podzakupu kao što to ne bi mogao zahtijevati ni zakupodavac, ali bi zakupodavac mogao otkazati ugovor o zakupu i zahtijevati da se utvrdi da ugovor o podzakupu ne proizvodi pravne posljedice po ovaženju otkaza ugovora o zakupu. Odatle slijedi da u konkretnom slučaju tužiocu, kao zakupcu, ne pripada pravo zahtijevati utvrđenje da je ugovor o podzakupu koji je on zaključio sa tuženim, pravno nevaljan.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 741/87 od 21.1.1988. godine)

63.

Članovi 2,4. i 5. Zakona o komunalnim djelatnostima

Odluka o vodovodu i kanalizaciji

Komunalna vodovodna organizacija je ovlaštena da zahtijeva plaćanje cijene za vodu isporučenu preko zajedničkog vodomjera radnoj organizaciji sa više osnovnih organizacija udruženog rada, po obračunu koji za sve OOUR-e u sastavu radne organizacije udruženog rada sačinu OOUR određen samoupravnim sporazumom.

IZ obrazloženja:

Tužilac je komunalna organizacija čija je djelatnost od posebnog društvenog interesa, sa specifičnim predmetom poslovanja (snadbijevanje potrošača vodom) i stupa u ugovorne odnose sa korisnicima usluga kada se ovi priključe na vanjsku vodovodnu mrežu. Od tog časa ugovorna obaveza plaćanja cijene za isporučenu vodu utvrđuje se prema registrovanoj količini isporučene vode na vodomjeru postavljenom na vanjskom priključku, ako drukčije nije ugovoreno sa potrošačem ili propisano odlukom SO (odnosno grada), kojom se bliže uređuje način pružanja ove komunalne usluge.

Prvostepeni sud je utvrdio uvidom u Samoupravni sporazum o međusobnim odnosima radnika osnovnih organizacija udruženog rada u sastavu RO, da se OOUR-i potpisnici sporazuma, utvrdili interna, mjerila za obračun utroška vode isporučene preko zajedničkih vanjskih vodomjera, te ovlastili OOUR tehnički servis da vrši očitavanje i obračun isporučene vode, koji dostavlja za pojedine OOUR-e isporučiocu vode, a na osnovu tog obračuna tužilac ispostavlja račune neposredno OOUR-ima. Ovakav način obračuna i plaćanja cijene za isporučenu vodu prihvatio je tužilac i taj način se praktikuje sve do sada.

Ako tuženi smatra da je OOUR ovlašten za obračun cijene za isporučenu vodu pogrešno obračunao utrošak vode mora spor s njim raspraviti, ali ne može odbiti da ispunjava obavezu prema isporučiocu vode.

Do 9.10.1984. godine ne području Grada Sarajeva primjenjivana je Odluka o vodovodu i kanalizaciji ("Službene novine grada Sarajeva", broj 8/64), a u smislu člana 22. te odluke više korisnika "jednog imanja" koje određuju između sebe jednog kao pretplatnika. Osnovne

organizacije udruženog rada iz sastava radnih organizacijaudruženih u SOUR UMC Sarajevo postupili su drugačije, a tužilac je prihvatio njihov samoupravni sporazum kao osnov za obračun sa svakom pojedinom OOUR, pa se ovo sporazumno odstupanje od opštinskog propisa ne može smatrati nedopuštenim. Ovo tim prije što je po sada važećoj Odluci o vodovodu i kanalizaciji (“Službene novine grada Sarajeva”, broj 26/84) predviđeno da više korisnika jednog objekta ili zemljišta spojenog na javnu vodovodnu mrežu, plaća naknadu za potrošenu vodu iz javnog vodovoda putem kućnog savjeta (član 78. stav 1.), što znači da su svaki od njih u neposrednoj obavezi prema isporučiocu vode, ako je nemoguće vršiti plaćanje preko kućnog savjeta. U takvom slučaju vrsti ove komunalne usluge upravo odgovara način plaćanja utvrđen naprijed spomenutim samoupravnim sporazumom.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 114/86 od 30.10.1987. godine)

64.

Članovi 2,3. i 26. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 237. i 240. Zakona o udruženom radu

Samoupravna interesna zajednica fizičke kulture u pravilu nije neposredni korisnik sportskih objekata, pa nije dužna da plaća naknadu za utrošak vode nastao prilikom upotrebe tih objekata.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud naglašava da je Statutom Zajednice za fizičku kulturu Opštine predviđeno da se tužena stara o korištenju objekata za fizičku kulturu na području Opštine, odnosno da se Samoupravnim sporazumom o osnivanju tužene predviđa da tužena finansira djelatnost fizičke kulture i stara o proširenju materijalne osnove njenog razvoja, te učestvuje u finansiranju izgradnje, rekonstrukcije i opremanja objekata fizičke kulture. Iz navedenog, međutim, ne proizlazi i zaključak da je tužena dužna platiti naknadu za korištenje vode, jer se pogrešno iz ovih opštih akata izvlači zaključak da je fudbalski stadion povjeren tuženoj na upravljanje i korištenje.

Radi toga će prvostepeni sud u ponovnom postupku, provođenjem potrebnih dokaza, utvrditi da li tužena koristi pomenuti objekat u skladu sa propisima o korištenju društvenih sredstava ili se pak taj objekat nalazi na korištenju fudbalskog kluba (članovi 237. i 240. Zakona o udruženom radu) ili nekog drugog pravnog lica.

Iz odredaba člana 8. tač. 5. i 11. Samoupravnog sporazuma o osnivanju tužene proizlazi da tužena finansira djelatnost fizičke kulture i proširenja materijalne osnove njenog razvoja, te da učestvuje u finansiranju i kreditiranju izgradnje, rekonstrukcije i opremanja objekta fizičke kulture, no ih ovih odredaba se ne može zaključiti da je dužna i da podmiruje troškove upotrebe i tekućeg održavanja objekta, kao što su utrošak struje i vode, čišćenje objekta, organizovanje priredbi u objektu i slično. Statut tužene mora biti u skladu sa samoupravnim sporazumom, pa se odredba člana 29. tačka 13. Statuta tužene da se vijeća skupštine tužene staraju o održavanju i korištenju objekata fizičke kulture, mora posmatrati povezano sa prethodnim odredbama samoupravnog sporazuma i ne može se na osnovu te odredbe zaključiti da je tužena dužna da snosi troškove neposredne upotrebe i korišćenja objekata fizičke kulture ako je neko drugo pravno lice njegov neposredni korisnik.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 82/87 od 29.10.1987. godine)

65.

Čl. 17, 144 i 307 Zakona o obligacionim odnosima

Član 14. st. 1., 3. i 4. Opštih uslova za isporuku električne energije

Prema opštim uslovima za isporuku električne energije koji su sastavni dio ugovora zaključenog između potrošača i elektroprivrede organizacije, potrošač "investitor" koji je uložio sredstva u izgradnju nove linije može tražiti "obeštećenje" u trajanju od tri godine od dana predaje u osnovna sredstva isporučiocu, a obaveza "beštećenja" koja tereti novog potrošača uređuje se pismenim ugovorom.

Iz obrazloženja:

Nižstepeni sudovi nisu pogrešno primijenili odredbe materijalnog prava kada su o osnovanosti tužbenog zahtjeva prosuđivali prema odredbama Opštih uslova za isporuku električne energije važećih u vrijeme kada su tužioci zaključili sporazum sa I-tuženom elektrodistributivnom organizacijom po kome su priključili svoje objekte na niskonaponsku mrežu i ujedno I-tuženju predali u osnovna sredstva liniju niskonaponske mreže u čijoj su izgradnji učestvovali kao investitori ("Službeni list SRBiH", broj 20/76) a ne prema propisima o sticanju bez osnova iz Zakona o obligacionim odnosima, na koje tužioci u reviziji neopravdano upućuju.

Sporazum o isporuci električne energije (a taj sporazum podrazumijeva i priključenje na niskonaponsku mrežu isporučioca), kakv su tužioci zaključili u toku 1977. godine sa I tuženom elektrodistributivnom organizacijom udruženog rada, po svojoj sadržini, predstavlja ugovor po pristupu, što znači da su tužioci pri njegovom zaključenju u svemu prihvatili citirane opšte uslove o isporuci električne energije koje je I-tužena kao isporučilac odredila i objavila u "Službenom listu SRBiH", dakle, na uobičajen način koji je dostupan najširem krugu potencijalnih potrošača, pazbog toga ti opšti uslovi čine sastavni dio ugovora i obavezuju tužioca kao kontrahenta.

Prema odredbi člana 44. Opštih uslova o isporuci električne energije, važećih u vrijeme zaključenja navedenog sporazuma između tužilaca i I-tužene (sada član 35. stav 3. Opštih uslova koji su na snazi – "Službeni list SRBiH", broj 10(82), investitor koji je svojim sredstvima izgradio elektroenergetski objekt, a koji je nakon izgradnje, predao u osnovna sredstva isporučioca, ima pravo na obeštećenje od novih potrošača za izvršena ulaganja samo u periodu od tri godine od dana predaje objekta u osnovna sredstva isporučiocu.

Kada je I-tužena elektrodistributivna organizacija udruženog rada, prema utvrđenom činjeničnom stanju, odobrila tuženima A.D. i K.B., kao novim potrošačima, priključenje njihovih objekata na niskonaponsku mrežu tek u decembru mjesecu 1982. godine, po proteku tri godine od dana kada su tužioci predali izgrađenu liniju te mreže u osnovna sredstva I-tužene, nižestepeni sudovi su osloncem na citiranu odredbu Opštih uslova o isporuci električne energije i pravilo imovinskog prava prema kojem su učesnici obligacionog odnosa dužni izvršavati svoje ugovorne obaveze onako kako su se o njima sporazumjele (sada član 17. i 307. Zakona o obligacionim odnosima), pravilno postupili kada su odbili tužbeni zahtjev, zbog čega je neosnovan prigovor revizije o pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

(Vrhovni sud BiH. Rev. 151/87 od 17.12.1987. godine)

66.

Član 50-59. Zakona o zanatskim radnjama samostalnih zanatlija ("Službeni list SRBiH", broj 26/64)

Punovažan je disimulovani usmeni ugovor o zajedničkom vođenju zanatske radnje koji su ugovarači dobrovoljno ispunjavali, pa imaju pravo na podjelu tako stečene imovinske koristi u skladu sa ugovorom iako su prividno zasnovali međusobni radni odnos.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su u vremenskom razdoblju 1965. do 1976. godine zajednički radile u samostalnoj postastičarskoj radnji, te zajedničkim sredstvima i ulaganjima stekle montažni objekat, inventar i ostale pokretne stvari pobliže opisane u izreci prvostepene presude. Pored nesporne činjenice da se postastičarska radnja vodila na tuženom kao vlasniku (jer je na njega glasila sva dokumentacija koja se odnosila na opisanu radnju), a da je tužilac fungirao kao radnik u postastičarskoj radnji u radnom odnosu sa tuženim, kao poslodavcem, na osnovu rezultata izvedenih dokaza nižestepeni sudovi su izveli zaključak da su stranke, kao bliski srodnici, zaključile usmeni sporazum o tome da će zajedničkim radom i sredstvima u opisanoj samostalnoj postastičarskoj radnji, zajednički sticati i imovinu, koja je predmet ovoga sporazuma i da je opisani usmeni sporazum u vremenskom razdoblju 1965. go 1976. godine zaista obostrano i ispunjavan.

Usmeni sporazum nije bio u suprotnosti sa prinudnim propisima, jer je odredbama člana 50-59, tada važećeg Zakona o zanatskim radnjama samostalnih zanatlija ("Službeni list SRBiH", broj 26/64), bilo dozvoljeno osnivanje "zajedničke zanatske radnje". Samo što je za valjanost sporazuma o zajedničkom vođenju zanatske radnje bila propisana pismena forma kao konstitutivni element.

Međutim, kako iz činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi proizilazi da su parnične stranke u cjelini obostrano izvršile opisani sporazum, ispunjeni su uslovi za konvalidiranje nedostatka zaknom propisane pismene forme i stoga se sporazum stranaka o zajedničkom sticanju imovine i zajedničkom vođenju postastičarske radnje – ima smatrati punovažnim.

Istina, iz činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi proizilazi da je ugovor o radu, koji je tužilac, kao radnik, zaključio sa tuženim kao poslodavcem, bio prividan i u stvari prikrivao stvarni sporazum stranaka o zajedničkom sticanju imovine i zajedničkom obavljanju zanatske djelatnosti u predmetnoj postastičarskoj radnji vlastitim radom obiju stranaka.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 242/87 od 22.10.1987. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE PROUZROKOVANJE ŠTETE

67.

Član 218. Zakona o obligacionim odnosima

Čl. 103. i 104. Zakona o porezima građana

Kada je turistička organizacija, izvršavajući obavezu iz ugovora, za račun estradne grupe vršila obračun i plaćanje poreza iz prihoda kojeg je ostvarila grupa organizovanjem koncerata i pri tome platila manji iznos od onog koji je po zakonu trebalo platiti, pa kasnije po nalogu SDK tu razliku platila iz svojih sredstava, time je platila ono što su po zakonu bili dužni platiti članovi grupe, pa je ovlaštena da od njih traži naknadu plaćenog iznosa.

Iz obrazloženja:

Iz sadržine ugovora kojeg su zaključile stranke slijedi da se obaveza tužioca u poslovima vezanim za organizovanje i izvođenje koncerata po gradovima Jugoslavije sastojala samo u tome da se ostvareni prihodi uplate na žiro račun tužioca, da se tužiocu dostave dokumenti o učinjenim materijalnim troškovim, te da tužilac nakon svakog održanog koncerta izvrši obračun i plaćanje tih troškova, kao i iznosa koji ostaje tuženima kao čisti dohodak. Za sve ove poslove tužilac je po

ugovoru imao pravo na proviziju 3% računato od brutto prihoda. Ovako ugovoreni odnosi parničnih stranaka ukazuju da je tužilac po nalogu tuženih obavljao određene finansijske poslove, dakle, radio je u ime i za račun tuženih, pa kada je riječ o plaćanju poreza i doprinosa zajednici, obračun se morao izvršiti na način predviđen u čl. 103. i 104. Zakona o porezima građana SRBiH, bez obzira ko se smatra organizatorom koncerta. Član 5. navedenog zakona, na koji se u presudi pozvao prvostepeni sud, je načelnog karaktera. Iz njega se ne vidi kako se i na koji način dolazi do poreske osnovice za pojedinačne oblike poreza, pa se zbog toga, a sa stanovišta primjene materijalnog prava, ne može prihvatiti opravdanim činjenični zaključak nižestepeni sudova da osnovu za određivanje poreza i doprinosa čine samo oni iznosi koje su tuženi primili od tužioca, jer to ne odgovara sadržini odredaba člana 103. i 104. Zakona o porezima građana SRBiH.

(VS BiH, Rev. 223/87 od 11.2.1988. godine)

68.

Čl. 56. i 57. Zakona o preduzećima za puteve – raniji

Odgovarajuća društveno – politička zajednica odgovarala je za štetu prouzrokovanu do konca 1961. godine zbog neodržavanja javnog puta, jer su do 1.1.1962. godine javne puteve održavale društveno – političke zajednice preko svojih upravnih organa.

IZ obrazloženja:

U septembru 1961. godine kada je povrijeđen osiguranik tužiteljice, bio je na snazi Zakon o preduzećima za puteve (“Službeni list FNRJ”, broj 27/61), po čijim odredbama su osnivana preduzeća za puteve, odlukom republičkog izvršenog vijeća, te izuzetno sreskog ili opštinskog narodnog odbora, a ta preduzeća su osnivala pogone, ekonomske i druge jedinice (članovi 1,11,12,13. i 16. pomenutog zakona), no preduzeća za puteve su počinjala sa radom 1.1.1962. godine (član 56. Zakona), a u smislu člana 57. navedenog zakona, sredstva, objekte i uređaje potrebne za održavanje puteva prenose bez naknade na novoosnovana preduzeća za puteve, republički, sreski i opštinski organi uprave za puteve, što znači da su do osnivanja preduzeća za puteve, o održavanju javnih puteva neposredno se starali ti organi. Sve do početka rada preduzeća za puteve, javne puteve su održavale službe javnih puteva organizovane kao uprave za puteve pri republici, srezu, gradskoj opštini i opštini, a republička uprava za puteve je imala i tehničke sekcije (vidjeti Opšte uputstvo o organizaciji službe javnih puteva (“Službeni list FNRJ”, broj 39/52, koje je bilo na snazi do stupanja na snagu naprijed spomenutog zakona).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 56/87 od 30.10.1987. godine)

69.

Član 99. Zakona o putevima

Organizacija udruženog rada koja je po ugovoru zaključenim sa SIZ-om za puteve preuzela obvezu održavanja puta, odgovara za štetu koja je posljedica neurednog održavanja puta.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je u svojoj presudi, na osnovu uvida u pismenu ispravu ugovora, utvrdio da se tužena tačkom III tog ugovora izričito obavezala da će pored ostalog, obavljati i oslove “opravke udarnih rupa i drugih deformacija na kolovoznoj konstrukciji i pripreme materijala za ove opravke”.

Obzirom na takvo utvrđenje nižestepeni sudova, čija se pravilnost ne može pobijati u revizijskom postupku (član 385. stav 3. zakona o parničnom postupku), nižestepeni sudovi su

imali uporište u analognoj primjeni odredbi čl. 99. Zakona o putevima ("Sl. list SRBiH", br. 6/78 i 21/83) za zaključak da je odgovornost I-tužene za štetu koju je tužilac pretrpio zasnovana na propuštanju da, u skladu sa svojom obavezom iz već navedenog ugovora, otkloni udarnu rupu na kolovozu zbog čega je došlo do saobraćajne nezgode i prouzrokovanja štete, pa je zbog toga neosnovan prigovor revizije da je takav zaključak zasnovan na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

(Vrhovni sud BiH; Rev. 150/87 od 10.12.1987. godine)

70.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 29. stav 2. Zakona o elektroprivredi

Elektroprivredna organizacija je dužna da naknadi štetu prouzrokovanu sječom stabala radi zaštite dalekovoda, ako nije stekla pravo na održavanje sigurnosnog pojasa putem nepotpune eksproprijacije ili sporazumom sa vlasnikom zemljišta.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je 1962. godine izgrađen dalekovod i preko parcela tužitelja "Crkvina" i "Kosa", da dio parcela preko kojih je izgrađen dalekovod nije eksproprijisan, da je tada preko parcele "Crkvina" utvrđen sigurnosni pojas i za drvena stabla posječena u ovom pojasu tuženi je tužitelju isplatio naknadu, a da preko parcele "Kosa" nije označen sigurnosni pojac, jer je dalekovod išao iznad šumskih stabala koja nisu doticala dalekovod. Također je utvrđeno da je tuženi 1982. godine radi obezbjeđenja visokonaponske mreže izvršio sječ drvnih stabala na parceli "Crkvina" i to na dijelu koji je izvan sigurnosnog pojasa, te sječ drvene mase na parceli "Kosa" jer su u međuvremenu šumska stabla na ovom dijelu porasla i doticala visokonaponsku mrežu, te da je izvršenom sječom tužitelju pričinjena šteta u dosuđenom iznosu.

Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da je tuženi tužitelju prouzrokovao štetu u dosuđenom iznosu i da je dužan da je naknadi (član 154. ZOO). Prema odredbi člana 29. stav 2. Zakona o elektroprivredi ("Službeni list SRBiH", broj 16/78), elektroprivrednoj organizaciji pripada pravo da radi normalnog korištenja izgrađenog elektroenergetskog objekta održava trasu kresanjem ili otklanjanjem rastanja. Izloženo činjeničnog utvrđenja slijedi da je tuženi na tužiteljevoj parceli "Crkvina" izvršio sječ drvnih stabala van sigurnosnog pojasa (Trase) ranije utvrđenog i na parceli "Kosa" gdje uopšte ranije nio bio određen sigurnosni pojas, niti vršena sječa. U navedenoj situaciji tuženi je odgovoran za štetu neovisno od okolnosti što je sječa izvršena u cilju održavanja sigurnosno bezbjedonosnog stanja dalekovoda.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 54/87 od 22.10.1987. godine)

71.

Član 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Učesnik sportske igre kome drugi igrač pri igri nanese tjelesnu povredu nema pravo na naknadu štete nastalu tjelesnom povredom, izuzev ako mu je povreda nanesena namjerno ili grubim kršenjem pravila sportske igre.

Iz obrazloženja:

U prvostepenom postupku je utvrđeno da je tužitelj u toku fudbalske utakmice između FK "Kozara" i FK "Iskra" na terenu FK "Kozara", kao igrač FK "Kozara" zadobio teške tjelesne povrede. Povrede je zadobio u fudbalskom duelu između njega i igrača protivničkog tima u momentu kada su obojica išla na loptu, tužitelj glavom, a protivnički igrač nogom, pa kako je tužitelj prvi stigao i toptu bacio glavom, protivnički igrač je nehотиčno u brzini umjesto u loptu, udario u glavu tužitelja.

Na osnovu ovakvog utvrđenja prvostepeni sud je ocijenio da je prvotuženi, kao organizator utakmice, odgovoran za štetu u smislu odredbe člana 181. Zakona o obligacionom odnosima i tužbeni zahtjev protiv ovog tuženog usvojio, dok je polazeći od okolnosti da je igrač drugotuženog tužitelju nanio povredu ponašanjem koje ne predstavlja povredu pravila sportske igre, tužbeni zahtjev protiv drugotuženog odbio.

Preinačenjem prvostepene odluke, tako što je tužbeni zahtjev protiv prvotuženog odbio, drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo. Odgovornost prvotuženog se ne bi mogla prosuđivati primjenom odredbe člana 181. ZOO. Ovo stoga što je ovom odredbom propisana odgovornost organizatora okupljanja većeg broja ljudi na nekoj priredbi pod određenim okolnostima, za štetu nastalu usljed smrti i tjelesne povrde promatrača zakazane priredbe, a ne i odgovornosti za štetu koju na takvoj pri redbi pretrpe neposredni učesnici odnosno izvođači te priredbe.

S obzirom na specifičnost sportskih igara, sudska praksa je u pogledu odgovornosti za štetu koju pretrpi učesnik sportske igre, kome drugi igrač u igri nanese tjelesnu povredu, nema pravo na naknadu štete, izuzev ako mu je povreda nanesena namjerno, ili grubim kršanjem pravila sportske igre i da za štetu nastalu tjelesnom povredom odgovara sam učesnik sportske igre koji je namjerno, ili grubim kršenjem pravila sportske igre, nanio tjelesnu povredu. Solidarno sa štetnikom odgovara i njegov sportski klub (organizacija) ako u pripremi i u toku igre nije preduzeo odgovarajuće mjere da se igra odvija u sportskom duhu i u skladu sa pravilima igre. Shodno izloženom ne postoji pravni osnov odgovornosti prvotuženog za nastalu štetu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 199/87 od 28.1.1988. godine)

72.

Član 283. Zakona o državnoj upravi

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Društveno – politička zajednica odgovara za štetu nastalu gubitkom stvari iznijetih iz stana u postupku prinudnog iseljenja ako te stvari nisu bile smještene u zatvoreni prostor ili na drugi način obezbijedene.

Iz obrazloženja:

Tužbeni zahtjev tužilac temelji na navodima da su usljed nezakonitog i nepravilnog rada tužene opštine prilikom sprovođenja izvršenja nestale stvari navedene u tužbi i novac u iznosu od 105.000 dinara, te da je stoga pretrpio štetu u utuženom iznosu.

Drugostepeni sud je ne upuštajući se u ocjenu žalbenih navoda, odbio žalbu kao neosnovanu, sa obrazloženjem da tužena i u slučaju da je nastala šteta nestankom tužiočevih stvari nije odgovorna, nego isključivo tužitelj koji se nije dobrovoljno iselio iz stana, a ni pristupio deložaciji.

Pogrešan je, međutim, pravni stav u pogledu odgovornosti tužene. Prema odredbi člana 283. Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 38/78), štetu koju radnik organa uprave prouzrokuje drugom svojim nezakonitim ili nepravilnim radom u vršenju poslova i zadataka, naknadiće društveno – politička zajednica. Društveno – politička zajednica ima pravo da zahtijeva od radnika naknadu iznosa koji je isplatila na ime naknade štete u roku od 6 mjeseci od dana kada je naknadila štetu, a oštećeni ima pravo da i neposredno od radnika zahtijeva naknadu štete, ako je ona prouzrokovana krivičnim djelom učinjenim u vršenju službe. U postupku sprovođenja administrativnog izvršenja (kao i u postupku sudskog izvršenja), važi opšte načelo da izvršenje bude što manje nepovoljno za izvršenika. Pri sprovođenju izvršenja kakvo je bilo konkretno – oslobađanje stana od stvari, a polazeći od navedenog opšteg načela u postupku sprovođenja administrativnog izvršenja i opšteg načela građanskog prava da je svako dužan suzdržati se od postupaka kojima se može drugom uzrokovati šteta (član 16. Zakona o obligacionim odnosima), radnik prvotuzene koji je sprovodio izvršenje bio je dužan da bude prisutan u prostorijama iz kojih su iznesene stvari i da na licu mjesta u zapisniku konstatuje nađene stvari i na taj način onemogućiti eventualno prisvajanje stvari od strane lica koja su ih iznosila, te da stvari nakon iznošenja iz stana – smjesti u zatvoreni prostor, ili postavi čuvara do dolaska tužioca, a sve na trošak tužioca. Propuštanjem da postupi na navedeni način radnik tužene je postupao nepravilno, odnosno nezakonito.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 198787 od 28.1.1988. godine)

73.

Član 177. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Član 68. stav 2. Zakona o osnovama bezbjednosti u željezničkom saobraćaju

Član 109. stav 3. zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima

Isključena je odgovornost željezničke organizacije zbog pogibije vozača teretnog vozila koji je stradao zbog svoje nepažnje na putnom prelazu preko željezničke pruge ispred kojega je postojao adrejin krst zbog odsustva uređaja za zatvaranje saobraćaja prilikom prolaska voza.

Iz obrazloženja:

Prema izričitoj odredbi člana 68. stav 2. Zakona o osnovama bezbjednosti u željezničkom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 62/77) vozilima u željezničkom saobraćaju pripada prvenstvo prolaza na putnim prelazima, a prema odredbi člana 109. stav 3. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", broj 63/80) na prelazu puta preko željezničke pruge u nivou na kome nema uređaja za zatvaranje saobraćaja, niti uređaja za davanje znakova kojima se najavljuje približavanje voza, učesnici u saobraćaju mogu da pređu preko željezničke pruge tek pošto se prethodno uvjere da prugom ne nailazi vozi ili drugo vozilo koje se kreće po šinama, pa kako je iz utvrđenog činjeničnog stanja očigledno da poginuli prednik tužilaca nije tako postupio, jer u protivnom ne bi došlo do udesa (mogao je brižljivim osluškivanjem čuti nailazak voza na 70 m udaljenosti i morao je sačekati dok on prođe, to je i po ocjeni ovog revizijskog suda sam isključivo skrivio prouzrokovanje štete.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 451/87 od 15.10.1987. godine)

74.

Čl. 177. i 192. Zakona o obligacionim odnosima

Član 96. stav 3. i član 98. stav 3. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima (iz 1974. godine)

Korištenje saobraćajnice na obilježenom pješačkom prelazu, koji nije snadbjeven svjetlosnim saobraćajnim znakovima za pješake, zahtijeva uzajamno prilagođavanje kretanja pješaka i vozača motornog vozila pa se prema propustima jednog ili drugog sudi po pravilima o odgovornosti ili podijeljene odgovornosti za štetu.

IZ obrazloženja:

Zaključak nižestepenih sudova da postoji doprinos tužioca u prouzrokovanju saobraćajne nezgode zasniva se na činjeničnim utvrđenjima, čija se pravilnost ne dovodi u pitanje navodima iz revizije, da je tužilac započeo prelaženje, tačnije, pretrčavanje kolovoza na obilježenom pješačkom prelazu u momentu kada je od tog mjesta bilo udaljeno vozilo za svega 14m. U takvoj situaciji, po nalazu vještaka saobraćajne struke vozač nije mogao izbjeći sudar pod pretpostavkom da se kretao brzinom većom od 30 km na sat.

Očito je prema izloženoj saobraćajnoj situaciji, da tužilac kao pješak nije poštovao propise kojima se reguliše bezbjednost saobraćaja na putevima. Određenije rečeno tužitelj je propustio da prije stupanja na pješački prelaz obrati pažnju na udaljenost i brzinu vozila koje mu se približava, što je u suprotnosti sa odredbom iz člana 96. stav 3. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", broj 17/74), koji je bio na snazi u vrijeme kada se desila saobraćajna nezgoda. Obzirom na to da ne može se prihvatiti ispravnim stanovište koje se ističe u reviziji o neprikosnovenosti pješaka u pogledu korišćenja dijela kolovoza obilježenog kao pješački prelaz. Iz odredaba člana 96. stav 3. i člana 98. stav 3. navedenog zakona slijedi da korištenje dijela kolovoza obilježenog kao pješački prelaz od strane pješaka na jednoj strani i vozača na drugoj strani, mora se odvijati uz međusobno uvažavanje i podešavanje ponašanja prema konkretnoj saobraćajnoj situaciji, pa kako tužilac nije tako postupio, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je time doprinio uzrokovanju saobraćajne nezgode, što je i bio osnov za prihvatanje prigovora tuženog o podijeljenoj odgovornosti u omjeru kojeg je pravilno utvrdio drugostepeni sud (član 192. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 221/87 od 11.2.1988. godine)

75.

Čl. 178., 192. i 205. Zakona o obligacionim odnosima

U parnici radi naknade štete imaoćima vozila prouzrokovane sudarom motornih vozila, u slučaju obostrane krivnje vozača, sudi se po odredbama o podijeljenoj odgovornosti.

Iz obrazloženja:

Na osnovu rezultata dokaznog postupka nižestepeni sudovi su utvrdili da je do saobraćajnog udesa u kojem je oštećeno tužiteljevo motorno vozilo došlo zbog propusta osiguranika tužioca i osiguranika tuženog. Propust osiguranika tuženog je u tome što je svojim tretnim vozilom protivno odredbi člana 58. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima zaobilazio vozilo ispred sebe, kada mu se na udaljenosti od 177 m približavalo putničko vozilo osiguranika tužioca. Propust osiguranika tužioca je u tome što, protivno odredbi člana 45. stav 1. navedenog zakona, nije na vrijeme preduzeo kočenje i po potrebi zaustavljanje vozila ina taj način izbjegao sudar, iako je za to imao mogućnost s obzirom da je mogao vidjeti uključen lijevi žmigavac na tretnom vozilu osiguranika tuženog i skretanje tog vozila sa desne na lijevu kolovoznu traku, te s obzirom na vrijeme od najmanje 3. sek. koje je bilo potrebno da vozilo osiguranika tuženoga pređe sa desne na lijevu kolovoznu traku.

Imajući u vidu utvrđene propuste osiguranika tužioca nižestepeni sudovi su pravilno primijenili odredbe člana 178. stav 2. i čl. 192. Zakna o obligacionim odnosima, kada su ocijenili da je osiguranik tužitelja doprinio nastanku štete u procentu od 40%.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 176/87 od 17.12.1987. godine)

76.

Član 192. Zakona o obligacionim odnosima

Nema podijeljene odgovornosti kada je štetnik izvjesno vrijeme nakon verbalnog spora sa oštećenim ovoga sačekao na izlasku iz gostionice i fizičkim napadom nanio mu tjelesne povrede.

IZ obrazloženja:

Prema činjeničnim utvrđenjima iz nižestepeni presuda koja se odnose na okolnosti štetnog događaja, tužilac je zaista kritične večeri u gostioni inicirao verbalni konflikt s tuženim time što je tuženog i njegovo društvo bezrazložno ometao u pjevanju, pa je tuženi zbog toga prišao tužiočevom stolu i nakon prepirke naredio mu da napustio gostionicu, što je ovaj i učinio, ali je time, i po ocjeni ovog revizijskog suda, prestao sukob između stranaka koji je mogao kod tuženog izazvati opravdani revolt i dovesti ovoga u efektino stanje. Kako je tuženi, prema daljim činjeničnim utvrđenjima nižestepeni presuda, tek nakon ovoga, a po proteku određenog vremenskog intervala, izašao iz gostionice, te sačekao tužioca i nanio mu tjelesne povrede, to je potpuno izostao vremenski kontinuitet između opisanog ponašanja tužioca i deliktne radnje tuženog, zbog čega se izazivanje verbalnog sukoba od strane tužioca pod takvim okolnostima ne može dovesti u pravno – relevantnu uzročnu vezu sa kasnijim prouzorkovanjem štete od strane tuženog.

Zbog toga su nižestepeni sudovi pravilno primijenili propise iz člana 154. stav 1. i člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, kada su odbili prigovor tuženog o podijeljenoj odgovornosti i obavezali ga da tužiocu naknadi puni obim štete koju trpi.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 148/87 od 10,12,1987. godine)

77.

Čl. 155., 185. i 195. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

faktičko je pitanje da li domaćica u poodmaklim godinama života trpi štetu zbog umanjenja radne sposobnosti ili je njena radna sposobnost umanjenja usljed starosti.

IZ obrazloženja:

Tužiteljica je u vrijeme štetnog događaja imala 64 godine života, bila izuzetno vitalna, krepka i okretna žena, sama radila sve poslove u domaćinstvu i oko stoke, kao i poslove u bašti, a kao posljedica štetnog događaja prema utvrđenju medicinskog vještaka, uslijedilo je umanjenje njene životne aktivnosti od 20% što je uslovalo ne samo da svoje životne aktivnosti obavlja uz povećane napore (što spada u sferu naknade neimovinske štete), nego i stvarno opadanje njene radne sposobnosti, koje se manifestuje u tome što su efekti njenog rada umanjeni za 20%, budući da tužiteljica više nije u mogućnosti da zbog teškoća u kretanju koje su neposredna posljedica pretrpljenih povreda, obavi sve one poslove koje je ranije obavljala. Opisani činjenični zaključak drugostepeni sud je detaljno obrazložio, ocijenivši pri tome neosnovanim žalbene navode tužene koje ponavlja u reviziji (da je opadanje tužiteljicine radne sposobnosti posljedica nastupanja starosti, budući da je tužiteljica u momentu štetnog događaja imala 64 godine, a u momentu

donošenja prvostepene presude 72 godine), te da zato konstatovano umanjnje njene opšte životne sposobnosti ne predstavlja osnov za dosuđenje rente.

Prema odredbama člana 195. stav 2. u vezi sa čl. 155. i 185. Zakona o obligacioni odnosima, naknada štete zbog izgubljene zarade, kao posljedice smanjenja radne sposobnosti, predstavlja umanjnje u imovini oštećenog usljed nemogućnosti da svojim radom ostvaruje prihode u onom obimu u kome ih je ostvario do štetnog događaja, pa je odgovorno lice dužno uspostaviti u imovini oštećenog ono stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 2/87. od 20.8.1987. godine)

78.

Član 191. Zakona o obligacionim odnosima

Iznos naknade štete se ne može sniziti zbog slabog imovnog stanja štetnika ako je štetu prouzrokovao krivičnim djelom s umišljajem.

Iz obrazloženja:

Neosnovan je prigovor revizije da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo time što, zbog slabih materijalnih prilika tuženog, nisu snizili dosuđene iznose naknade štete, jer je, prema sadržini pravosnažne osuđujuće krivične presude, za koju je vezan parnični sud u tom dijelu, šteta prouzrokovana krivičnim djelom teške tjelesne povrede iz člana 42. stav 2. KZ SRBiH izvršenim s umišljajem, koji se izjednačava s namjerom u građanskopravnom smislu, pa zbog toga, prema odredbi člana 191. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, nema mjesta sniženju pravične naknade koja tužiocu pripada, prema kriterijima iz člana 200. istog zakonal

(Vrhovni sud BiH; Rev. 148/87 od 10.12.1987. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – ZAKONSKE OBAVEZE

79.

Čl. 210. i 1044. Zakona o obligacionim odnosima

Svim dopuštenim dokaznim sredstvima se može dokazivati da je nasuprot upisu u knjižicu ulagača koji je potvrđen pečatom bank i potpisom ovlaštene osobe, ulagaču plaćen isti ulog dva puta (uložio 1.500 DM, a podigao je dva puta po 1.500 DM).

IZ obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi primivši u dva navrata iznos od 1.500 DM, iznos od 1.500 DM primio bez osnova na teret sredstva tužene, pa ga je prema odredbi člana 210. Zakona o obligacionim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 29/78) dužan vratiti tuženjoj.

Mada su prema odredbi člana 1044 Zakona o obligacionim odnosima “upisi u knjižicu potvrđeni pečatom banke i potpisom ovlaštenog lica dokaz u uplatama, odnosno podizanjima u odnosima između banke i ulagača” da je “Suprotan sporazum ništav”, to ne znači da se u slučaju spora dopuštenim dokaznim sredstvima ne može dokazivati suprotno. Naime, sadržaj odredbe člana 1044. Zakona o obligacionim odnosima nedvosmisleno ukazuje na to da se radi o oborivoj zakonskoj pretpostavci koju ima u vidu odredba člana 221. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 702/86 od 20.8.1987. godine)

80.

Član 211. Zakona o obligacionim odnosima

Ima pravo da traži vraćanje nedugovanog lica koje je platilo greškom ili u zabludi.

Iz obrazloženja:

Po odredbi čl. 211. ZOO.ko izvrši isplatu znajući da nije dužan platiti, nema pravo da zahtijeva vraćanje, izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili je platio da bi izbjegao prinudu.

Prema naprijed navedenoj odredbi, samo onaj koji je u momentu izvršene isplate znao da plaća nešto što nije njegova obaveza, ne može tražiti vraćanje, a ne i ona koji je isplatu izvršio greškom ili u zabludi.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 541/86 od 10.11.1987. godine)

81.

Član 25. stav 2. i član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Zajednica osiguranja imovine i lica dužna je da plaća zatezne kamate po stopi iz odluke SIV-a o visini stope zatezne kamate, u slučaju docnje u ispunjavanju novčane obaveze iz ugovora o kasko osiguranju, ako je osiguranik društveno pravno lice koje se bavi privrednom djelatnošću.

IZ obrazloženja:

Dužnik koji je u docnji sa ispunjenjem novčane obaveze proistekle iz ugovora u privredi, plaća zateznu kamatu po stopi koju propisuje Savezno izvršno vijeće, što je predviđeno u članu 277. stav 2. zakona o obligacionim odnosima. Pojam ugovora u privredi, daje je u članu 25. stav 2. ZOO. Prema Odluci o jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti ("Službeni list SFRJ", broj 34/76) poslovi osiguranja imovine i lica razvrstani su u Oblast 11- finansijske, tehničke i poslovne usluge, a prema Odluci o utvrđivanju privrednih i vanprivrednih djelatnosti ("Službeni list SFRJ", br. 14/77 i 18/80) Oblast – 11 iz Odluke o jedinstvenoj klasifikaciji svrstana je u privredne djelatnosti.

Polazeći od sadržine izloženih propisa, kao i činjenice da se obje parnične stranke tužilac i tuženi bave poslovima koji spadaju u privredne djelatnosti, te da je predmet potraživanja u ovom sporu naknada štete po osnovu kasko osiguranja motornog vozila, očito je da sporno potraživanje proističe iz ugovora u privredi pa na to potraživanje tužiocu pripada zatezna kamata po stopi koju propisuje Savezno izvršno vijeće.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 85/87 od 29.12.1987. godine)

82.

Član 189. stav 2., član 277. stav 1. i član 394. Zakona o obligacionim odnosima

Ako je štetnom radnjom prouzrokovano umanjeње nečije imovine u novčanom izrazu (npr. izgubljena zarada ili je oštećeni nešto platio da bi otklonio ili smanjio štetu na stavrima iz njegovine imovine), naknađuje se ovaj nominalni novčani iznos uz revalorizacionu zateznu kamatu koja teče od nastanka novčane štete doisplate.

IZ obrazloženja:

Odbijanjem tužitelja sa zahtjevom preko iznosa od 25.200 dinara, (36.000 dina umanjeno za 30% koliko iznosi doprinos tužitelja nastanku štete) nižestepeni sudovi su povrijedili materijalno pravo. Prema odredbi člana 189. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke izuzev slučaja kad zakon naređuje što drugo. ovo pravilo ne primjenjuje se kod tzv. novčanih šteta, a to su slučajevi kada je šteta direktno nastala u novčanom izrazu, kao u konkretnom slučaju (izgubljena zarada), ili kada je naturalna šteta pretvorena u novčanu štetu. Umanjenje imovine u ovakvim slučajevima nije izraženo uoštećenju ili uništenju stvari, nego u određenoj svoti novca i predmet obveze je primarno određena svota novca, pa se primjenjuju odredbe člana 394. Zakona o obligacionim odnosima. Ovom odredbom je propisano da je dužnik, kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo, pa kako zakon za ovaj slučaj ne naređuje drugo, to se ne može izmijeniti broj novčane jedinice, iak je došlo do promjene vrijednosti novca. Gubitak vrijednosti novca naknađuje se valorizacionom zateznom kamatom iz člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, koja teče od nastanka novčane štete.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 142/87 od 28.1.1988. godine)

83.

Član 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Budući da revizijski sud može povećati dosuđenu naknadu nematerijalne štete samo po kriterijima važećim u vrijeme donošenja prvostepene presude, zatezna kamata na iznos za koji je uvećana naknada teče od donošenja prvostepene presude.

Iz obrazloženja:

Zatezna kamata na pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete teče od dana donošenja prvostepene presude kojom je ta naknada određena. Ovo stoga što se naknada te štete, zbog same svoje prirode, ne može reparirati ni prilikom njenog prouzrokovanja ni kasnije, nego se samo učinioi nematerijalne štete mogu smanjiti davanjem novčane kanade kao satisfakcije. Obim takve satisfakcije, kao novčane obaveze u smislu člana 394. ZOO, može biti poznat tek onda kada je na pravo obavezujući način izražen u novcu, što znači od momenta donošenja prvostepene presude kada je naknada nematerijalne štete dobila svoj izraz u određenom broju novčanih jedinica i to prema prilikama važećim u vrijeme presuđenja. Zbog toga ni zatezna kamata, saglasno odredbi člana 277. stav 1. ZOO, ne može da teče prije nego što je novčana satisfakcija određena kao novčana obaveza, a to je najranije momentom donošenja prvostepene presude, zbog čega je ovaj sud odredbio da zatezna kamata na preostali iznos naknade nematerijalne štete od 78.000 dinara, koji je tužiteljici dosuđen presudom ovog revizijskog suda, teče od dana donošenja prvostepene presude, a ne od dana štetnog događaja kao što se revzijom predlaže.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 65/87 od 22.10.1987. godine)

84.

Članovi 186., 198. stav 2. 269. i 277 Zakona o obligacionim odnosima

Kada je naknada štete zbog neispunjenja ugovora o prodaji stana utvrđena u visini razlike između cijene koju je kupac trebao isplatiti tuženom i cijene koju je isplatio trećem licu za kupovinu odgovarajućeg stana, zatezna kamata teče tek od dana definitivne isplate cijene novom prodavcu.

IZ obrazloženja:

Utvrđeno je da je tuženi kriv za neispunjenje ugovora o prodaji stana koji je tužiocu morao biti predat 1.7.1981. godine, pa je obavezan na naknadu štete u visini razlike cijene odgovarajućeg stana koji je tužilac kupio od drugog lica ugovorom zaključenim 1982. godine.

Neosnovano tužilac zahtijeva plaćanje zatezne kamate počev od 1.7.1981. godine do 15.10.1985. godine. Naknada štete je određena prema isplaćenoj cijeni za novi stan dana 15.10.1985. godine, na čije formiranje je uticala visoka inflacija u periodu od 1.7.1981. godine do dana isplate, tako da je apsorbovala revalorizacionu kamatu koju bi tužilac mogao zahtijevati na iznos naknade štete koji bi bio znatno niži da je određen prema cijenama na dan 1.7.1981. godine. Tužilac je, sem toga i pretrpio definitivnu štetu tek isplatom konačne cijene 15.10.1985. godine, pa ne bi mogao tražiti plaćanje zateznih kamata prije dana nastanka štete.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 385/86 od 18.12.1987. godine)

85.

Članovi 277. i 394. Zakona o obligacionim odnosima

Kada se obim novčane obaveze koja proizilazi iz ugovora stranaka neprestano povećava zbog dejstva inflacije i konačno formira u momentu presuđenja, dužnik je obavezan da plaća zatezne kamate tek od tog momenta.

IZ obrazloženja:

Tuženi je po ugovoru dužan da da naknadu u visini cijene koju mora da plati tužilac za kupovinu stana određene površine na odgovarajućoj lokaciji koja će se formirati po kriterijima u času uplate. Visina ove obaveze utvrđena je po cijenama stanova u vrijeme presuđenja, jer će odgovarajući stan te biti izgrađen. od ovakvih okolnosti djelično je osnovana žalba na odluku o plaćanju kamata.

Zateznu kamatu je obavezan da plati dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze (član 277. Zakona o obligacionim odnosima). Ta kamata teče od dana padanja u docnju, ali samo ako se radi o novčanoj obavezi čiji se obim ne mijenja od dana docnje do ispunjenja. U konkretnom specifičnom slučaju tražbina tužioca je, zbog djelovanja inflacije, posebno na području izgradnje stanova, tokom cijene glavne rasprave bila u formiranju, neprekidno se povećavala, valorizujući se zbog povećanja cijene stana, pa bi bio neosnovano dvostruko je valorizovati i dodavanjem zatezne kamate za isti period. Tužiočevo potraživanje je dobilo konačan novčani izraz u času presuđenja i od tada ne može biti povećano zbog djelovanja inflacije (član 394. Zakona o obligacionim odnosima), pa je opravdano samo od tog časa dosuditi tužiocu zateznu kamatu na dosuđeno glavno potraživanje.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 45/87 od 14.12.1987. godine)

86.

Član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Samoupravnoj interesnoj zajednici stanovanja, iako joj je osnovna djelatnost vanprivredna, pripada pravo na zatezne kamate po stopi propisanoj odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate, na potraživanja iz ugovora zaključenih u okviru sporedne privredne djelatnosti ili u vezi sa tom djelatnošću.

Iz obrazloženja

Tužiteljici, iako obavlja osnovnu djelatnost kao vanprivrednu, pripada pravo na zatezne kamate po stopi iz Odluke SIV-a o visini stope zatezne kamate u smislu člana 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, na utuženo potraživanje u ovoj parnici, ako je ugovor zaključen u obavljanju dozvoljene privredne djelatnosti kao sporedne ili je u vezi sa tom djelatnošću. U konkretnom slučaju se radi o prodaji poslovnih prostorija, pa će prvostepeni sud, radi ocjene da li se radi o ugovoru u privredi u smislu člana 25. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, utvrditi vrstu djelatnosti tužiteljice u okviru koje je konkretni ugovor zaključen.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 319/86 od 10.12.1987. godine)

87.

Član 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Na dinarsko potraživanje nastalo konvertovanjem potraživanja u stranoj valuti; domaćem povjeriocu pripada zatezna kamata po stopi utvrđenoj međubankarskim sporazumom na štedne uloge po viđenju odnosne strane valute do dana obračuna dinarske protuvrijednosti.

Iz obrazloženja:

Tužiteljevo potraživanje dinarske protuvrijednosti DM u vrijeme presuđenja izvedeno je iz osnovnog potraživanja u stranoj valuti i predstavlja samo dinarski ekvivalent dugovane strane valute u času presuđenja, a tek tada se preobražava u originalno dinarsko potraživanje. Stoga tužitelju pripada pravo na zateznu kamatu po stopi utvrđenoj međubankarskim sporazumom za područje SFRJ na štedne uloge u DM po viđenju do dana presuđenja, a od tada po stopi određenoj u članu 277. stav 1. ZOO. Izmjena odredbe člana 277. stav 1. ZOO počev od 3.8.1985. godine imala je za cilj da propisivanjem revalorizacije stope zatezne kamate zaštiti povjerioca od stalne visoke inflacije i deprecijacije dinara, pa se ne može primjenjivati na potraživanja izražena u stabilnoj konvertibilnoj valuti ili njenoj dinarskoj protuvrijednosti prije njenog osamostavljanja.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 572/86 od 12.11.1987. godine)

88.

Član 277. st. 1. i 3. Zakona o obligacionim odnosima

Član 198. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju

Na potraživanja banaka u stranoj valuti pretvorena u dinarska na dan 31.1.1986. godine, obračunavaju se zatezne kamate od dana dospjeća do dana konvertovanja po stopi na štedne uloge po viđenju odnosne strane valute ili po stopi ugovorne kamate ako je veća.

IZ obrazloženja:

Tužiteljici je pripadalo potraživanje u stranoj valuti na koje je mogla od dospjeća 31.12.1981. godine zahtijevati samo zatezne kamate kao na devizne štedne uloge po viđenju u toj valuti, ako je ta stopa manja od eventualne stope ugovorne kamate, a inače po stopi ugovorne kamate (član 277. stav 3. zakona o obligacionim odnosima), ali je silom zakona, primjenom člana 198. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 66/85) sa danom 31.1.1986. godine, ovo potraživanje pretvoreno u dinarsko. Trebalo je stoga utvrditi dinarsku protuvrijednost iznosa od 1107,38 švedskih kruna po kursu na an 31.1.1986. godine i tuženog obavezati da plati taj iznos sa zateznom kamatom po stopi na devizne štedne uloge po viđenju u švedskim krunama ili po stopi ugovorne kamate, ako je viša, počev od 31.12.1981. godine do 31.1.1986. godine, a od tada

pa do isplate po stopi određenoj Odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate u smislu člana 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 24/87. od 19.11.1987. godine)

89.

Član 277. Zakona o obligacionim odnosima

Odluka o načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom

Komisionar je dužan da kominentu plati zatezne kamate kada banka kojoj je dao nalog zakasni sa prenosom dinarske protuvrijednosti devizne uplate na žiro račun kominenta.

IZ obrazloženja:

Tužilac navodi da je zbog propusta tužene banke u izvršenju naloga njegovog oštećen jer je tužena izvršila doznaku dinarske protuvrijednosti sa zakašnjenjem od 27, odnosno 21. dan.

S obzirom na postojanje obligacionog odnosa između tužioca i njegovog komisionara, tužilac bi mogao zahtijevati plaćanje zateznih kamata zbog zakašnjenja u plaćanju samo od komisionara, a ovaj regres od tužene po pravilima o naknadi deliktom prouzrokovane štete (nepridržavanja odredaba Odluke o načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 47/87 od 14.12.1987. godine)

90.

Članovi 214., 277. i 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Ako nije nastao ugovor u privredi zbog nedostatka sporazuma o bitnim sastojcima ugovora, dužnik plaća zatezne kamate na iznos koji vraća po stopi iz člana 277. stav 1. ZOO, a od dana kada je primio zahtjev za vraćanje, ako je bio savjestan.

Povjerilac nema pravo da traži zatezne procesne kamate na iznos zatezne kamate svo dok ne prestane glavno potraživanje.

Iz obrazloženja:

Kako među strankama ne postoji valjan ugovor, jer nije postignut sporazum o nekim bitnim sastojcima ugovora, tuženi je dužan da vrati ono što je primio, jer bi se u protivnom neosnovano obogatio na račun tužioca (član 210. stav 4. ZOO). osim toga, dužan je da plati i zatezne kamae na primljena sredstva, ali po stopi propisanoj odredbom člana 277. stav 1. ZOO, a ne po stopi iz ugovora u privredi, jer obaveza nije proizašla iz takvog ugovora, pošto ovaj nije ni nastao. Obaveza plaćanja ovih kamata u konkretnom slučaju nastaje od podnošenja zahtjeva za vraćanje, jer je tuženi bio savjestan do tog momenta, s obzirom da će ugovor nastat naknadnim zaključenjem samoupravnog sporazuma (član 214. ZOO).

Kako glavni dug u iznosu od 1.200.000 dinara, nije plaćen, tužiocu ne pripada pravo da obračunava kamate na taj dug do podnošenja tužbe i da traži procesnu kamatu od podnošenja tužbe, već je mogao tražiti samo zateznu kamatu na glavni dug od 1.200.000 dinara, od dana kad je zahtijevao povrat glavnog duga.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 499/86 od 10.11.1987. godine)

91.

Član 16. stav 2. tačka 4. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti.

Obim obaveze plaćanja odgovarajuće kamate iz člana 16. stav 2. tačka 4. Zakona o osnovama poslovanja utvrđuje se u trenutku konačnog obračuna između kupca i prodavca, po propisima koji su tada na snazi.

Iz obrazloženja:

Tuženi pogrešno smatra da tužiteljica nije mogla obračunati kamate po izmijenjenoj odredbi člana 16. stav 2. tačka 4. niže spomenutog zakona, s obzirom da je obligacioni odnos povodom kupovine automobila nastao 23.4.1984. godine, a da je izmijenjeni propis stupio na snagu 28.4.1984. godine.

Naime, Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti ("Službeni list SFRJ", broj 20/84) koji je stupio na snagu 28.4.1984. godine, izmijenjen je član 16. stav 2. tačka 4. Zakona tako da se pod odgovarajućom kamatom prema ovom zakonu podrazumijeva kamata koja bi, u trenutku obračuna između kupca i prodavca, pripadala kupcu da je uplaćeni iznos sredstava uložio kod banke i to: do tri mjeseca –kamata utvrđena na sredstva po viđenju – preko tri mjeseca – kamata utvrđena na oročena sredstva srazmjerno dužini vremena od trenutka uplate sredstava do trenutka isporuke robe.

Prema tome, u ovom predmetu ima se primijeniti izmijenjena odredba citiranog zakona, pa je stoga prigovor tuženog koji se odnosi na primjenu Zakona koji je stupio na snagu 28.4.1984. godine, bez osnova. Odgovarajuća kamata pripada i izračunava se u trenutku obračuna između kupca i prodavca, a taj obračun je bio u vrijeme kada je bio na snazi gore citirani zakon.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 523/86 od 27.11.1987. godine)

P R A V O O S I G U R A N J A

92.

Član 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica

Zatezna kamata se ne računa u ugovorenu osiguranu sumu.

IZ obrazloženja:

Neosnovani su navodi revizije da Zajednica osiguranja nije dužna da plati kamatu stoga što kamata predstavlja štetu koja se u smislu odredbe člana 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica naknađuje u granicama osigrane sume, a isplatom kamata bi bila prekoračena osigurana suma. U smislu odredbe člana 54. zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76) zajednica osiguranja kod koje se osigurao korisnik odnosno sopstvenik motornog vozila dužna je da naknadi štetu za koju odgovara korisnik odnosno sopstvenik ili vozač motornog vozila na osnovu zakona zbog upotrebe motornog vozila, a koja je pričinjena usljed smrti, povrede tijela ili zdravlja nekog lica ili uništenja odnosno oštećenja nečije stvari, osim stvari primljenih na prevoz, i to najviše do visine

“ugovorenih osiguranih suma”. Suprotno navodima revizije, kamata ne predstavlja štetu koja se naknađuje u granicama osigurane sume u smislu citirane zakonske odredbe. Kamata po svojoj pravnoj prirodi predstavlja naknadu zbog docnje u ispunjenju novčane obaveze, pa je tužena uz glavnicu – naknadu štete koja se uvijek isplaćuje u granicama osigurane sume, obavezana da plati kamate neovisno od visine osigurane sume.

(VS BiH. Rev. 166/87 od 10.12.1987. godine)

STAMBENO PRAVO

93.

Član 11. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Čl. 52. i 104. u vezi člana 24. Zakona o obligacionim odnosima

Ništav je ugovor o korištenju stana ako je naknadno poništen akt o dodjeli i stan dodijeljen na korištenje drugom licu, pa je osnovan zahtjev davaoca stana na korištenj da mu prvi sticalac preda u posjed stan.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužitelj rješenjem od 28.3.1984. godine, dodijelio drugotuženom na korištenje jednosoban stan, da je između prvo i drugotuženog na osnovu ovog rješenja 27.3.1984. godine zaključen ugovor o korištenju stana, da je pravosnažnom odlukom suda udruženog rada poništena odluka o dodjeli stana drugotuženom. Pored toga je utvrđeno da je komisija za stambene odnose OOUR-a u kojem je tuženi udružio svoj rad, predmetni stan dodijelila drugom radniku i poništila odluku o dodjeli stana drugotuženom.

U smislu odredbe člana 11. stav 2. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, pravni osnov zaključenja ugovora o korištenju stana je rješenje o dodjeli stana. U konkretnom slučaju rješenje o dodjeli stana drugotuženom je poništeno, pa kako je prestao da postoji pravni osnov ugovora o korištenju stana, a u ponovnoj samoupravnoj proceduri predmetni stan dodijeljen pravosnažnom odlukom drugom radniku, ugovor o korištenju stana je ništav, u smislu odredbe člana 52. i 24. Zakona o obligacionim odnosima. Pravna posljedica ništavog ugovora u smislu odredbe člana 104. Zakona o obligacionim odnosima, je restitucija – da svaka stranka vraća drugoj ono što je primila po osnovu ništavog ugovora, pa su s obzirom na izloženo nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev usvojili.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 168/87 od 10.12.1987. godine)

94.

Član 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima

Tužba zbog iseljenja bespravno useljenog lica u stan, koja je podnijeta prije 30.11.1984. godine ne može se odbaciti zbog prekluzije.

IZ obrazloženja:

S obzirom da je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, br. 34/83), stupio na snagu dana 27.12.1983. godine, a odredbe čl. 30. st. 7. dana 30.11.1984. godine te da je tužba u ovome sporu podnesena dana 14.9.1983. godine, pravilan je zaključan nižestepeni sudova da se u konkretnom slučaju ne može primijeniti odredba člana 30.

stav 7. Zakona o stambenim odnosima (prečišćeni tekst, objavljen u “Službenom listu SRBiH”, br. 14/84), kojom je propisano da se protekom trogodišnjeg roka propisanog odredbom člana 30. stav 7. citiranog zakona ne isključuje pravo davaoca stana na korištenje da zahtijeva ispražnjenje stana, odnosno zajedničkih prostorija, kod nadležnog suda u roku od daljnjih pet godina.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 4/87 od 20.8.1987. godine)

PORODIČNO PRAVO

95.

Član 69. stav 2. i član 74. stav 3. Porodičnog zakona

Svaki nasljednik tužioca može poslije njegove smrti nastaviti postupak radi utvrđenja da je bio osnovan zahtjev za poništenje ili za razvod braka, pa i kada se tome protive ostali nasljednici.

Iz obrazloženja:

Nikako se ne bi mogli prihvatiti revizijski navodi da se obustavljeni brakorazvodni postupak može u skladu sa odredbom čl. 69. stav 2. Porodičnog zakona nastaviti samo pod uslovom da svi nasljednici zajednički predlože nastavak postupka. Tumačenje pomenute zakonske odredbe na način kako to čini revident imalo bi za posljedicu da u slučajevima kada su interesi nasljednika oprečni, jedan nasljednik zbog opstrukcije, ili nesaglasnosti drugog, nikako ne bi mogao da ostvari zaštitu svojih prava, a što sigurno ne predstavlja intenciju zakona. Prema tome, svi nasljednici bračnog druga koji je podnio tužbu, mogu nastaviti postupak, bilo zajedno, bilo odvojeno. Zato okolnost što je sin tužioca izjavio da ne želi nastavak postupka koji je započeo njego otac, nema nikakvog utjecaja na pravo njegove sestre da traži nastavak postupak.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 9/87 od 20.8.1987. godine)

96.

Član 264. stav 2. i član 275. Porodičnog zakona

Svaki bračni drug je ovlašten da primi vraćanje zajma datog iz sredstva koje je drugi suprug zaradio u toku trajanja bračne zajednice.

Iz obrazloženja:

Novčana sredstva iz kojih je tužilac dao zajam tuženom, potiču od tužiočeve zarade na radu u Libiji u toku trajanja njegove zajednice sa suprugom (pozajmica tuženom data je u avgustu mjesecu 1980. godine, a bračna zajednica prekinuta u novembru mjesecu iste godine) zbog čega bi, a prema odredbi člana 264. stav 2. Porodičnog zakona, sredstva data na zajam tuženom trebala smatrati njihovom zajedničkom imovinom stečenom u toku braka.

Prema odredbi člana 275. Porodičnog zakona bračni drugovi u toku trajanja braka zajedno posjeduju, upravljaju i koriste zajedničku imovinu, u kojoj i supruzi tužioca, saglasno odredbi člana 267. istog zakona, pripada pravo na udio srazmjernan njenom doprinosu. Zato je i ona bila ovlaštena da primi ispunjenje obaveze vraćanja zajma iz ugovora koji je tužilac zaključio sa tuženim.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 114/87 od 19.11.1987. godine)

97.

Član 264. st. 2. i 3. i član 287. Porodičnog zakona.

Zakonska pretpostavka da pokloni trećih lica učinjeni tokom bračne zajednice (u novcu, stvarima, radu, drugim vrstama pomoći i slično) ulaze u zajedničku imovinu bračnih drugova, bez obzira koji je od njih primio poklon, primjenjuje se i na imovinske odnose bračnih drugova koji nisu raspravljani prije 9. januara 1980. godine kada je stupio na snagu porodični zakon.

(Vrhovni sud BiH Rev. 274/87 od 18.2.1988. godine)

98.

Član 264. stav 3. Porodičnog zakona

Davanje stana na besplatno korištenje bračnim drugovima predstavlja poklon oboma.

Iz obrazloženja:

Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo i kada su besplatno stanovanje parničnih stranaka u kući majke tuženog tretirali kao pomoć objema parničnim strankama, jer pomoć učinjena od strane trećih lica tokom bračne zajednice ulazi u zajedničku imovinu, ukoliko drugačije ne proizilazi iz namjene poklona (član 264. stav 3. Porodičnog zakona SRBiH). Iz namjene pomoći date u vidu besplatnog korištenja stana za vrijeme trajanja bračne zajednice ne proizilazi suprotno, kako pravilno nalaze nižestepeni sudovi.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 121/87 od 12.11.1987. godine)

N A S L J E D N O   P R A V O

99.

Član 22. stav 1. tačka 3. Zakona o nasljeđivanju

Bračni drugne gubi pravona nasljedstv zbog trajnog prestanka bračne zajednice u slučaju kada je napustio tu zajednicu zbog dubokog trajnog poremećaja koje je izazvao isključivo drugi suprug svojim neuračunljivim ponašanjem.

IZ obrazloženja:

Odredbom člana 22. stav 1. tač. 3. Zakona o nasljeđivanju, bračni drug nema pravo na nasljeđe ako je njegov azajednica života sa ostaviocem trajno prestala njegovom krivicom ili u sporazumu sa ostaviocem. kao krivnja nadživjelog bračnog duga smatra se njegovo ponašanje koje je nedoptušeno s obzirom na uzajamna prav ai dužnosti bračnih drugova. S obzirom na utvrđene okolnosti pod kojima je tužena napustila ostavioca nakon 31. godinu zajedničkog života (grubo maltretiranje tužene od strane ostavioca koje je kulminiralo ozbiljnom prijetnjom da će je ubiti), nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili da zajednica života tužene sa ostaviocem nije trajno prestana njenom krivicom. Pri tome nije od značaja okolnost što je tužena napustila ostavioca zbog njegovog ponašanja koje je bilo uslovljeno “alkoholnom ljubomorom”, koja predstavlja stanje duševne poremećenosti, jer se suprotno navodima revizije, napuštanje bračne zajednice od strane tužene i pod navedenim okolnostima, a s obzirom da joj je bio život ugrožen, ne može pripisati njoj u krivicu. Naosnovani su navodi revizije da iz odredbe člana 22. stav 1. tač. 3. zakona o nasljeđivanju samo u slučaju ako je zajednica života trajno prestala krivicom ostavioca, jer navedene zakonske odredbe propisuju se da bračni drug gubi pravo na nasljeđe, ako je

njegova zajednica života sa ostaviocem trajno prestala njegovom krivicom ili u sporazumu sa ostaviocem.

(VS BiH, Rev. 67/87 od 9.11.1987. godine)

100.

Član 76. Zakona o nasljeđivanju

Pojam "Izuzetne prilike" kao pretpostavka usmenog testamenta izražava splet subjektivnih i objektivnih okolnosti koje sprečavaju ostavioca da izjavi posljednju volju u pismenoj formi.

Iz obrazloženja:

Iz razloga drugostepene presude slijedi da je izjava posljedne volje, koju je dana 17. marta 1985. godine majka parničnih stranaka dala usmeno pred svjedocima, ništava, jer da u konkretnom slučaju nisu postojale "izuzetne prilike" čije postojanje je, prema odredbi člana 76. Zakona o nasljeđivanju (prečišćeni tekst objavljen u "Službenom listu SRBiH", broj 7/80) preduslov za punovažnost usmenog testamenta. Drugostepeni sud je posebno naglasio da to što je ostaviteljica pred smrt bila bolesna i nepokretna još ne upućuje na postojanje izuzetnih prilika budući da je bila u mogućnosti da angažuje sud ili advokata za sačinjavanje pismenog testamenta, jer je živjela na području grada Z.

U članu 76. Zakona o nasljeđivanju nije prihvaćen metod taksativnog nabiranja slučajeva koji bi predstavljali "izuzetne prilike", već je data generalna formulacija, u obliku pravnog standarda, koja daje široku mogućnost individualizacije za svaki konkretan slučaj. Stoga se u smislu tog zakonskog propisa za postojanje iznimnih prilika nije dovoljno da su one postojale samo u objektivnom smislu, već je za valjanost usmenog testamenta neophodno i postojanje subjektivnog elementa na strani ostavitelja – testatora, tj. da on "usljed iznimnih prilika nije u mogućnosti da sačini pismeni testament". To znači, ne samo da su postojale izuzetne prilike, nego i da su one u konkretnom slučaju spriječile ostavitelja da sastavi pismeni testament.

U konkretnom slučaju, majka parničnih stranaka je izjavu poslednje volje dala u oko 21,30 do 22,00 sata "pred njenu smrt". Iz medicinske dokumentacije slijedi da je ostaviteljica u Specijalističku ambulantu Regionalne bolnice Z. primljena dana 18. marta 1985. godine u 13,10 sati, s tim što je u anamnezi navedeno da je bolesnica dovezena "bez ikakve mogućnosti komunikacije" i da je rodbina primijetila da se "od pet sati u jutro ne budi". U otpusnici iz bolnice konstatovano da je umrla istog dana u 21,30 sati.

Međutim, i pored toga, polazeći od pogrešnog pravnog stava da nisu ispunjeni uslovi iz člana 76. Zakona o nasljeđivanju za postojanje "izuzetnih prilika", nižestepeni sudovi su propustili da s pouzdanjem utvrde da li je kritične zgode ostaviteljica zbog iznenadnog i brzog odvijanja toga događaja, bila u mogućnosti da sačini pismeni testament, ili joj je iznenadnost situacije omogućavala da izjavu poslednje volje da samo usmeno pred svjedocima, pod uslovom da je ostaviteljica u momentu izjavljivanja poslednje volje bila sposobna za rasuđivanje (član 62. Zakona o nasljeđivanju).

(VS BiH, Rev. 319/87 od 22. oktobra 1987. godine)

101.

Član 120. Zakona o nasljeđivanju

Nema ugovora o doživotnom izdržavanju ako jedna strana preuzme samo obavezu da drugu stranu sahrani o svom trošku.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi nalaze da tuženi nije izvršavao obaveze koje je preuzeo ugovorom, pa zbog toga smatraju da su ispunjeni uslovi iz člana 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju SRBiH za raskid ugovora.

Tuženi u reviziji ističe da ugovor kojeg su zaključile parnične stranke nije ni bio standardni ugovor o doživotnom izdržavanju, jer da stranke nisu imale ni namjeru za zaključenje takvog ugovora, nego da se radi o specifičnom ugovoru koji ima u vidu član 120. stav 4. zakona o nasljeđivanju SRBiH po kome bi se obaveze tuženog sastojale samo u tome da nakon smrti sahrani tužioca po mjesnom običaju, pa polazeći od ovakve sadržine ugovora, te činjenice da nije došao u poziciju da izvršava svoju obavezu, smatra da nije bilo osnova za raskid ugovora.

Tuženi je u pravu samo utoliko što ukazuje na činjenicu da se ugovor o doživotnom izdržavanju normiran u u članu 120. stav. 1. Zakona o nasljeđivanju SRBiH suštinski razlikuje od ugovora kojeg ima u vidu član 120. stav 4. Zakona o nasljeđivanju. Međutim, nije pravilno stanovište tuženog da se ugovor koji su zaključile parnične stranke može podvesti pdo situaciju koju ima u vidu član 120. stav 4. Zakona o nasljeđivanju, iz prostog razloga što ugovor kako ga prikazuje tuženi po svojoj sadržini ne zadovoljava pravne pretpostavke predviđene u članu 120. stav 4. navedenog zakona. Nema ugovora o doživotnom izdržavanju koji bi se svodio samo na obavezu davaoca izdržavanja da poslije smrti sahrani primaoca izdržavanja. Prema odredbi člana 120. stav 4. Zakona o nasljeđivanju SRBiH između davaoca i primaoca uspostavljaju se određeni odnosi kojima se utvrđuju materijalno – pravne obaveze na strani davaoca i primaoca izdržavanja. Po sadržaju to mogu biti odnosi uspostavljanja zajednice života ili zajednice imanja odnosno ugovaranja i drugih posebnih obaveza upravljenih na pomaganje u izdržavanju, ali nikada i nikako samo na obavezu sahranjivanja jednog od ugovarača poslije njegove smrti.

Ostaje prema izloženom da su stranke zaključile ugovor o doživotnom izdržavanju standardnog tipa, dakle ugovor po kome se tuženi obavezao da izvršava tačno određene obaveze prema tužiocima, pa kako i po samom priznanju tuženog nije izvršavao obaveze preuzete ugovorom, stekli su se uslovi predviđeni u članu 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju SRBiH za raskid ugovora, što znači da su nižestepeni sudovi pravilno postupiti kada su udovoljili tužbenom zahtjevu.

Prihvatajući stanovište nižestepeni sudova da ugovor kojeg su zaključile stranke po formii sadržini, odgovara ugovoru o doživotnom izdržavanju, kao vrsti teretnog ugovora, samim tim je rečeno da taj ugovor ne može imati osobine nekog drugog ugovora, a posebno to ne može biti ugovor o poklonu, zbog čega se ni u ovom pogledu istaknuti prigovor u reviziji ne ože prihvatiti opravdanim.

(VS BiH, Rev. 222/87 od 11.2.1988. godine)

102.

Član 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

Raskid ugovora o doživotnom izdržavanju može tražiti primalac izdržavanja i kada davalac izdržavanja ne ispunjava svoje obaveze zbog poremećaja međusobnih odnosa.

Iz obrazloženja:

Ugovorom o doživotnom izdržavanju koji je zaključen dana 16.10.1973. godine između tužiteljice i njenog supruga kao primalaca izdržavanja i tuženog kao davaoca izdržavanja,

tužiteljica i njen suprug su se obavezali da tuženom za slučaj smrti ostave nekretnine navedene u ugovoru, a tuženi se obavezao da će ih oboje izdržavati “i starati se o svim njihovim životnim potrebama”.

Na osnovu rezultata dokaznog postupka utvrđeno je da je uskoro po zaključenju ugovora umro suprug tužiteljice, da tuženi od 1977. godine ne izvršava prema tužiteljici svoje ugovorne obaveze – ne izdržava je i ne pruža joj odgovarajuću njegu i pomoć, tako da je ona u dubokoj starosti prisiljena da se susjedima obraća radi vođenja ljekaru i pružanja drugih usluga. takođe je utvrđeno da su kroz dugi period odnosi između tužiteljice i tuženog duboko i trajno poremećeni, što objektivno onemogućuje ispunjenje ugovornih obaveza tuženog.

Polazeći od ovakvog činjeničnog stanja koje se u revizijskom postupku ne može ispitivati (član 385. st. 3. Zakona o parničnom postupku), ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev usvojili. Prema odredbi člana 123. stav 3. zakona o nasljeđivanju SRBiH, svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obaveze. U konkretnom slučaju tuženi nije izvršavao svoje ugovorne obaveze od 1977. godine, pa se, suprotno navodima revizije, stiču uslovi za raskid ugovora zbog neizvršavanja ugovora od strane tuženog.

(VS BiH, Rev. 574/86 od 19,11,1987. godine)

103.

Član 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

Nasljednici primaoca izdržavanja mogu tražiti da se utvrdi da su bili ispunjeni uslovi za raskid ugovora o doživotnom izdržavanju zbog neispunjenja obaveze davaoca izdržavanja.

NADLEŽNOST

104.

Član 50. Zakona o sudovima udruženog rada SRBiH

Za postupanje po zahtjevu za zasnivanje radnog odnosa između organizacije udruženog rada i učenika u privredi nadležan je osnovi sud udruženog rada, a ne redovni sud.

Iz obrazloženja:

U prijedlogu koji je podnio Osnovnom sudu udruženog rada u S. predlagač je zahtijevao da se donese odluka kojom će se poništiti odluka Komisije za radne odnose učesnika u postupku i odluka Radničkog savjeta kojim je odbijen njegov zahtjev za zasnivanje radnog odnosa i dosljedno tome da se učesnik u postupku obaveže da ga primi u radni odnos. Prijedlog je zasnovan na navodima da je kod učesnika u postupku “završio zanat” za zvanje KV mehaničara, da je kao i ostali svršeni učenici podnio molbu za zasnivanje radnog odnosa, ali da je njegova molba pobijanim odlukama odbijena.

Kako iz činjeničnog osnova prijedloga i sadržine zahtjeva proizilazi da se radi o sporu o sticanju svojstva radnika u udruženom radu koji ima u vidu odredbe člana 50. Zakona o sudovima udruženog rada (“Službeni list SRBiH”, broj 14/80), a ne o građansko – pravnom sporu, kako pogrešno ocjenjuje Osnovni sud udruženog rada u S, za suđenje u ovoj pravnoj stvari u smislu navedene zakonske odredbe nadležan je osnovni sud udruženog rada.

(VS BiH, R- 264/87 od 12.11.1987. godine)

105.

Član 34. stav 1. tačka c. Zakona o redovnim sudovima

U sporu između zemljoradnika i organizacije udruženog rada u poljoprivredi iz ugovora o kratkoročnom kreditu nadležan je redovni sud.

Iz obrazloženja:

Iz sadržaja ovoga predmeta porizilazi da je spor nastao u vezi sa ispunjenjem ugovornih obaveza, koje su uslijedile iz ugovora o kratkoročnim kreditima za tov stoke kojim se tužilac obavezao da će prvotuženom dodijeliti kratkoročni kredit u cilju nabavke i tova stoke, dok se prvotuženi odvezao da će ukupan dug po osnovu tova stoke vratiti tužiocu, zajedno sa kamatama.

Prema tome, u konkretnom slučaju se ne radi o sporu o samoupravnim pravima zemljoradnika, koji ima u vidu odredbe člana 48. stav 2. tačka 22. Zakona o sudovima udruženog rada SRBiH, već o građansko – pravnom sporu, za čije je suđenje u smislu člana 34. stav 1. tačka 1-c zakona o redovnim sudovima SRBiH, nadležan Osnovni sud u D.

(Vrhovni sud BiH. R- 353/87 od 24. februara 1988. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

106.

Član 68. Zakona o parničnim postupku

Neosnovan je zahtjev za delagiranje mjesne nadležnosti prvostepenog suda iz razloga to su po navodima tužbe štetu prouzrokovale sudije Višeg suda nepravilnim ili nezakonitim radom.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju, tužilac svoj prijedlog opravdava time što tvrdi da je tužbu radi naknade štete podnio stoga što su mu zloupotrebom službenog položaja, štetu nanijele sudije Višeg suda u B.L. jer da su ga “nezakonito kaznili sa godinu dana zatvora”, kao što se određeno navodi u tužiočevom podnesku.

Razmatrajući opisane razloge na kojima tužilac zasniva svoj prijedlog, ovaj sud nalazi da se nisu ispunile zakonske pretpostavke iz člana 68. Zakona o parničnom postupku, jer se postupak nalazi u fazi suđenja pred prvostepenim sudom, pa zato nema nikakvog opravdanja traženja da se predmet povjeri nekom drugom stvarno nadležnom sudu, zbog čega se prijedlog tužioca ukazuje preuranjenim.

(VS BiH, R- 292/87 od 26.11.1987. godine)

107.

Članovi 154. i 155. akona o parničnom postupku

Kod utvrđivanja naknade parničnih troškova sud će cijeliti povodom koga dijela tužbenog zahtjeva su nastali troškovi u pojedinim fazama parnice, a obračunaće iz prema vrijednosti predmeta sproa u tim fazama postupka.

Iz obrazloženja:

Osnovano tužilac ukazuje na nepravilnost prvostepene presude u dijelu odluke o troškovima spora.

Ovo stoga što tužiocu pripada pravo na naknadu svih troškova spora za koje je postavio opredjeljen zahtjev nastalih u vezi sa povišenim dijelom tužbenog zahtjeva u iznosu od 805.836 dinara (koji nije bio obuhvaćen mandatnom tužbom), jer je sa tim zahtjevom tužilac u cijelosti uspio u sporu. ovim toga tužiocu pripada pravo na naknadu i troškova srazmjerno uspjehu u sporu nastalih u vezi sa tužbenim zahtjevom postavljenim u mandatnoj tužbi, a tuženom srazmjerno uspjehu u sporu u vezi sa tim tužbenim zahtjevom.

Stoga u konkretnom slučaju nije se moglo uzeti da je u toku cijelog postupka bila ista vrijednost predmeta spora i da je tužilac uspio u sporu samo sa 27%, jer su parnični troškovi nastajali prema vrijednosti predmeta spora u momentu poduzimanja parničnih radnji, a ta vrijednost bila je različita u pojedinim fazama postupka.

(Vrhvni sud BiH, Pž. 538/86 od 10.11.1987. godine)

108.

Član 193. stav 6. Zakona o parničnom postupku

Nije presuđena stvar u slučaju kada se tužilac, pošto se vansudski sporazumio sa tuženim o produžetku roka plaćanja duga, odrekao tužbenog zahtjeva, a u novoj parnici traži isplatu ovog duga s obzirom da ga tuženi nije vratio ni u produženom roku.

IZ obrazloženja:

U tužbi od 3.9.1986. godine, tužitelj je postao zahtjev za vraćanje dinarske protuvrijednosti zajma u istom iznosu, sa obrazloženjem da je na ročištu za glavnu raspravu održanom 28.2.1985. godine u predmetu broj P. 319/84 sa tuženim zaključio novi sporazum o roku vraćanja navedenog duga, uz naknadutroškova spora i da je stoga odrekao od tužbenog zahtjeva postavljenog u ranijoj tužbi.

Pogrešno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su tužbu odbacili, primjenom člana 193. stav 6. Zakona o parničnom postupku, jer u konkretnom slučaju nisu ispunjene zakonske pretpostavke za primjenu naprijed navedene odredbe, pošto činjenični osnov na kome je zasnovan tužbeni zahtjev u novoj tužbi nije identičan sa činjeničnim osnovom navedenim u ranijoj tužbi (za identifikaciju tužbenog zahtjeva značajan je, pored ostalog, i činjenični osnov na kome je taj zahtjev zasnovan.

Iz činjeničnih navoda na kojima je zasnovan tužbeni zahtjev za vraćanje zajma, proizilazi da je u ranijem postupku, koji je vođen po tužbi istog tužitelja za vraćanje dinarske protuvrijednosti iste svote strane valute, došlo do izmjene ugovora o zajmu u smislu produženja roka vraćanja zajma i naknade troškova spora, da se nakon toga tužitelj odrekao od tužbenog zahtjeva postavljenog u predmetu P. 319/84, te da tuženi ni nakon zaključenja novog ugovora o zajmu nije vratio dug u određenom roku.

Iz izloženog proizilazi da je zahtjev postavljen u tužbi od 3.9.1986. godine, zasnovan na izmijenjenom činjeničnom osnovu koji proističe iz ugovora o zajmu izmijenjenog 28.2.1985. godine, u kome je predmet obaveze ostao isti, ali ne i rok ispunjenja te obaveze, pa se prema tome

ne radi o presuđenoj stvari, jer se odricanje od tužbenog zahtjeva u ranijoj parnici odnosilo na ranije dospjelu parnicu odnosilo na ranije dospjelu obavezu vraćanja zajma u istom iznosu. (VS BiH, Rev. 83/87 od 22.10.1987. godine)

109.

Član 220. Zakona o parničnom postupku

Kada u privrednom sporu tužilac traži isplatu potraživanja iz određenog pravnog posla, nepotrebno je vještačenjem poslovnih knjiga utvrđivati ukupni saldo međusobnih potraživanja parničnih stranaka.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud je osnovano naglasio da je tužilac ispostavio tužbenom račune za isporučenu robu i u istima naveo broj žiro računa na koji se iam tražbina platiti. Prema tome, prvostepeni sud je osnovano našao da tuženi nije pružio dokaze o plaćanju vrijednosti isporučene robe.

Vještačenje poslovnih knjiga parničnih stranaka vrši se samo u vezi sa zahtjevom koji je psotavljen u parnici, a ne može se vršiti vještačenje poslovnih knjiga za duži vremenski period radi usklađivanja potražnog stanja, jer to nije predmet zahtjeva (ne radi se o tzv. saldo parnici).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 72/87 od 29.12.1987. godine)

110.

Član 230. Zakona o parničnom postupku

Smatra se da su podaci upisani u primjeni štambilj suda tačni dok se suprotno ne dokaže.

IZ obrazloženja:

Štambilj (prezentant) prijemne kancelarije na primjerku žalbe, sa podacima koje je upisao- utisnuo radnik suda, ima značaj javne isprave u smislu člana 230. Zakona o parničnom postupku, pa važi pretpostavka tačnosti podataka koje sadrži i samo se pouzdanim dokazima može ta pretpostavka oboriti, a drugostepeni sud je obrazložio zašto ne smatra da je u konkretnom slučaju to učinjeno.

(Vrhovni sud BiH, Gvl. 27/87 od 29.1.1988. godine)

111.

Čl. 77. i 81. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima

Član 313. Zakona o parničnom postupku

Nedopušteno je spajanje parnice zbog smetanja posjeda i parnice zbog zaštite prava na posjed.

Iz obrazloženja:

Neosnovan je prigovor revidenta da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo “jer nisu zaštitili njegovo faktičko pravo posjeda i posljednjeg držanja posjeda u smislu člana 78. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima” . Naime, prema sadržaju zakonske odredbe na koju se revident poziva “sud pruža zaštitu prema psolednjem stanju posjeda i nastalom smetanju, pri čemu nije od utjecaja pravo na posjed, pravni osnov posjeda i savjesnost psojednika”, pa kada se ima u vidu i odredba člana 81. citiranog zakona (prema kojoj se

nezavisno od spora zbog smetanja posjeda može tražiti i sudska zaštita prava na posjed), proizilazi da su nižestepeni sudovi pravilno postupili kada predmet broj P. 353/86 u kojem se između stranaka vodi spor zbog smetanja posjeda spornih nekretnina nisu spojili sa predmetnim spisom radi zajedničkog rješavanja, budući da se radi o različitim postupcima u pogledu kojih s obzirom na njihovu različitu pravnu prirodu prema odredbi člana 313. Zakona o parničnom postupku nije bilo moguće voditi jedinstven postupak.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 1/87 od 28.8.1987. godine)

112.

Čl. 81-85. Zakona o parničnom postupku

Čl. 189. i 211. Porodičnog zakona

Nedozvoljena je žalba koju je u sporu između roditelja radi povejavanja malodobnog djeteta na zaštitu i vaspitanje izjavilo treće lice kome je dijete privremenom mjerom povjereno na zaštitu i vaspitanje do okončanja spora.

Iz obrazloženja:

Pogrešno je pravno shvatanje izraženo u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da se privremena mjera o pvojeravanju mladb. djeteta na zaštitu i vaspitanje do okončanja spora između njegovih roditelja može upodobiti sa odlukom o postavljanju staraoca i da je zbog toga žalba lica kome je dijete povjereno protiv prvostepene presude dozvoljena. Za takvo shvatanje nema uporišta ni u odredbama člana 84. stav 3. člana 211. i člana 189. Porodičnog zakona na koje se zahtjev za zaštitu zakonitosti poziva, ni u ostalim odredbama tog poziva, ni u ostalim odredbama tog zakona, kao ni u odredbama čl. 81. do 85. Zakona o parničnom postupku na koje Republičko javno tužilaštvo takođe ukazuje.

Naime, citirana odredba iz člana 211. stav 2. Porodičnog zakona, koja je analogna odredbi člana 84. st. 1. i 2. tačka 4. Zakona o parničnom postupku, daje ovlaštenje sudu, odnosno organu pred kojim se vodi postupak, da u tom postupku postavi staraoca za poseban slučaj licu čije je boravište nepoznato, a koje nema zastupnika ili punomoćnika. Takvim licem u konkretnom slučaju treba smatrati tuženog, a ne malodobno dijete kao što zahtjev za zaštitu zakonitosti pogrešno ističe, jer je tuženi stranka u postupku u čije je ime T.O. izjavila žalbu protiv prvostepene presude, pa kako se prema tome nikako ne može prihvatiti da je već navedenim rješenjem – privremenom mjerom od 29.10.1985. godine T.O. njemu određena za privremenog staraoca, pravilan je zaključak iz pobijanog rješenja da T.O. nije bila ovlaštena na podnošenje žalbe i da je njena žalba izjavljena protiv prvostepene presude nedozvoljena.

(VS BiH, Gvl. 35/87 od 21.1.1987. godine)

113.

Članovi 91, 354. i 385. Zakona o parničnom postupku.

Zastupanje stranke u prvostepenom parničnom postupku po punomoćniku koji nema položen pravosudni ispit (član 91. ZPP) može predstavljati samo relativno bitnu povrdu odredaba parničnog postupka, pa se na ovu povredu ne može ukazivati tek u reviziji.

Iz obrazloženja:

Drugotuženi tek u reviziji ističe da ga je u prvostepenom postupku zastupala radnica bez položenog pravosudnog ispita, suprotno odredbi člana 91. ZPP, čime da je počinjena pitna

povreda određaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 10. Zakona o parničnom postupku.

Ovaj propust bi, međutim mogao imati samo karakter relativno bitne povrede određaba parničnog postupka iz člana 354. stav 1. ZPP, pa kako ta povreda nije isticana u žalbi, počinjena je u postupku pred prvostepenim sudom, ne mož se sicitati u reviziji u smislu člana 385. stav 1. tačke 1. i 2. ZPP-a.

Radnica drugotuženog zastupala je drugotuženog tek počev od ročišta održanog 21.8.1984. godine, iako je parnica počela teći još 1981. godine, a na pojedinim ročištima iza 21.8.1984. godine, drugotuženog je zastupao direktor, tako da zbog ovog propusta u zastupanju ne bi se radilo o relativno bitnoj povredi određaba parničnog postupka, jer nije uticala na pravilnost i zakonitost suđenja (drugotuženom nije bilo onemogućeno da iznese sve argumente u prilog stava da nije odgovoran za štetu i u pogledu visine naknade).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 91/87 od 19.1.1988. godine.

114.

Član 365. stav 3. Zakona o parničnom postupku

Žalbeni sud nije ovlašten da ispituje prvostepenu presudu kojom je dobijen nepostojeći protivtužbeni zahtjev, ako se tuženi zbog ovoga ne žali.

IZ obrazloženja:

Tuženi u ovoj parnici nije na određen način istakao protivtužbeni zahtjev pa ni prigovor prijeloja kao procesni prigovor, već je istakao da je tražbina tužioca prestala prjebojem kao načinom prestanka obaveza predviđenim u članovima 336. i 337. zakona o obligacionim odnosima, te nije bilo uslova da se prvostepenom presudom odlučuje o protivtužbenom zahtjevu (na posljednjem ročištu za glavnu raspravu punomoćnici obje stranke su predložili da se odbije, odnosno usvoji nepostojeći protivtužbeni zahtjev, vjerovatno u zabludi da je istaknut, s obzirom na dugo trajanje postupka i miješanje sa izjavama stranaka u ranije dovršenoj parnici, a prvostepeni sud je zbog ovakvih izjava punomoćnika stranaka pogrešno prihvatio da postoji protivtužbeni zahtjev). Tuženi, međutim, u žalbi ne prigovara što je prvostepeni sud odlučivao o nepostojećem protivtužbenom zahtjevu, a žalbeni sud u smislu člana 365. stav 3. ZPP, pazi na prekoračenje tužbenog zahtjeva (pod ovim treba shvatiti i odlučivanje o nepostojećem tužbenom odnosno protivtužbenom zahtjevu) samo na zahtjev stranke.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 247/86 od 23.12.1987. godine)

115.

Član 200. zakona o parničnom postupku

Suparničar, solidarni dužnik nije ovlašten da pobija presudu u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev protiv drugog suparničara.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 207. Zakona o obiligacionim odnosima, naručilac i izvođač radova na nepokretnosti solidarno odgovaraju trećem licu za štetu koja mu nastane u vezi sa izvođenjem tih radova. Stoga svako od njih odgovara za štetu u punom obimu, pa oštećenom pripada pravo da zahtijeva naknadu cjelokupne štete od svih ili samo od jednog štetnika, a solidarnom dužniku koji

isplati više nego što iznosi njegov udio u prouzrokovanju štete pripada pravo da od drugog solidarnog dužnika zahtijeva da mu naknadi ono što je platio za njega (član 208. stav 1. ZOO).

Navode revizije kojom se pobija drugostepena odluka u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev protiv drugotuženog ovaj sud nije razmatrao, jer je revizija I- tužene protiv odluke u ovom dijelu nedozvoljena zbog nedostatka pravnog interesa. Suparničar u principu ne može izjaviti žalbu ili reviziju protiv dijela presude kojim je odbijen tužbeni zahtjev protiv drugog suparničara, jer se time ne vrijeđa njegovo pravo iz čl. 208. st. 1. ZOO.

(VS BiH, Rev. 173/87 od 10.12.1987. godine)
(Tako i Gž. 100/87 od 30.oktobra 1987. godine)

116.

Član 382. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Iz odredbe da se revizija može izjaviti samo protiv pravosnažne presude donijete u drugom stepenu proizilazi da reviziju ne može izjaviti stranka koja nije podnijela žalbu protiv prvostepene presude, ako drugostepenom presudom nije izmijenjena na njenu štetu.

Iz obrazloženja:

Iz podataka spisa predmeta, proizilazi da prvotužena protiv prvostepene presude nije izjavila žalbu, te da je u odnosu na nju ova presuda postala pravosnažna u dijelu kojim je obavezana na plaćanje iznosa od 114.000 dinara.

U ovakvoj situaciji prvotuženoj prema odredbi člana 382. st. 1. Zakona o parničnom postupku, ne pripada pravo da izjavi reviziju, jer se revizijom ne može pobijati pravosnažna prvostepena presuda, nego samo pravosnažna presuda donijeta u drugom stepenu. U konkretnom slučaju međutim, drugostepenom presudom nije uopšte odlučivano o prvostepenoj presudi u dijelu kojim je usvojen zahtjev u odnosu na prvotuženu, jer se prvotužena nije ni žalila protiv presude, pa je u tom dijelu prvostepena presuda postala pravosnažna.

(VS BiH, Rev. 257/87 od 11.2.1988. godine)
(Isto. Rev. 248/87 od 11.2.1988. godine)

117.

Članovi 389. i 392. Zakona o parničnom postupku

Rješenje drugostepenog suda da je revizija dozvoljena ne veže revizijski sud.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud je primjenom člana 382. stav 3. Zakona o parničnom postupku odbacio reviziju kao nedozvoljenu jer se radi o imovinsko – pravnom sporu u kojem je kao vrijednost predmeta spora označen iznos koji ne prelazi 50.000 dinara.

Drugostepeni sud je žalbu tužilaca uvažio, prvostepeno rješenje preinačio i utvrdio da je revizija dozvoljena.

Ovaj sud je odbacio reviziju protiv drugostepene presude iz slijedećih razloga:

U smislu odredbe član 389. stav 1. Zakona o parničnom postupku, predsjednik vijeća prvostepenog suda odlučuje o dozvoljenosti revizije, a u smislu odredaba člana 392. ZPP, o

dozvoljenosti revizije odlučuje reivzijski sud, ako to u granicama svojih ovlaštenja (član 389.) nije učinio prvostepeni sud.

Iz navedenih odredaba proizilazi da je konačna ocjena dozvoljenosti revizije rezervisana za revizijski sud, pa prvostepeni sud može, u okviru svojih procesnih ovlaštenja, utvrditi samo da revizija nije dozvoljena i ovu odbaciti, a drugostepeni sud je ovlašten da po žalbi, preispita tu odluku i potvrdi je ili ukine. Ni prvostepeni, ni drugostepeni sud ne mogu sa efektom pravosnažnosti, odlučiti da je revizija dozvoljena, tako da bi ta odluka vezivala i revizijski sud. Pošto je drugostepeni sud, protivno odredbi člana 382. stav 3. Zakona o parničnom postupku, ocijenio da je revizija dozvoljena i ovom sudu dostavio reviziju na odlučivanje, ovaj sud je u okviru svojih ovlaštenja iz člana 392. Zakona o parničnom postupku, ocijenio reviziju nedozvoljenom i istu odbacio.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 18/87 od 28.9.1987. godine)

118.

Član 20. stav 1. Zakona o stambenim odnosima

Član 112. Zakona o redovnim sudovima

Nije dozvoljena revizija protiv pravomoćnog rješenja drugostepenog suda kojim je odlučeno o žalbi protiv rješenja prvostepenog suda o određivanju nosioca stanarskog prava.

IZ obrazloženja:

Iz smisla odredbe člana 112. zakona o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH", br. 14/80 i 19/86) proizilazi da je revizija u vanparničnim stvarima dozvoljena samo ako je to predviđeno posebnim zakonom.

Zakonom o stambenim odnosima, kao ni bilo kojim drugim zakonom, nije predviđena mogućnost izjavljivanja revizije protiv pravosnažne odluke donijete u drugostepenu u vanparničnom postupku doređivanje jednog od bračnih drugova za nosioca stanarskog prava nakon razvoda braka.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 146/87 od 10.12.1987. godine)

**PRAVNI STAVOVI RAZMATRANI NA REGIONALNIM SAVJETOVANJIMA,
OKTOBAR – DECEMBAR 1987. GODINE USVOJENI NA SJEDNICI
GRAĐANSKO – PRIVREDNOG ODJELJENJA VRHOVNOG SUDA
BOSNE I HERCEGOVINE 26. FEBRUARA 1988. GODINE**

119.

NIŠTAVOST UGOVORA O ZAMJENI STANA

U parnici radi ispražnjenja stana zbog ništavosti ugovora o zamjeni presudom se utvrđuje ništavost tog ugovora i ništavost ugovora o korištenju stana po zahtjevu društveno – pravnog lica koje ima pravo raspolaganja na stan jer to lice ima opravdan interes za utvrđenje da su ugovori ništavi (član 109. Zakona o obligacionim odnosima, član 24.).

120.

**POVEĆANJE SUVLASNIČKOG DIJELA NA RAČUN POJEDINIH ZEMLJIŠNO –
KNJIŽNIH SUVLASNIKA**

Zemljišno – knjižni suvlasnik može u parnici tražiti da se presudom utvrdi da je pod opštim zakonskim pretpostavkama održajem stekao pravo vlasništva na nekretninama koje su vanknjižnom diobom pripale pojedinim zemljišno – knjižnim suvlasnicima i da mu se srazmjerno tome poveća suvlasnički dio.

121.

DA LI SE MOŽE STEĆI PRAVO ZADRŽAVANJA NA OSNOVIM SREDSTVIMA

Budući da Zakon o obligacionim odnosima ne čini izuzetak (član 286-289 i 725) u načelu se može steći pravo zadržavanja na osnovim sredstvima. Ali s obzirom da ovo pravo ovlašćuje povjerioca da se naplati iz vrijednosti predmeta prava zadržavanja na isti način kao i založni povjerilac, to pravo se ne može steći na stvarima koja su osnovno sredstvo dužnika ukoliko su neophodna za vršenje njegove djelatnosti (član 210. stav 1. tačka 6. i član 211. zakona o izvršnom postupku).

122.

ZASNIVANJE PRAVA STVARNE SLUŽNOSTI – OVLAŠTENIK

Ovlaštenik prava stvarne služnosti je vlasnik povlasnog nepokretnog dobra, pa se ta služnost ne može zasnovati po zahtjevu posjednika neovlasnika.

Ukoliko postoje nesavladive prepreke zbog raskoraka između zemljišno knjižnog i stvarnog stanja, posjednik bi mogao tražiti da se u vanparničnom postupku analogno Pravilima o uređenju načina korištenja stvari između suvlasnika iz bivšeg Zakona o sudskom vanparničnom postupku odredi pravo stvarne služnosti bez uknjižbe u zemljišnu knjigu. ovo rješenje veće samo učesnike u postupku.

123.

ZASNIVANJE PRAVA STVARNE SLUŽNOSTI – FORMA UGOVORA

Naše pravo je usvojilo načelo neformalnosti ugovora (član 67. Zakona o obligacionim odnosima u vezi člana 24.), a Zakon o prometu nepokretnosti ne propisuje formu ugovora o zasnivanju stvarne služnosti, već samo o prenosu prava svojine (član 9. st. 2,3. i 4.) i prenosu nepokretnosti između društveno pravnih lica, odnosno o otuđenju nepokretnosti iz društvene svojine (član 9. stav 1).

Formalna isprava ugovora se traži za uknjižbu prava u katastar nekretnina (čl. 116. i 118. Zakona o promjeru i katastru nekretnina), odnosno u zemljišnu knjigu (paragrafi 36-39. bivšeg Zakona o zemljišnim knjigama).

Stvarna služnost na temelju pravnog posla stiče se upisom u javnu knjigu, budući da zakon nije propisao drugi odgovarajući način sticanja (član 51. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima i član 97. tačka 8. Zakona o promjeru i katastru nekretnina).

124.

ZASNIVANJE PRAVA SLUŽNOSTI CRPLJENJA VODE

Pravo služnosti crpljenja vode može se zasnovati samo na zahvaćenim vodama (bunaru, četrnje, bazeni i sl), na koje postoji pravo vlasništva (član 9. stav 2. tačka 2. zakona o vodama – “Službeni list SRBiH”, broj 35/75).

Takva služnost mož se zasnovati pravnim poslovom, odlukom državnog organa i dosjelošću (održajem).

Moguće je i lično pravo služnosti crpljenja vode plodouživanje ili prava upotrebe (UZUS).

125.

ZASNIVANJE PRAVA SLUŽNOSTI ODVOĐENJA ILI DOVOĐENJA VODE PREKO TUĐEG ZEMLJIŠTA

Pravo služnosti odvođenja ili dovođenja vode preko tuđeg zemljišta može se zasnovati ugovorom ili rješenjem nepoptunoj eksproprijaciji (član 172. Zakona o vodama i član 4. stav 1. Zakona o eksproprijaciji).

126.

ZASNIVANJE PRAVA SLUŽNOSTI ODVOĐENJA ILI DOVOĐENJA VODE RJEŠENJEM ORGANA UPRAVE

Po zahtjevu fizičkog ili pravnog lica, koje ne spada u krug korisnika eksproprijacije, ili kada ne postoji opšti interes za eksproprijacije odnosno nepotpunu eksproprijaciju, opštinski organ uprave nadležan za imovinsko – pravne poslove po pribavljenom mišljenju opštinskog organa uprave nadležnog za vodoprivredu može zasnovati pravo služnosti dovođenja ili odvođenja vode preko tuđeg zemljišta “isključivo u svrhu snadbijevanja vodom za piće i za sanitarne potrebe” (član 173. Zakona o vodama).

127.

ZAŠTITA PRAVA SLUŽNOSTI CRPLJENJA VODE, ODVOĐENJA ILI DOVOĐENJA VODE

Budući da zakon ne određuje nadležnost drugog organa, redovni sud je nadležan da odlučuje o zahtjevu za zaštitu prava služnosti crpljenja vode, odvođenja i dovođenja vode (član 1. Zakona o parničnom postupku).

128.

SEOSKI VODOVOD – PRIKLJUČAK

!Investitori” seoskog vodovoda ne mogu isključiti treća lica, koja nisu učestvovala u izgradnji da se priključi na vodovod. Ali organ koji daje vodoprivrednu saglasnost za priključak ne može odobriti priključenje i kad su ispunjeni ostali uslovi, prije nego što zainteresovano lice zaključi ugovor sa “investitorom” o snošenju srazmjernog dijela troškova izgradnje, održavanja i iksorišćavanja seoskog vodovoda (član 41. st. 1.,2. i 3. Zakona o vodama) Ukoliko zainteresovano lice ne uspije da zaključi ugovor sa “investitorom” o tome odlučuje osnovni sud (član 41. stav zadnji zakona o vodama.).

129.

PRAVO VLASNIKA ZEMLJIŠTA DA TRAŽI NAKNADU ŠTETE ZA POSJEČENA STABLA NA TRASI DALEKOVODA

Vlasnik zemljišta kome su posječena stabla na trasi dalekovoda ima pravo da traži naknadu štete ako nije zasnovao pravo stvarne služnosti u korist imaoaca dalekovoda (nepotpuna eksproprijacija po članu 4. stav 1. Zakona o eksproprijaciji i član 27. Zakona o elektroprivredi).

Ukoliko je zasnovano pravo stvarne služnosti vlasnik zemljišta nema pravo da traži naknadu štete jer je imalac dalekovoda ovlašten da kreše i uklanja rastinje ispod dalekovoda (član 29. i 30. Zakona o elektroprivredi)), ali ima pravo svojine na posječena stabla.

Pravo svojine na posječena stabla stiče također savjesni posjednik i plodouživalac, odnosno imala prava upotrebe, a imalac dalekovoda ne ulazi u krug tih lica.

130.

OTUĐENJE STVARI IZ ZAJEDNIČKE IMOVINE BRAČNIH DRUGOVA.

Ugovorom kojim je bračni drug prodao stvar iz zajedničke imovine stečenu radom u bračnoj zajednici, ne obavezuje drugog supružnika koji nije dao saglasnost za takvo raspolaganje, pa je ovlašten da i sam traži povraćaj stvari od kupca vlasničkom tužbom (član 43. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima).

131.

UGOVOR O PRODAJI TUĐE STVARI I STICANJA PRAVA VLASNIŠTVA OD NEVLASNIKA

Ugovor o prodaji tuđe stvari obavezuje ugovarača, ali kupac koji nije znao ili nije morao znati da je stvar tuđa, može, ako se usljed toga ne može ostvariti cilj ugovora, raskinuti ugovor i tražiti naknadu štete (član 460. Zakona o obligacionim odnosima). Savjesni kupac pokretne stvari stiče pravo vlasništva na temelju ugovora zaključenog sa nevlasnikom pod pretpostavkama iz člana 31. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima.

132.

DA LI OŠTEĆENI IMA PRAVO NA NAKNADU ŠTETE ZBOG PRIVREMENOG GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI (POSLJEDICA TJELESNE POVREDE) AKO JE NJEGOV RAD NADOMJEŠTEN RADOM ČLANA PORODIČNOG DOMAĆINSTVA

Član porodičnog domaćinstva je treće lice. Ukoliko iz posebnih okolnosti slučaja ne proizilazi da je član porodičnog domaćinstva svojim radom htio osloboditi obaveze štetnika (što se jedva može zamisliti) štetnik je dužan da oštećenom naknadi štetu kao da nije bilo rada člana porodičnog odomaćinstva.

133.

OBLIK NAKNADE ŠTETE ZBOG GUBITKA RADNE SPOSOBNOSTI ZEMLJORADNIKA

Naknada štete zbog gubitka radne sposobnosti zemljoradnika dosuđuje se u obliku rente ili mjesečnim ili godišnjim obrocima.

134.

NAKNADA TROŠKOVA SAHRANE

Pravo naknade uobičajenih troškova sahrane pripada svakom licu koje je snosilo ove troškove, bez obzira na odnos srodstva sa poginulim, pa i organizaciji udruženog rada ili drugom licu (član 193. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

135.

IZMJENA DOSUĐENE NAKNADE ŠTETE U RENTNOM OBLIKU

Budući da sud može na zahtjev oštećenika samo za ubuduće povećati rentu, neosnovan je zahtjev za naknadu štete za protekli period od promjene okolnosti do podnošenja tužbe (član 196. Zakona o obligacionim odnosima).

136.

PREKID ZASTARE POTRAŽIVANJA NAKNADE ŠTETE

Prekid zastare potraživanja nastaje sa krivičnim gonjenjem (član 377. Zakona o obligacionim odnosima) ukoliko se postupak završi pravosnažnom presudom kojom se potvrđuje postojanje krivičnog djela.

Smatra se da je potraživanje naknade štete prouzrokovano krivičnim djelom prekinuto ako se optužnica odbije zbog nenadležnosti ili kojeg drugog uzroka koji se ne tiče suštine stvari, npr. neovlašteni tužilac (član 349. Zakona o krivičnom postupku) ako povjerilac podnese tužbeni zahtjev za naknadu štete u roku od tri mjeseca od pravosnažnosti odluke o odbacivanju optužnice. isto važi i za slučaj upućivanja na parnicu stranke koja je u krivičnom postupku istaknula zahtjev za naknadu štete (član 390. Zakona o obligacionim odnosima).

137.

ZASTARA ZAHTIJEVA ZA NAKNADU BUDUĆE ŠTETE

Zastara zahtijeva za naknadu buduće štete npr. zbog izgubljenog izdržavanja (član 194. Zakona o obligacionim odnosima) ili zbog tjelesne povrede, odnosno narušenja zdravlja (član 195. Zakona o obligacionim odnosima) prosuđuje se po opštim pravilima o zastari potraživanja od nastupanja štetne posljedice, odnosno saznanja za štetu i oštećenog. Ovo ne važi za potraživanje naknade sukcesivne štete koja se ne može tražiti prije nego što nastupi štetna posljedica npr. šteta koju trpe zajednice penzijsko – invalidskog osiguranja u vidu mjesečnih isplata njihovim osiguranicima odnosno članovima porodice po sadašnjim propisima o penzijsko – invalidskom osiguranju SR BiH.

138.

ZATEZNA KAMATA NA NOVČANA POTRAŽIVANJA IZ OSNOVA ZAKONSKOG IZDRŽAVANJA

Na obročna – mjesečna novčana potraživanja iz osnova zakonskog izdržavanja nastala u periodu od podnošenja tužbe do presude teče zatezna kamata od dospjeća svakog pojedinog obroka do isplate. zatezna kamata teče i na potraživanja koja dospijevaju ubuduće u vremenskim intervalima, od proteka roka određenog u presudu za isplatu, jer se smatra da je unaprijed podniet zahtjev za njihovu isplatu do dospjeća (član 279. stav 3. ZOO).

139.**ZATEZNE KAMATE- TUŽBA**

Tužba je dovoljno određena ako tužilac traži zateznu kamatu na glavnicu i bez označavanja pravnog osnova i stope zatezne kamate (član 186. st. 1. i 3. Zakona o parničnom postupku). Ovo zbog toga što je stopa zatezne kamate iz člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima jedinstveno utvrđena za cijelu zemlju samoupravnim sporazumom banaka, a stopu zatezne kamate iz stava 2. člana 277. Zakona o obligacionim odnosima određuje Savezno izvršno vijeće odlukom o visini stope zatezne kamate.

140.**ZATEZNA KAMATA – PRESUDA**

Presuda je određena ako je određen pravni osnov obaveze plaćanja zatezne kamate (Npr. član 277. stav 1. ili član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima) i bez označavanja stope zatezne kamate.

141.**SUPRANIČARSTV U PARNICI RADI ZAKONSKOG IZDRŽAVANJA**

Obaveze djece da izdržavaju svoje roditelje su samostalne (član 254. Porodičnog zakona) pa ne postoji jedinstveno supraničarstvo (član 201. Zakona o parničnom postupku) već je svaki suparničar (tuženi) samostalna stranka u parnici (član 200. ZPP).

142.**RAZLOZI ZBOG KOJIH JE BRAK RAZVEDEN U VANPARNIČNOM POSTUPKU ODLUČIVANJA KOJI ĆE OD RAZVEDENIH BRAČNIH DRUGOVA OSTATI NOSILAC STANARSKOG PRAVA**

Iako se presudom o razvodu braka ne utvrđuje krivica bračnog druga za razvod braka, u vanparničnom postupku u kome sud odlučuje koji će od razvedenih bračnih drugova ostati nosilac stanarskog prava, vodi se računa i o razlжима iz kojih je brak razveden (član 20. stav 1. Zakona o stambenim odnosima SRBiH), što znači da u tom postupku sud cijeni samo one činjenice koje su utvrđene i u obrazloženju presude navedene kao uzrok za razvod braka.

143.**ZAŠTITA POSJEDA ZEMLJIŠTA U DRUŠTVENOJ SVOJINI**

Posjednik zemljišta u društvenoj svojini, koje nije javno dobro, uživa posjedovnu zaštitu po odredbama Zakona o parničnom postupku (članovi 438-445), ako posebnim zakonom nije drukčije određeno (kao npr. u članu 272. Zakona o udruženom radu).

144.**ZAŠTITA POSJEDA IZVORSKE VODE, VODOTOKA ITD.**

Izvorske vode, vodotoci itd. su dobra u opštoj upotrebi na koja se ne može zasnovati pravo vlasništva ili drugo stvarno pravo, kao ni pravo raspolaganja društvenog pravnog lica, pa ne mogu biti ni objekat posjeda, što znači da posjednik takvih dobara ne uživa posjedovnu zaštitu.

Posjednik, međutim uživa zaštitu posjeda zemljišta na kome se nalaze izvorske vode, vodotoci, itd., ako zemljište nije dobro u opštoj upotrebi.

145.

ZAŠTITA POSJEDA VODOVODA ODNOSNO VODOVODNE NAPRAVE

Vodovod i njegovi sastavni dijelovi nisu dobro u opštoj upotrebi, pa ulaze u sredstva organizacije udruženog rada, samoupravne interesne zajednice ili mjesne zajednice (seoski vodovod) i kao takva su podobna da budu objekt posjeda.

146.

DA LI JE SUVLASNIK ODNOSNO ZAJEDNIČKI VLASNIK NUŽNI I JEDINSTVENI SUPARNIČAR U PARNICI RADI UTVRĐENJA PRAVA STVARNE SLUŽNOSTI, ODNOSNO U PARNICI ZBOG UZNEMIRAVANJA PRAVA SVOJINE

Suvlasnik, odnosno nosilac prava zajedničke svojine povlasnog dobra, može i sam podnijeti tužbu za utvrđenje prava stvarne služnosti (arg. iz člana 43. u vezi sa članom 56. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima).

Suvlasnik, odnosno zajednički vlasnik može i sam podnijeti tužbu zbog uznemiravanja prava svojine (član 42. ZOSPO-a).

Tuženi suvlasnici, odnosno nosioci prava zajedničkog vlasništva poslužnog dobra su nužni jedinstveni suparničara (član 201. Zakona o parničnom postupku) u parnici radi utvrđenja prava stvarne služnosti ili da im to pravo ne pripada.

147.

KADA SMRT SUPARNIČARA POVLAČI ZA SOBOM PREKID PARNIČNOG POSTUPKA

U slučaju jedinstvenog suparničarstva (član 201. Zakona o parničnom postupku) usljed smrti suparničara koji nema punomoćnika prekida se parnični postupka (član 212. tačka 1. ZPP). U drugim slučajevima može se izbjeći prekid razdvajanja postupka (član 278. stav 1. i član 313. stav 3. ZPP).

148.

PRIMJENA ODREDBA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Odredba iz člana 465. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku primjenjuje se i u privrednim sporovima male vrijednosti.

U privrednim sporovima ne primjenjuju se odredbe o mirovanju postupka samo u slučaju izuostanka obiju stranaka sa pripremnog ročišta ili prvog ročišta za glavnu raspravu (član 499. kao ni u sporovima male vrijednosti (član 465. stav 3. ZPP).

149.**POSTUPAK DIOBE POSJEDA**

Ako usljed raskoraka između zemljišno – knjižnog i stvarnog pravnog stanja nema mogućnosti da se razvrgne suvlasnička zajednica nekretnina, može se, po pravilima vanparničnog postupka, izvršiti dioba posjeda (paragraf 266. stav 3. Zakona o sudskom vanparničnom postupku). U slučaju spora o pravnom osnovu posjeda između posjednika, odnosno lica koja se pozivaju na zakoniti osnov sticanja, sud će uputiti predlagača na parnicu (paragraf 267. stav 2. tačka 2. i 268.) radi utvrđenja jačeg prava na posjed shodnom primjenom odredaba iz člana 41. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima.

150.**KOME PRIPADA PRAVIČNA NAKNADA ZA EKSPROPRISANE NEPOKRETNOSTI**

Kome pripada pravična naknada za eksproprisane nepokretnosti utvrđuje se rješenjem o eksproprijaciji (u slučaju spora, stranka se upućuje na parnicu), a ne u postupku utvrđivanja pravične naknade (član 29. stav 3. tačka 7. Zakona o eksproprijaciji).

151.**DA LI SE USLJED SMRTI EKSPROPRIJATA KOJI NEMA PUNOMOĆNIKA PREKIDA ILI OBUSTAVLJA POSTUPKA ODREĐIVANJA NAKNADE ZA EKSPROPRISANU NEPOKRETNOST**

Iako je oficijozan postupak određivanja naknade za eksproprisane nepokretnosti usljed smrti eksproprijata se ne obustavlja već se prekida postupka, (shodna primjena člana 212. tačka 1. Zakona o parničnom postupku), jer predmet postupka nije lično nego imovinsko pravo koje prelazi na nasljednike eksproprijata.

152.**ODNOS IZMEĐU ČLANA 8. STAV 5. I ČLANA 41. STAV 2. ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU**

U načelu žalba i prigovor protiv rješenja o izvršenju odlažu izvršenje, ako Zakonom o izvršnom postupku nije drukčije određeno (član 8. stav 5).

Budući da namirenju potraživanja povjerioca prethodi više izvršnih radnji koje se moraju provesti bezu odlaganja, da se en bi osujetila svrha izvršnog postupka, Zakon o izvršnom postupku propisuje da se izvršenje sprovodi i prije pravosnažnosti rješenja o izvršenju “Ako za pojedine izvršne radnje ovim zakonom nije drukčije određeno” (član 41. stav 1). Tako će se prije pravosnažnosti rješenja o izvršenju obavezno obaviti popis i procjena stvari (član 73), izreći će se zabrana izmirenja dužnikova potraživanja (čl. 94. 96-98. i 119.) itd. Ali su npr. ne može pristupiti utvrđivanju vrijednosti nepokrtnosti prije nego što rješenje o izvršenju postane pravosnažno (član 153. stav 1.) S druge strane prije pravosnažnosti rješenja o izvršenju povjerilac se može namiriti samo provođenjem izvršenja na novčanim sredstvima koja se vode na računu dužnika kod Službe društvenog knjigovodstva (član 41. stav 2.).

153.**IZVRŠENJE UVOĐENJA U POSJED PRAVA SLUŽNOSTI PROLAZA**

Nema pravne zapreke da se provede izvršenje uvođenja u posjed prava služnosti prolaza i u slučaju kada se moraju posjeći stabla na tom pravcu, iako te komdemnacije nema u izvršnoj ispravi.

NA XXXV ZAJEDNIČKOJ SJEDNICI SAVEZNOG SUDA, VRHOVNIH SUDOVA REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA I VRHOVNOG VOJNOG SUDA KOJA JE ODRŽANA 4. I 5. 11. 1987. GODINE U BEOGRADU USVOJENI SU SLJEDEĆI NAČELNI STAVOVI:

154.

I

Na potraživanje osiguravača po odredbi člana 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima primjenjuje se stopa zatezne kamate kao na potraživanje osiguranika koje je isplatom naknade iz osiguranja prešlo na osiguravača.

Obrazloženje:

Isplatom naknade iz osiguranja, po odredbi stava 1. člana 939. Zakona o obligacionim odnosima, na osiguravača po Zakonu prelaze sva ona prava koja je imao osiguranik prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu. Ova prava osiguravača stečena subrogacijom su ograničena do visine isplaćene naknade osiguraniku. Pravo koje je isplatom prešlo sa osiguranika na osiguravača je izvedeno pravo i istog je kvaliteta kao i pravo osiguranika koga je imao prema trećem licu odgovornom za štetu. To znači s druge strane, da se pravni položaj trećeg lica odgovornog za štetu ni u čemu ne mjenja. Ono može isticati sve objektivne prigovore a takođe i subjektivne prigovore koji proizilaze iz odnosa sa osiguravačem.

O kamatama kao sporednom pravu koje je prešlo na osiguravača isplatom naknade iz osiguranja, mora se prosuđivati po istim propisima koji su regulisali odnos između osiguranika i trećeg lica odgovornog za štetu. zavisno od činjenice, da li je potraživanje osiguranika prema trećem odgovornom licu proizašlo iz ugovora u privredi ili ne, osiguravač će imati pravo, nakon isplate naknade iz osiguranja, na kamatu po stopama određenim odredbama st. 1. i 2. člana 277. Zakona o obligacionim odnosima. Ukoliko je pravni odnos osiguranika sa trećim licem regulisan posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom kojim je određena visina kamatne stope, onda će i osiguravač imati pravo na kamatu po tim propisima.

II

1. Ako je ugovor raskinut pod nekim od uslova predviđenim u članovima 125- 129. Zakona o obligacionim odnosima, strana koja po osnovu restitucije vraća novac dužna je platiti zateznu kamatu od dana kad je isplatu primila bez obzira da li je odgovorna za neispunjenje ugovora.

Ako je ugovor raskinut pod drugim uslovima, kao i kad je ugovor poništen, zatezna kamata plaća s po odredbama člana 214. Zakona o obligacionim odnosima.

2. Zatezna kamata i u slučaju raskida i u slučaju poništenja ugovora u privredi plaća se po stopi koju na osnovu odredbe člana 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima propisuje savezno izvršno vijeće.

Obrazloženje:

U sudskoj praksi je sporno od kog momenta teku zatezne kamate na novčana potraživanja po osnovu restitucije nakon raskida ili poništenja ugovora, kao i po kojoj se stopi te kamate obračunavaju ako se zahtijeva restitucija plaćeno nakon raskida ili poništenja ugovora u privredi.

Izraženo je mišljenje da zatezne kamate teku od dana kada je strana koja vraća novac primila isplatu, jer se od tog dana pa do dana vraćanja koristila tuđim novcem. Neki smatraju da od ovog momenta teku zatezne kamate samo ako je strana koja je primila novac kriva za raskid ili poništenje ugovora.

Izražen je i stav da se u slučaju restitucije novca nakon raskida ili poništenja ugovora u privredi, zatezna kamata plaća po stopi iz člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), a ne po stopi na novčane obaveze proizašle iz ugovora u privredi, u smislu člana 277. stav 2. ZOO, koju propisuje Savezno izvršno vijeće.

Taj stav se obrazlaže time da nakon raskida, odnosno poništenja ugovora u privredi, dakle nakon prestanka takvog ugovora, strana koja vraća novac drži primljeno bez osnova (osnov je kasnije otpao), pa plaćanje ne vrši pozivom na ugovor u privredi, već obavezu ispunjava po osnovu iz člana 210. stav 4. ZOO. Ističe se da odredbe člana 277. stav 2. ZOO treba shvatiti kao izuzetak od opšteg pravila izraženog u članu 277. stav 1. ZOO, a izuzetak treba restriktivno primjenjivati. navodi se i da u slučaju raskida ili poništenja ugovora u privredi, ekonomski promet (roba i usluga za novac) koji je bio cilj i suština toga ugovora, nije obavljen, pa novčano potraživanje preostalo nakon prestanka ugovora u privredi ne treba izdvajati od bilo kog drugog potraživanja te vrste.

U sudskoj praksi je zapažen i stav da zateznu kamatu treba obračunavati po stopi koju određuje Savezno izvršno vijeće samo u slučaju raskida ugovora u privredi zbog skrivljenog neispunjenja, jer tada zatezna kamata predstavlja i naknadu štete koju ima u vidu član 278. stav 2. ZOO.

Na XXXV zajedničkoj sjednici Saveznog suda, republičkih i pokrajinskih vrhovnih sudova i Vrhovnog vojnog suda održanoj 4. i 5. novembra 1987. godine u Beogradu, u smislu člana 33. Zakona o Saveznom sudu, usvojen je prednji načelni stav iz slijedećih razloga:

Zaknom o obligacionim odnosima precizno je određeno od koga teku zatezne kamate na novčana potraživanja u slučaju raskida ili poništenja ugovora, pa nema osnova da se od zakonom propisanog odstupa. Članom 132. stav 5. ZOO propisano je da je strana koja vraća novac nakon raskida ugovora zbog neispunjenja pod uslovima predviđenim u odredbama članova 124-129 ZOO, dužna platiti zateznu kamatu od dana kad je isplatu primila. Ovo pravilo se u slučaju raskida ugovora zbog neispunjenja primjenjuje i kada novac vraća strana koja nije skrivila raskid ugovora, jer zakon ne predviđa izuzetke. Strana koja nije skrivila raskid mogla je zahtijevati ispunjenje ugovora, a ako se odluči da zahtijeva raskid, mora snositi i sve konsekvence takvog opredjeljenja.

U slučaju raskida ugovora pod drugim uslovima, kao i u slučaju poništenja ugovora, pošto se primljeno drži bez osnova (koji je otpao), zatezna kamata se plaća po odredbi člana 214. ZOO-akoje sticalac nesavjestan, od dana sticanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.

U smislu člana 277. stav 2. ZOO zatezna kamata na novčane obaveze proizašle iz ugovora u privredi, plaća se po stopi koju propisuje Savezno izvršno vijeće. Ovaj propis govori o novčanim obavezama proizašlim iz ugovora u privredi, a ne samo o obavezama i ispunjenju takvog ugovora, pa se mora šire shvatiti. Ugovor u privredi koji je kasnije raskinut ili poništen proizvodio je pravna djelstva u vrijeme kada je došlo do isplate novca, pa se mora zaključiti da i obaveza na vraćanje novca, nakon raskida ili poništenja ugovora, proizilazi iz tog ugovora, jer je s njim u bliskoj pravnoj vezi. Neka druga novčana potraživanja, kao npr. naknada štete zbog neispunjenja

ugovora ili ugovorna kazna zbog neispunjenja ugovora, nastaju i dospijevaju nakon prestanka ugovora u privredi, a u sudskoj praksi je opšteprihvaćeno da se radi o novčanim potraživanjima proizašlim iz ugovora u privredi, na koje se plaća zatezna kamata po stopi koju propisuje Savezno izvršno vijeće, pa nema razloga da se tak ne postupi i sa potraživanjem po osnovu restitucije novca nakon raskida ili poništenja i ovo potraživanje u privilu nastaje zbog povrede tog ugovora.

Nije logično da ugovorna strana koja zadocni u ispunjenju novčane obaveze, što je nesumljivo lakša povrada od neizvršenja ugovora, plaća višu kamatnu stopu od strane koja svoju ugovornu obavezu uopšte nije ispunila, pa je ugovor zbog toga i raskinut.

Neosnovano je zateznu kamatu na ova potraživanja obračunavati po stopi iz člana 277. stav 2. ZOO samo kada je strana koja vraća novac skrivila raskid ili poništenje ugovora, jer se radi o novčanoj obavezi proizašloj iz ugovora u privredi, a na sve novčane obaveze te vrste plaća se zatezna kamata po stopi koju propisuje Savezno izvršno vijeće.

III

1. Pravo na procesnu zateznu kamatu iz člana 279 stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, može da se ostvaruje samo u sporu za isplatu dospjele ugovorne i zatezne kamate, s tim da se zahtev za procesnu kamatu od dana utuživanja dospjele kamate može da istakne sve do zaključenja glavne sprav. Poverilac koji je propustio da u tom sporu istakne zahtev za procesnu kamatu ne može tu kamatu da ostvaruje u posebnom sporu.
2. Procesna zatezna kamata na iznos isplaćene dospjele zatezne kamate ne može da se traži sve dok ne prestane glavno novčano potraživanje iz koga proizilazi, pa i kada je obračunata i utužena u apsolutnom iznosu uz glavni zahtev.

Obrazloženje:

U primeni člana 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima u sudskoj praksi nije sporno da je pravona procesnu zateznu kamatu uslovljeno pokretanjem spora za isplatu iznosa dospjele a neisplaćene ugovorne ili zatezne kamate, i da ne može da se traži prthodno utuživanje navedenih kamata kao glavni zahtev.

Međutim, u sudskoj praksi pojavila su se i tri sporna pitanja u vezi primene ovog zakonskog propisa:

1. da li može poverilac da u toku parnice za isplatu dospjele zatezne ili ugovorne kamate, do zaključivanja glavne rasprave, retroaktivno traži procesnu zateznu kamatu od dana podnošenja tužbe, ako zahtev nije istakao u samoj tužbi;
2. da li može poverilac da u posebnom sporu ostvaruje procesnu zateznu kamatu kada je u sporu za isplatu iznosa dospjele zatezne ili ugovorne kamate propustio da traži procesnu kamatu;
3. da li može da se traži procesna kamata na iznos koji predstavlja nesiplaćenu dospjelu zateznu kamatu, pre prestanka glavnog novčanog potraživanja iz koga proizilazi, bilo u posebnom sporu ili u sporu za isplatu glavnog novčanog potraživanja, obračunata u apsolutnom iznosu za određen vremenski period.

Po prvom spornom pitanju izraženo je mišljenje manjine da odredba iz člana 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, treba da se tumači u smislu da poverilac kao tužilac, ako je u toku spora za isplatu obračunate dospjele zatezne i ugovorne kamate, podneo zahtev za procesnu zateznu kamatu ima pravo na procesnu kamatu od dana kada je postavio zahtev za plaćanje ove

kamate pa ubuduće, do isplate iznos obračunate kamate, ali ne i retroaktivno od dana podnošenja tužbe, za što se potkrepa nalazi u stilizaciji ovog propisa.

Međutim, na XXXV zajedničkoj sednici Saveznog suda, republičkih i pokrajinskih vrhovnih sudova i vrhovnog vojnog suda održanoj 4. i 5. novembra 1987. godine, usvojeno je da se zahtev za procesnu kamatu od dana utuživanja dospele kamate može da istakne sve do zaključivanja glavne rasprave, imajući pri tome u vidu sledeće:

Procesna zatezna kamata ima kazneni karakter za dužnika zbog izazivanja spora za isplatu dospele neisplaćene kamate, za razliku od zatezne kamate koja predstavlja vrstu obeštećivanja poverioca zbog docnje u ispunjenju novčane obaveze dužnika. Suprotno zateznoj kamati koja se "duži" ili "teče" po sili zakona (član 277. stav 1. ZOO), procesna kamata vezana je i uslovljena vođenjem parnice za naplatu neisplaćene dospele zatezne ili ugovorne kamate, pa se s obzirom na to aktivira pokretanjem takvog spora i do sa danom podnošenja tužbe sudu kao inicijalnog akta za vođenje ove parnice.

Zbog ovoga, pokretanjem spora za isplatu iznosa neisplaćene dospele kamate, poverilac stiče pravo da u toku te parnice do završetka glavne rasprave podnese zahtev za procesnu zateznu kamatu – član 199. ZPP, sa pravom da traži da ista teče od dana podnošenja tužbe, što znači i retroaktivno, a što je propustio da učini tužbom. Time se dužnik ne dovodi u teži položaj u primeni i zaduživanju procesnom kamatom, imajući u vidu njen kazneni karakter u odnosu na taj spor.

Na ovo pitanje odmah se nadovezuje sledeće sporno pitanje, da li je ostvarivanje procesne kamate povezano jedino sa sporom za naplatu iznosa neisplaćene kamate na koju se odnosi, ili procesna kamata može da se ostvaruje i posebnim sporom za sve vreme od kada je podnet zahtev pred sudom za isplatu neisplaćene kamate pa do njenog plaćanja.

Izneto je mišljenje da pokretanjem spora za isplatu iznosa dospele a ne isplaćene zatezne odnosno ugovorne kamate, nastaje potraživanje za procesnu zateznu kamatu na koje se primjenjuju sve odredbe zakona o obligacionim odnosima koje se odnose i na druga potraživanja, pa i odredbe o mogućnosti njihovog sudskog ostvarivanja, a i prestaje na način kao što je predviđeno ovim zakonom. Prema tome, zastupnici ovog mišljenja smatraju da se pri ispunjenju navedenih pretpostavki, zahtev za procesnu zateznu kamatu osamostaljuje, pa ukoliko takav zahtev poverilac nije istakao pred sudom u sporu za naplatu iznosa dospele neisplaćene kamate, ne smatra se da je prekludiran u pogledu procesne kamate i može da je traži i posebnom tužbom, utoliko više štone postoji izričita odredba o Zakonu o obligacionim odnosima koja bi to zabranjivala.

Međutim, prevladuje mišljenje prema kome je i zauzet iskazani načeni stav, da se pravo na procesnu zateznu kamatu može da ostvaruje jedino u sporu za isplatu iznosa dospele zatezne ili ugovorne kamate, pa ukoliko poverilac propusti da u tom sporu podnese zahtev za procesnu kamatu, ne može da tu kamatu ostvaruje posebnim sporom, iz sledećih razloga:

Polazeći od prirode procesne zatezne kamate kao kazne dužniku zbog izazivanja određenog sudskog spora za isplatu iznosa dospele neisplaćene zatezne ili ugovorne kamate, proizilazi da je ista uspostavljena u korist poverioca radi vođenja tog spora, zbog čega je i njeno ostvarivanje isključivo povezano za pokretanje i trajanje odnosnog spora. Zbog ovoga, ostvarivanje prava na procesnu zateznu kamatu treba da se tumačirestriktivno odnosno u okviru navedene parnice za koju je i usanovljena čime se obezbeđuje i zaštita dužnika koji je u najpovoljnijem procesnom položaju od poverioca. S obzirom na to, propuštanjem poverioca da postavi zahtev pred sudom za naplatu procesne zatezne kamate u tom sporu, on gubi pravo da procesnu zateznu kamatu ostvaruje kao samostalni zahtev pokretanjem posebnog spora.

Po trećem spornom pitanju, da li obračunata zatezna kamata može da bude utužena samostalno, pre nego što postane glavno novčano potraživanje iz koga proizilazi, i da se time ostvari pravo na procesnu zateznu kamatu, postoji mišljenje da Zakon o obligacionim odnosima ne pravi razliku između ugovorne i zatezne kamate, imajući u vidu odredbe iz čl. 362. i 369. navedenog Zakna. Sa druge strane shodno članu 361. Zakona o obligacionim odnosima, zastarelost počinje da teče prvog dana po danu kada je poverilac imao pravo da traži ispunjenje obaveze, pa ukoliko se prihvati da zatezna kamata zastareva sa glavnim dugom, poverilac gubi potraživanje na ime zatezne kamate, a ranije nije imao pravo da utuži dok je postojalo glavno novčano potraživanje. Kada već, propisom iz člana 387. stav 2. ZOO, kojim se uređuje institut priznavanja duga, Zakon omogućava da dužnik samostalno plati kamatu, nema razloga da poverilac ne bi mogao samostalno da utuži kamatu, uključujući i zateznu kamatu što izričito nije zabranjeno zakonom. Ako može da utuži samostalno obračunatu zateznu kamatu pre isplate glavnog duga, tada ima pravo i na procesnu zateznu kamatu.

Mišljenje većine, prema kome je i zauzet načelni stav, je da poverilac tek po plaćanju glavnog novčanog potraživanja sa docnjom, stiče pravo da iznos neisplaćene zatezne kamate ostvaruje preko suda kao samostalnog potraživanja i da ostvari pravo na procesnu zateznu kamatu.

Iznos neisplaćene kamate u smislu člana 279. stav 2. zakona o obligacionim odnosima, podrazumeva novčani iznos koji predstavlja obračunatu kamatu i predmet je spora kao glavno potraživanje, zbog čega treba prvo da se utvrdi kada ugovorna odnosno zatezna kamata može da bude predmet spora kao samostalno glavno potraživanje.

Ugovorna kamata shodno članu 399. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, dospeva po isteku godine ili u manjim ili većim vremenskim intervalima, prema tome akko su se stranke dogovrile, što ugovornoj kamati daje karakter povremenog davanja koje postoji samostalno, zbog čega shodno članu 372. istog Zakona, rok zastarelosti posebno eće od dospelosti svakog posebno davanja. Ovakav karakter ugovorne kamate omogućuje njenu samostalnost u odnosu na glavno novčano potraživanje na koje se odnosi, zbog čega može da bude utužena samostalno nezavisno od toga da li je glavno novčano potraživanje plaćeno ili ne.

Što se tiče zatezne kamate, ista nastaje kao posledica docnje i uspunjenju određene novčane obaveze i teče sve do ispunjenja iste, zbog čega je dok glavni dug ne bude plaćen, nedeljiva od njega i zajedno predstavljaju celinu. Akcesornost zatezne kamate kao sporedno potraživanje u odnosu na glavno novčano potraživanje dok isto postoji, naročito proizilazi iz odredaba člana 369. u vezi sa članom 295. Zakona o obligacionim odnosima, ista dospeva i zastareva jednovremeno sa glavnim novčanim potraživanjem, zbog čega se zatezna kamata ne može da tretira kao povremeno davanje nezavisno od glavnog duga. Zbog ovoga, sve dok glavno novčano potraživanje ne bude izmireno, zatezna kamata ne može da se obračunava i apsolutnom iznosu za određeni vremenski period i da se posebno utuži. Isto ne može da se učini ni u parnici za isplatu glavnog novčanog potraživanja a sa ciljem da se ostvari pravo na procesnu zateznu kamatu. Ovo iz razloga kaznenog karaktera procesne zatezne kamate, a utužena zatezna kamata za određeni period, zajedno sa glavnim dugom na koji se odnosi nije samostalno izazvala vođenje spora, već kao sporedno potraživanje, čime nije izložila tužioca na posebne parnične troškove. Tek po izmirenju glavnog novčanog potraživanja, ukoliko nije plaćena i zatezna kamata, ista se osamostaljuje, obračunava se u apsolutnom iznosu i kao za glavno potraživanje, radi njene isplate, moći će kod suda da se povede spor i ostvari procesna zatezna kamata.

IV

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, podnošenje pismenog zahteva prevoziocu za naknadu štete zbog gubitka ili oštećenja robe u domaćem ili međunarodnom

železničkom ili drumskom saobraćaju (reklamacija) nije procesna pretpostavka za podnošenje tužbe radi naknade štete. Ali, ako tuženi, kome prethodno nije podneta reklamacija, isplati odštetu u roku od 30 dana od prijema tužbe i odgovarajuće dokumentacije, smatraće se da nije dao povod tužbi pa će tužilac biti dužan da mu naknadi parnične troškove (član 157. ZPP).

Obrazloženja:

Član 77. stav 1. Zakona o ugovorima o prevozu u željezničkom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 2/74), određuje: "Potraživanje iz ugovora o prevozu imalac prava može ostvariti podnošenjem reklamacije prevoziocu u pismenoj formi, na način predviđen tarifom ili podnošenjem tužbe sudu ukoliko prevoznik ne isplati traženu odštetu u roku od 30 dana od dana dostave reklamacije".

Član 111. stav 1. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 2/74) određuje: "Potraživanje iz ugovora o prevozu imalac prava može ostvariti podnošenjem reklamacije prevoziocu u pismenoj formi ili podnošenjem tužbe sudu – ukoliko prevoznik u roku od 30 dana od dana dostave reklamacije ne isplati traženu odštetu".

Član 53. st. 1. i 2. CIM (Jedoobrazna pravila o ugovoru u međunarodnom železničkom prevozu robe –dodatak B Konvenciji o međunarodnim prevozima železnicama (COTIF) od 9.5.1980. godine – dodatak "Službenog lista SFRJ", - Međunarodni ugovori br. 8/84) određuju: "Reklamacije koje se odnose na ugovor o prevozu moraju se pismeno uputiti železnici naznačenoj u članu 55. Pravo podnošenja reklamacije pripada licima koja na osnovu člana 54. imaju pravo na podizanje tužbe protiv železnice".

Član 41. prvi paragraf CIM/70 (Međunarodna konvencija o prevozu robe železnicama – dodatak "Službenog lista SFRJ" – Međunarodni ugovori i drugi sporazumi br. 56/71) određuje: "Administrativne reklamacije koje se zasnivaju na ugovoru o prevozu moraju se pismeno uputiti železnici označenoj u članu 43".

Navedene zakonske odredbe su osnov stavu koji je već bio izražen u sudskim odlukama i predložen za usvajanje na zajedničkom sastanku privrednih odeljenja vrhovnih sudova i privrednih sudova republika i pokrajina, prema kome podnošenje tužbe za naknadu štete protiv drumskog, odnosno železničkog prevoznika nije dozvoljeno ako imalac prava prethodnog od njega nije pismeno tražio naknadu štete. Prema tom stavu trebalo bi tužbu u takvom slučaju odbaciti kao nedozvoljenu.

CMR (Konvencija o ugovorima o međunarodnom prevozu robe drumovima – dodatak "Službenog lista SFRJ" – Međunarodni broj 11/58) nema odredbu koja bi po sadržaju odgovarala navedenim zakonskim odredbama. Izgleda da su pristalice stava, da je prethodno podnošenje pismenog zahteva za naknadu štete prevoziocu procesna pretpostavka za podnošenje tužbe, taj stav primenjivali i u predmetima za naknadu štete koji su se rešavali prema odredbama CMR.

Takvo tumačenje u članu 47. stav 1. : "Imalac prava može zahtevati... kamatu na odštetu počev od dana reklamacije shodno članu 53. ili od dana podnošenja tužbe".

Sadržinski jednaku odredbu imala je u članu 38. stav 1. CIM/70, a ima ga i CMR u članu 27. stav 1. Prema pomenutim odredbama kamata na odštetu teče od podnošenja pismenog zahteva za njeno plaćanje, a ako ga nema, od podnošenja tužbe. Iz njih, dakle, jasno proizilazi da može imalac prava protiv prevoznika podneti tužbu za plaćanje odštete za štetu koja mu je nastala zbog oštećenja ili gubitka robe iako pre toga nije zahtevao plaćanje naknade pismenom reklamacijom (član 53. CIM), administrativnom reklamacijom (član 41. CIM/70), odnosno pismenim zahtevom (član 27. CMR).

Zakon o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju i Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju nemaju odredbe koje bi po sadržaju bile jednake navedenim. TO nije razlog za zaključak da mogu imaći prava na naknadu štete, koju ostvaruju prema pomenuta dva zakonska propisa, podneti tužbu za naknadu štete samo u slučaju ako su prethodno bezuspešno zahtevali plaćanje odštete pismenom reklamacijom.

Odredbe člana 77. stav 1. Zakona o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju i člana 111. stav 1. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju ne mogu se shvatiti tako da je prethodna pismena reklamacija procesna pretpostavka, koja mora biti ispunjena, da bi imalac prava mogao da podnese tužbu za naknadu štete. Pomenute zakonske odredbe imaću prava ne oduzimaju pravo na tužbu ako ne podnese pismenu reklamaciju. Te odredbe samo određuju da učesnici pravnog odnosa iz ugovora o prevozu treba da pokušaju rešiti taj odnos bez posredovanja suda. A tako će ga moći rešiti samo ako imalac prava pismeno zahteva plaćanje odštete i svoj zahtev dokumentuje na odgovarajući način, a prevoznik raspolaže odgovarajućim vremenom za razmatranje osnovanosti zahteva i njegovog plaćanja. Zakon je kao odgovarajuće vremen odredio rok od 30 dana. zato nepodnošenje pismene reklamacije nema za posledicu nedozvoljenost tužbe, već samo opasnost za imaću prava da će sam snositi parnične troškove ako bi se utvrdilo, da bi prevoznik platio odštetu, već na osnovu pismene reklamacije, tj., ako je plati u roku od 30 dana nakon što mu je uručena tužba sa dokumentacijom na osnovu koje može utvrditi osnovanost zahteva za naknadu štete, kako po osnovanosti tako i po visini.

U prilog stavu da pismena reklamacija i po zakonu o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju i Zakonu o ugovorima o prevozu drumskom saobraćaju nije pretpostavka za podnošenje tužbe, ide i okolnost da imaći prava koji zahtevaju plaćanje odštete na osnovu odredbi pomenutih dvaju zakona, ne mogu biti u gorem položaju od imalaca prava koji zahtevaju plaćanje odštete prema CMR, odnosno CIM i možda još i prema CIM/70.

Konačno, nije ni logično, da bude pismeni zahtev za plaćanje odštete, upućen licu koje odgovara za štetu, pretpostavka za podnošenje tužbe za plaćanje odštete protiv istog lica, osim ako to nije u specijalnom propisu izričito određeno. Pismena reklamacija (Zakon o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju, Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju CIM), administrativna reklamacija (CIM/70), odnosno pismeni zahtev (VMR) samo su pismena, obrazložena i dokumentovana opomena za plaćanje odštete koja prema posebnim propisima ima za posledicu obustavljanje zastarevanja (član 82. Zakona o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju, član 114. Zakona o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju, član 32. tačka 2. CMR, tačka 3. CIM, član 47. par. 3. CIM/70) (poredi član 23. i čl. 360-393, a posebno član 391. Zakona o obligacionim odnosima), a inače njeno podnošenje, odnosno nepodnošenje nema bilo kakve pravne posledice, osim dužnosti imaću prava, da naknadi prevoziocu parnične troškove ako bi se pokazalo da je u slučaju, kad je podneo tužbu bez prethodno podnete reklamacije, prevoznik naknadio štetu već na osnovu reklamacije.

Drugačija je situacija u slučaju kad međunarodni ugovor izričito određuje drugačije. Tako je npr. prema članu 29. paragraf 1. Sporazuma o međunarodnom železničkom robnom saobraćaju (SMGS) od 1.11.1951. godine, koji se prema sporazumu između Jugoslavije, Mađarske i Sovjetskoj Saveza od 10.4.1965. godine primenjuje za prevoz robe između Jugoslavije i Sovjetskog saveza preko Mađarske, reklamacija procesna pretpostavka za podnošenje tužbe. Zato će u slučaju kad treba za odlučivanje u sporu primeniti pomenuti Sporazum, sud tužbu odbaciti ako imalac prava na odštetu nije prethodno podneo pravilnu reklamaciju.

155.

Član 9. Zakona o opštem upravnom postupku

Pismeni dokaz nasuprot iskazima svjedoka nije apriori vjerodostojno dokazno sredstvo već se njegova dokazna snaga mora cijeliti uzimajući u obzir sve činjenice uključujući i suprotne iskaze svjedoka.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U broj 2459/87 od 8.10.1987. godine)

156.

Član 12. Zakona o opštem upravnom postupku

Kada prvostepeni organ u izvršenju rješenja drugostepenog organa, kojim je djelimično ponišeno njegovo rješenje donese novo rješenje i u njegovom dispozitivu navede i one tačke ranijeg prvostepenog rješenja koje su već postale pravosnažne ne može se zakonitost tih tačaka pobijati žalbom protiv novog prvostepenog rješenja, bez obzira kakva je pouka o pravnom lijeku data u tom rješenju.

Iz obrazloženja:

Naime, iz spisa predmeta proizilazi da je po prijedlogu Zavoda za izgradnju grada S., a u svrhu izgradnje naselja K., rješenjem Opštinskog sekretarijata za stambene, imovinsko – pravne poslove i katastar SO broj: 07-473-48 od 25.11.1985. godine potpuno eksproprijisana tužiteljeva porodična stambena zgrada, garaža, 2 šupe, željezna ograda, te poljski WC izgrađeni na kč.br. 1388/99, upisane u zk.ul.br. 2545 ko Gornji Butmir, kojoj po novom operatu odgovara kč.br. 1815 KO Novo sarajevo III. Povodom žalbe na to rješenje izjavljene od strane tužitelja kao bivšeg vlasnika, drugostepeni organ je svojim rješenjem UP-II-br- 10-473-60/86 od 10.3.1986. godine poništio samo tačku 8. dispozitiva tog rješenja i u tom dijelu vratio predmet prvostepenom organu na ponovni postupak, dok je u ostalom dijelu (tačka 1. do 7. te tačke 9. i 10. dispozitiva rješenja) to rješenje ostalo neizmijenjeno.

U izvršenju to drugostepenog rješenja doneseno je novo prvostepeno rješenje broj: 07-473-48 od 22.7.1986. godine, u čijem dispozitivu su navedene i tačke 1. do 7. te tačke 9. i 10. ranijeg prvostepenog rješenja. Međutim, to ne znači da je tim prvostepenim rješenjem ponovo odlučeno o pitanjima o kojima je već odlučeno pomenutim tačkama ranijeg rješenja. Radi se u stvari samo o prenošenju istih iz ranijeg u novo prvostepeno rješenje. Naime, te tačke postale su pravosnažne prije donošenja novog rješenja, pa stoga nije ni bilo zakonske mogućnosti za ponovno upuštanje u rješavanje pitanja o kojima je njima već odlučeno. Dosljedno tome, žalbom protiv novog prvostepenog rješenja nije se mogla pobijaviti pravilnost tih pravosnažnih tačaka. To stoga što se pravosnažno rješenje, s obzirom na načelo pravosnažnosti koje je izraženo u čl. 12. zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 47/86 – prečišćeni tekst), samo izuzetno može poništiti, ukinuti ili izmijeniti i to upotrebom vanrednih pravnih sredstava predviđenih u članu 249, 261, 262, 263 i 265. tog zakona.

Istina, iz pouke o pravnom lijeku u prvostepenom rješenju proizilazi da bi se žalbom protiv tog rješenja mogla pobijati i pravilnost gore navedenih pravosnažnih tačaka. Međutim, poukom o pravnom lijeku ne može se stranci dati veće pravo nego što joj po zakonu pripada, pa kako Zakonom o opštem upravnom postupku nije data mogućnost da se žalbom pobija pravosnažna odluka donesena u upravnoj stvari, to ni tužitelj bez obzira na datu mu pouku o pravnom lijeku nije mogao izjaviti žalbu, i u odnosu na pravosnažne tačke sadržane u novom prvostepenom rješenju. Stoga je tuženi organ pravilno postupio kada tužiteljevu žalbu, kojom je pobijao pravilnost tačaka 4. i 5. rješenja, nije meritorno raspravio, odnosno kada se nije upustio u ocjenu

zakonitosti i pravilnosti tih tačaka. Međutim, pogriješio je što žalbu u tom dijelu nije odbacio, ali taj propust, s obzirom na naprijed izneseno, nije takav da bi se zbog istog moralo poništiti osporeno rješenje...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U broj 936/87 od 5.2.1987. godine)

157.

Čl. 12., 49., 230., i 249. tačka 9. Zakona o opštem upravnom postupku

Protiv rješenja koje je postalo konačno ili pravosnažno u odnosu na stranke koje su učestvovala u upravnom postupku, žalbu ne može izjaviti lice koje je trebalo da učestvuje u svojstvu stranke iako mu nije bila data mogućnost da učestvuje u postupku, pa se njegov podnesak, sa takvim sadržajem naslovljen kao žalba, ima smatrati prijedlogom za obnovu postupka, na osnovu člana 249. tačka 9. Zakona o opštem upravnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U broj 2199/87 od 20.8.1987. godine)

158.

Član 249. tačka 9. i član 258. Zakona o opštem upravnom postupku

Rješenje koje je u obnovljenom postupku zamijenjeno novim ne može se ukinuti ni djelimično, nego samo poništiti. Kada je obnova upravnog postupka dozvoljena iz razloga što licu koje je trebalo da učestvuje u postupku, jer se radi o apsolutno hitnoj povredi pravila postupka koja ne dozvoljava ni djelimično ukidanje.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U broj 937/87 od 16.4.1987. godine)

159.

Članovi 26. i 30. stv 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima

Član 11. stav 3. i čl. 218. i 246. Zakona o opštem upravnom postupku

Kada inspektor zbog povrede zakona, drugog propisa ili opšteg akta podnese zahtjev za utvrđivanje prekršajne odgovornosti, a ne radi se o nekoj upravnoj stvari u kojoj bi bio dužan da donese rješenje, ne može se zbog nedonošenja rješenja tražiti zaštita u postupku “ćutanje administracije” bilo kod drugosepenog upravnog organa ili kod nadležnog suda u upravnom sporu.

Takvu tužbu zbog “ćutanja administracije” sud će odbaciti.

IZ obrazloženja:

“Prema odredbi člana 6. zakona o upravnim sporovima upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta, a takvim aktom smatra se akt kojim su držani organ, organizacija udruženog rada ili druga samoupravna organizacija ili zajednica, u vršenju javnih ovlaštenja, rješavali o izvjesnom pravu ili obavezi određenog pojedinca ili organizacije u kakvoj upravnoj stvari. Kada je u pitanju takav akt, koji je nadležni organ trebao da donese po zahtjevu stranke u vršenju javnih ovlaštenja i u kakvoj upravnoj stvari, a isti nije donio u zakonom predviđenim rokovima, stranka može, pod uslovima propisanom odredbama člana 26. Zakona o upravnim sporovima, podnijeti tužbu za pokretanje upravno – sudskog spora.

U konkretnom slučaju, kako je naprijed navedeno, tužiteljica je tužbom kod suda pokrenula upravni spor zbog nedonošenja rješenja od strane tržišne inspekcije, kakou prvom stepenu, tako i od strane tuženog, kao drugostepenog organa.

Međutim, kako se u konkretnom slučaju radi o intervenciji tržišne inspekcije u smislu člana 126. Zakona o državnoj upravi, a koje odredbe joj daju ovlaštenje i nalažu obavezu ako utvrdi da je povredom zakona, drugog propisa ili opšteg akta učinjena povreda radne dužnosti, prakršaj, privredni prestup ili krivično djelo da bez odlaganja podnese zahtjev za utvrđivanje odgovornosti zbog povrede radne dužnosti, ili učinjenog prekršaja, odnosno prijavu zbog učinjenog privrednog prestupa ili krivičnog djela, to se, po ocjeni suda, u konkretnom slučaju, uopšte ne radi o nekoj upravnoj stvari i rješavanju na osnovu javnih ovlaštenja. Sve to, proizilazi i iz spisa predmeta koji je tuženi na zahtjev dostavio sudu i iz kojeg je vidljivo da tržišna inspekcija SO-e intervenisala na licu mjesta, a uz saradnju organa milicije, te sačinila o tome zapisnik dana 5.7.1985. godine, te na osnovu kontatacija navedenih u istom protiv određenog lica podnijela nadležnom sudu za prekršaje i prijavu za pokretanje prekršajnog postupka i to dana 10.7.1985. godine, na osnovu člana 126. Zakona o prekršajima.

Iz svega naprijed izloženog, kao i podataka u spisima predmeta dostavljenog suda, proizilazi da se u predmetnom slučaju ne radi ni o kakvoj upravnoj stvari u kojoj bi prvostepeni, kao i tuženi organ, bio dužan da na osnovu javnih ovlaštenja donese upravni akt, a u vezi s tim ne radi se ni o situaciji iz člana 26. Zakona o upravnim sporovima, koja bi u suprotnom slučaju zahtijevala intervenciju suda u upravnom – sudskom postupku tj. donošenja odluke primjenom odredaba člana 26. navedenog zakona ...”

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, U broj 963/87 od 8.1.1987. godine)

160.

Član 26. Zakona o upravnim sporovima

Član 233. stav 1. i član 247. stav 1. zakona o opštem upravnom postupku

Rok od 60 dana (ili posebnim propisom određeni kraći rok) iz člana 26. zakona o upravnim sporovima za donošenje rješenja o žalbi stranke računa se od dana kada je žalba predala prvostepenom organu.

(Presuda vrhovnog suda BiH, U. broj 5/87 od 3.9.1987. godine)

161.

Član 22. stav 1. al. 1. i 3. Zakona o javnom tužilaštvu

Član 2. stav 4. i član 30. stav 1. tačka 3. Zakona o upravnim sporovima

Osnovna javna tužilaštva nisu bila zaknom ovlaštena da u upravnim sporovima postupaju pred bivšim upravnim sudom BiH, niti su ovlaštena da postupaju pred Vrhovnim sudom BiH nakon ukidanja upravnog suda i prelaska nadležnosti za rješavanje određenih upravnih sporova na Vrhovni sud, pa ni da podnese tužbe, nego republičko javno tužilaštvo Sarajevo.

Takvu tužbu osnovnog javnog tužilaštva sud će odbaciti.

Iz obrazloženja:

“Prema odredbi stava 4. člana 2. zakona o upravnim sporovima, upravni spor može pokrenuti nadležni javni tužilac ako je upravnim aktom povrijeđen zakon u korist pojedinca ili organizacije udruženog rada ili druge samoupravne organizacije ili zajednice.

U konkretnom slučaju Opštinsko javno tužilaštvo je dana 21.3.1986. godine pokrenulo upravni spor protiv akta Republičkog sekretarijata za finansije – Republičke uprave za imovinsko – pravne poslove Sarajevo broj: UP-II-10-474-50/86 od 5.2.1986. godine podnošenjem tužbe Upravnom sudu Bosne i Hercegovine, koji je, prema odredbi stava 1. člana 45. Zakona o redovnim sudovima (“Službeni list SRBiH”, broj 31/74, 23/75, 17/77, 28/77, 7/80 i 10/83), odlučivao o zakonitosti pojedinačnih akata državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlaštenja. Međutim, u skladu sa citiranim odredbama Zakona o upravnim sporovima, upravni spor protiv osporednog akta mogao je pokrenuti republički javni tužilac budući da je samo on, prema odredbama alineje 3. stav 1. i član 20. i člana 21. Zakona o javnom tužilaštvu (“Službeni list SRBiH”, 31/74, 17/77 i 7/80) u vrijeme pokretanja postupka bio nadležan da postupa pred Upravnim sudom Bosne i Hercegovine.

Kako i novim Zakonom o javnom tužilaštvu (“Službeni list SRBiH” broj 19/86), koji je stupio na snagu 6. juna 1986. godine, a primjenjuje se od 1. januara 1987. godine, nije propisano da osnovno javno tužilaštvo postupa pred ovim sudom, koji prema odredbi tačke 5. stav 1. člana 39. Zakona o redovnim sudovima (“Službeni list SRBiH”, broj 19/86) odlučuje o zakonitosti konačnih upravnih akata republičkih organa, proizlazi da je tužbu podnijelo lice koje nije zakonom ovlašćeno, pa je shodnom primjenom odredbe tačke 3. stav 1. člana 30a u vezi sa odredbama stava 4. člana 2. Zakna o upravnim sporovima, valjalo odlučiti kao u dispozitivu rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, U. broj 971/87 od 15.1.1987. godine)

162.

Član 13. Zakona o stambenim odnosima

Ne postoji obaveza nosioca stanarskog prava da sa ostalim korisnicima stana iseli iz stana koji koriste i useli u u porodičnu stambenu zgradu koju je izgradio u istom mjestu (član 13. Zakona o stambenim odnosima) ako je zgradu izgradio bez odobrenja za građenje, pa ni u slučaju ako se u vrijeme odlučivanja o zahtjevu za iseljenje iz stana zgrada uklapa u postojeći akt urbanističke regulative, jer sve dok se objekat ne legalizuje, postoji mogućnost, da se zbog izmjene planskih akata i određivanja drugačije namjene zemljišta, ne dozvoli sanacija bespravno izgrađenog objekta i izvrši njegovo rušenje bez prava graditelja na naknadu i dodjelu na korištenje drugog stana.

IZ obrazloženja:

“U slučaju ako nosilac stanarskog prava ili maloljetni članovi njegovog porodičnog domaćinstva imaju ili steknu u svojini porodičnu stambenu zgradu ili stan u istom mjestu, na kojima nije stečeno stanarsko pravo, nosilac stanarskog prava je dužan da sa ostalim korisnicima stana iseli iz stana koji koristi i useli u svoj stan ili zgradu, odnosno u stan koji je u svojini maloljetnog člana porodičnog domaćinstva, pod uslovom da taj stan odgovara njegovim potrebama i potrebama članova porodičnog domaćinstva koji zajedno s njim stanuje (član 13. stav 1. Zakona o stambenim odnosima – prečišćeni tekst – “službeni list SRBiH”, broj 14/84).

-Organi uprave su utvrdili da je tužilac izgradio porodičnu stambenu zgrad u Ul. Adema Buće broj 198-a u Sarajevu na zemljištu ozančenom kao kč.br. 336 (stari premjer kč.br. 1231/42) KO Dolac, dimenzija 9,60x9,60, koja se sastoji od prizemlja i sprata (dva trosobna stana) sa podrumom u produžetku prizemlja, da je ova zgrada građena bez odobrenja za građenje, a na

zemljištu u društvenoj svojini na kojem pravo korištenja sa po ¼ dijela imaju Deronjić Vinko (tužilac), Deronjić Milica i Deronjić Ankica i Deronjić Željko. Zgrada se nalazi u zoni individualnog stanovanja i zadržava se prema Regulacionom planu prostorne cjeline, pa je obuhvaćena sanacionim programom, mada tužilac nikada nije tražio njenu sanaciju. Nadalje je utvrđeno da ova zgrada odgovara potrebama tužioca i članova njegove porodice, jer se radi o dva trosobna konforna stana podobna za stanovanje, koja posjeduje i svu instalaciju: vodovod, kanalizaciju, elektriku. Obzirom na ovako utvrđeno činjenično stanje, organi uprave su izveli zaključak da su ispunjeni uslovi iz člana 13. Zakona o stambenim odnosima pa su tužiocu naložili iseljenje iz društvenog stana i ispražnjenje tog stana, te predaju istog u posjed davaocu stana na korištenje. Pri tome smatraju da za odlučivanje u ovoj stvari nije bitno to što je stambena zgrada građena bez odobrenja za građenje, budući da je obuhvaćena Regulacionim planom prostorne cjeline, Opštine Novi grad Sarajevo, zadržava se i postoji mogućnost za sanaciju, pa ne može doći do njenog rušenja.

Sud nalazi da se navedeno rezonovanje tuženog ne bi moglo smatrati ispravnim, jer je tuženi, zauzimajući stav da nije bitna okolnost da li je objekat građen sa ili bez odobrenja za građenje kod situacije da postoji mogućnost za sanaciju, zanemario bitne činjenice u pravnoj situaciji koja nastaje građenjem bez odobrenja, te prava ovakvog graditelja. Objekat, izgrađen bez odobrenja za građenje, naime, može se ukloniti u svako doba protiv volje graditelja i nasuprot njegovoj namjeri da ga trajno zadrži, što, i pored čvrste veze zemljišta i građevinskog objekta i namjere da se trajno zadrži, daje takvom objektu karakter privremenosti. Takvi objekti ne mogu se smatrati nepokretnostima po pravima imovinskog prava i pravno su razdvojeni od zemljišta, jer sa izgradnjom građevinskog objekta bez odobrenja za građenje ne stiče trajno pravo korištenja zemljišta ni sam nosilac prava korištenja radi građenja, jer je trajno pravo korištenja vezano za trajni građevinski objekat. Istina, samo ovi građevinski objekti koji su izgrađeni bez odobrenja za građenje, a koji se ne uklapaju u regulacioni plan ili drugi akt urbanističke regulative mogu se, u svrhu privođenja zemljišta urbanističkoj namjeni, porušiti, pa organi uprave zbog toga i zaključuju da se tužiočev objekat ne bi mogao porušiti. Međutim, zbog psotojanja mogućnosti izmjene planskih akata i predviđanja drugačije urbanističke namjene, sve do momenta izdavanja naknadnog odobrenja za građenje bespravno sagrađenog objekta, za primjenu člana 13. Zakona o stambenim odnosima ne bi se moglo uzeti da je graditelj postao vlasnik stambenog objekta za građenje sve dok se takav objekat ne legalizuje, jer sve do tada postoji mogućnost da se zbog izmjene planskih akata i namjene zemljišta, izvrši rušenje tog objekta bez prava na naknadu i na eventualnu dodjelu drugog stana. Zato organi uprave moraju da o ovome vode računa, te kada se radi o primjeni člana 13. Zakona o stambenim odnosima, ne bi mogli odlučiti o iseljenju tužioca iz predmetnog stana, sve dok se ne riješi pitanje sanacije, tužiočevog objekta, jer bi tek tada nastupila situacija predviđena u navedenom propisu.

Kako je sporni objekat bespravno sagrađen onda urbanističko – građevinski inspektor ima pravo i dužnost da, po službenoj dužnosti i na inicijativu prvostepenog organa, preduzme inspekcijske mjere iz člana 210. Zakona o prostornom uređenju (“Službeni listi SRBiH”, broj 9/87). U tom postupku inspektor će narediti rušenje građevine i uspostavljanja prvobitnog stanja na teret investitora ako je sporna građevina sagrađena bez odobrenja za građenje, a odobrenje za građenje se ne može pribaviti ni u naknadnom roku od 60 dana (stav 1. tačka 7. člana 210. navedenog zakona). Primjenom ove inspekcijske mjere tužilac će se prinuditi da podnese zahtjev za izdavanje odobrenja za građenje kada je očevidno da izbjegava to učiniti u cilju nezakonitog korištenja porodične stambene zgrade i stana u društvenoj svojini”.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 1945/87 od 3.9.1987. godine)

163.

Član 32. i 33. Zakona o stambenim odnosima

Razlika u površinama stanova nosilaca stanarskog prava, u smislu čl. 32. i 33. Zakona o stambenim odnosima, nisu smetnja za zamjenu, jer je cilj tih odredaba da se omogućí nosiocima stanarskog prava povoljnije zadovoljavanje stambenih potreba s obzirom na njihove konkretne prilike i interese (broj članova domaćinstva, zdravstveno stanje, potreba čuvanja i njege i dr.) pa se davaoci stanova na korištenje ne mogu protiviti zamjeni stanova zbog razlike u njihovim površinama.

IZ obrazloženja:

“Zakonom o stambeni odnosima “Službeni list SRBiH”, broj 14/84 – prečišćeni tekst) odredbom člana 33. predviđeni su razlozi zbog kojih davalac stana na korištenje može odbiti davanje saglasnosti za zamjenu stanova u društvenoj svojini. Kako tužilac ni u toku postupka, a ni u tužbi, ne ukazuje na postojanje nijednog od razloga koji su navedeni u citiranom propisu zbog kojih se može odbiti saglasnost za zamjenu stana upravni organi su pravuilno izveli zaključak da su ispunjeni uslovi da nosilac stanarskog prava stana, koji se nalazi u Tuzli u Ul. Slavka Mičića br. 46/3, koje je tužilac davalac stana na korištenje, zamijeni ovaj stan za stan drugog nosioca stanarskog prava. Tužilac, naime, kao davalac stana nije mogao odbiti saglasnost za zamjenu navedenih stanova pa su upravi organi pravilnom primjenom člana 33. stav 2. citiranog Zakona o stambenim odnosima donijeli rješenje koje zamjenjuje saglasnost davaoca stana na korištenje za zamjenu navedenih stanova.

Prigovor tužioca da se radi o zamjeni stanova koji po veličini nisu odgovarajući nema značaja za rješenje ove uprvne stvari. Nejednakost u davanju, prilikom zamjene stanova, zakonodavac nije predvidio kao razlog zbog kojeg se može odbiti davanje saglasnosti, ejr je u principu pravilo da se zamjena vrši u cilju povoljnijeg zadovoljavanja stambenih potreba nosilaca stanarskog prava pa nije odlučno što stanovi, koji su predmet zamjene, nisu po veličini odnosno površini odgovarajući. S druge strane, davaocu stana na korištenje data je mogućnost da nosiocu stanarskog prava ponudi odgovarajući stan stanu u kakav on čeli da se useli zameno pa okolnost što davalac stana nema takvu mogućnost nije razlog da se zabrani zamjena stanova ...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2742/87 od 10.12.1987. godine)

164.

Član 2. st. 2. i 4. Zakona o stambenim odnosima

Član 30. stav 5. zakona o eksproprijaciji

Lice koje nije steklo stanarsko pravo na stanu u svojini građana prije stupanja na snagu Zakona o stambenim odnosima iz 1974. godine (“Sl. list SRBiH”, broj 13/74 – stupio na snagu 31.5.1974. godine) ne može to pravo steći nakon toga dugogodišnjim stanovanjem, jer se poslije 30.5.1974. godine na stanu u svojini građana ne može steći stanarsko pravo ni po kojem osnovu.

Dosljedno tome, u slučaju eksproprijacije tog stana ili porodične stambene zgrade, takvom licu, u smislu člana 30. stav 5. zakona o eksproprijaciji, ne pripada pravo na odgovarajući stan.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2914/87 od 19.11.1987. godine)

165.

Član 33. stav 4. zakona o stambenim odnosima

Član 144. Zakona o opštem upravnom postupku

Član 1. Zakona o parničnom postupku

Član 34. stav 1. tačka aC. zakona o redovnim sudovima

U postupku pokrenutom radi utvrđenja da se smatra da je davalac stana dao saglasnost na zamjenu stana (neoboriva zakonska pretpostavka) ne može se pobijati ugovor o zamjeni zaključen u propisanoj formi, jer to nije prethodno pitanje ovom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2303/87 od 31.9.1987. godine)

166.

Čl. 6,21. i 22. stav 3. Zakona o stambenim odnosima

Da li određeno lice, u smislu člana 6. Zakona o stambenim odnosima, trajno živi i stanuje u stanu sa nosiocem stanarskog prava cijeni se s obzirom na okolnosti svakog konkretnog slučaja.

Ne smatra se da je sestra uselila u stan nosioca stanarskog prava u namjeri da u tom stanu trajno živi i stanuje kada je kod njega povremeno navraćala da bi mu pružila pomoć i njegu zbog bolesti, a u drugom mjestu ima nepokretnu imovinu, tu je prijavila boravište i dobila odobrenje za dogradnju i nadogradnju stambenog objekta, pa je dužna iseliti iz stana nakon smrti nosioca stanarskog prava.

Iz obrazloženja:

“Dokaznim sredstvima upotrijebljenim u postupku donošenja pobijanog rješenja organi uprave su, i po ocjeni ovog suda, pouzdano utvrdili da tužiteljica nije trajno živjela i stanovala sa svojom sestrom, kaja je sve do svoje smrti (22.6.1986. godine), bila nosilac sanarskog prava na jednosobnom stanu u Ulici eje Grbića br. 1.

Polazeći od takvog činjeničnog stanja, tuženi je pravilno postupio kada je odbio žalbu tužiteljice izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Naime, prema odredbama stava 2. članq 6. Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, br. 14/84 i 12/87), članovom porodičnog domaćinstva smatra se i sestra nosioca stanarskog prava ukoliko sa tim nosiocem trajno živi i stanuje. Zakonom nije određen vremenski period življenja i stanovanja u stanu da bi se mogao izvesti zaključak da je to trajno življenje i stanovanje. Ovaj pravni standard se stoga, u svakom pojedinom slučaju ispituje da li je neposredno objektivno, ispoljena činjenica življenja i stanovanja korisnika stana sa nosiocem stanarskog prava. Pored ovog, objektivnog elementa, potrebno je da se kumulativno stekle i drugi subjektivni elemenat. Subjektivni elemenat predstavlja, ustvari, lični i unutrašnji odnos svijesti korisnika stana - namjeru da se u stanu trjano živi i stanuje ili odsustvo te namjere.

Postojanje namjere trajnog življenja i stanovanja ispoljava se, posredno, u odgovarajućim činjenicama.

U konkretnoj upravnoj stvari iz rješenja Opštinske komisije za urbanizam, katastarske i imovinsko – pravne poslove Opštine Bihać br. 06/2-361-312/85 od 8.1.1986. godine proizilazi da je tužiteljici, kao investitoru, izdato odobrenje za dogradnju i nadogradnju stambenog objekta na kč.br. 760/3 KO Brakovica.

Namjera tužiteljice da trajno živi i stanuje u rsti, a ne sa sestrom u spornom stanu, proizilazi i iz uvjerenja OSUP-a Bihać br. 02/207-265/87 od 2.4.1987. godine (u njemu se potvrđuje da je tužiteljica prijavila prebivalište u Vrsti, Opština Bihać) i drugih dokaznih sredstava upotrijebljenih u upravnom postupku. Ove činjenice potvrđene su i tužbenim navodom tužiteljice

– da u Vrsti ima imovinu zbog čega je iz spornog stana morala putovati “pogotovo u sezoni poljoprivrednih radova”. Prema tome, sporni stan u Ulici Seje Grbića br. 1. nije mjesto u koje se tužiteljica natanila a sa namjerom da u njemu stalno boravi (stanuje). Naprotiv, tužiteljica je u stan samo povremeno navraćala (kao i njen sin) radi pomaganja bolesnoj sestri (nosiocu stanarskog prava, tužiteljic nije nastavila sa korištenjem spornog stana nego je u isti povremeno navraćala (tako, službeno lice organa uprave nije nikog zateklo u stanu dana 23.3.1987. godine i 1.4.1987. godine, iako ova činjenica nije odlučna (odlučno je postojanje trajnog življenja i stanovanja u vrijeme smrti nosioca stanarskog prava), ona posredno ukazuje na okolnost da tužiteljica za sporni stan nije bila trajno vezana tj. imala namjeru da u njemu trajno živi i stanuje, dok je bio živ nosilac stanarskog prava.

Iz izvje tužiteljice date u porodičnoj stambenoj zgradi u Vrsti proizilazi da je sporni stan koristila povremeno i zimi, a porodičnu stambenu zgradu (koju je dogradila) ljeti da, ustvari, u spornom stanu nije trajno živjela i stanovala...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 3470/87 od 3.12.1987.godine)

167.

Članovi 30. i 54. stav 7. Zakona o stambenim odnosima

Pravo nosioca stanarskog prava da koristi stan prestaje i njegovom smrću pa se, nakon nastupanja te činjenice, podstanar koji ostane u stanu smatra kao nezakonito useljivo lice, te mu nadležni organ uprave može naložiti iseljenje iz tog stana ukoliko od smrti nosioca stanarskog prava do pokretanja upravnog postupka nije proteklo više od 3 godine.

(Presuda vrhovnog suda BiH, U. broj 2458/87 od 10.10.1987. godine)

168.

Član 11. st. 1. i 2. i član 30. st. 1. i 2. Zakona o stambenim odnosima

Prijavljivanje urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje su uslovi za zakonitu izgradnju objekta, a ne i osnov za zakonito useljenje u stan u društvenoj svojini, pa ni onda kada je stan namjenski građen za lice koje je u njega uselilo.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 1826/87 od 11. juna 1987. godine)

169.

Član 4. stav 1. tačka 3. čl. 10., 20. i 30. Zakona o stambenim odnosima

Prostorije namjenski određene samoupravnim opštim aktom organizacije udruženog rada za korištenje lugaru dok obavlja tu dužnost (lugarnica) ne smatraju se stanom u smislu člana 4. stav 1. tačka 3. Zakona o stambenim odnosima, pa organ uprave nije nadležan da odlučuje o iseljenju bespravno useljenog lica iz tih prostorija, nego osnovni redovni sud.

IZ obrazloženja:

“Tužilac ni u tužbi ne osporava da se radi o prostorijama – lugarnici, koja služi za službene potrebe i smještaj lugaru, a koje se, prema opštem aktu tužioca, kao davaoca stana na korištenje, daju lugarima na korištenje dok obavlja dužnost lugaru. Polazeći od ove okolnosti pravilno su upravni organi zaključili, da se ne radi o stanu i stambenim prostorijama u smislu člana 3. zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 14/84), nego o prostorijama koje se n smatraju stanom. Naime, odredbom člana 4. stav 1. tačka 3. citiranog zakona, propisano je da se stanom ne smatra prostorija odnosno stanovi vezani za vršenje službene dužnosti a koji se kao

namjenski utvrde samoupravnim sporazumom davaoca stana na korištenje. Zbog toga se iseljenej lica, koja se usele bespravno u ovakve prostorije, nije nadležan da odlučuje stambeni organ, kako je to pravilno zaključeno u upravnom postupku. Pravilno su upravni organi odlučili kada su se osporenim rješenjem oglasili nenadležnim za donošenje rješenja o iseljenju lica koje se uselilo nezakonito u predmetnu prostoriju. Ovo zato što je odredbom člana 30. zakona o stambenim odnosima propisano da upravni organi donose rješenje o iseljenju lica koje se nezakonito usele u stan u društvenoj svojini, dakle, us tan i stambene prostorije koje se u smislu člana 3. citiranog Zakona smatraju stanom ...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 1887/87 od 11. juna 1987 godine)

170.

Član 4. stav 1. tačka 3, čl. 10,22. i 30. Zakona o stambenim odnosima

Prostorije namjenski određene opštim aktom za korištenje domaru dok obavlja tu dužnost ne smatraju se stanom u smislu člana 4. stav 1. tačka 3. zakona o stambenim odnosima, pa organ uprav nije nadležan da odlučuje o iseljenju lica koja su ostala u tim prostorijama, nakon smrti domara, nego osnovni redovni sud.

Iz obrazloženja:

“Organi uprave smatraju utvrđenim, dokaznim sredstvima upotrijebljenim u postupku donošenja osporednog rješenja, da tužioci nemaju svojstvo člana porodičnog domaćinstva, te da nemaju pravo nastaviti korištenje spornog stana iza smrti nosioca stanarskog prava (dana 24.3.1983. godine).

Pravilnost takvog činjeničnog stanja tužioci su, međutim, osporili žalbenim navodima i tvrdnjama da su u pitanju namjenske prostorije koje se ne smatraju stanom.

Takvi navodi žalbe u obrazloženju drugostepenog rješenja nisu cijenili, iako u drugostepenom rješenju (to nije učinio prvostepeni organ u obrazloženju svog rješenja), na osnovu člana 245. stava 2. Zakona o opštem upravnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 46/87) moraju se cijeniti i navodi žalbe.

Prema dokaznim sredstvima u spisima predmeta, naime, proizilazi, da je stric tužiteljice sporni stan koristio kao domar zainteresovane “Elektrotehničke škole”, pa su organi uprave, bili dužni nesumljivo utvrditi da li je taj stan dodijeljen za vršenje dužnosti domara ili nije. Ukoliko je sporni stan dodijeljen namjenski, za vršenje poslova domaca, onda se takve prostorije, na osnovu člana 4. stava 1. tačka 3. zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 13/74), kojis e s obzirom na nastanak relevantnih pravnih odnosa, primjenjuje u ovom slučaju, ne smatraju stanom u smislu toga zakona. Na takvim prostorijama odnosno stanu ne može se steći stanarsko pravo. One imaju specifičnu namjenu, koja se utvrđuje odgovarajućim opštim aktom davaoca stana na korištenje, vezanu za obavljanje poslova, za određeni vremenski period. na osnovu opšteg akta davaoca stana na korištenje (nosioca prava korištenja) i korisnika zaključuje se ugovor o zakupu a ne ugovor o korištenju stana. Po zahtjevu za iseljenje iz takvog stana, shodno tome, nije nadležan postupati organ uprave nego nadležni osnovni sud (sud opšte nadležnosti), te ako je u pitanju namjenski stan, onda je prvostepeni organ bio dužan, vodeći računa o svojoj stvarnoj nadležnosti, postupiti po odredbama člana 66. st. 3. i 4. u vezi sa članom 25. st. 1. i 2. Zakona o opštem upravnom postupku.

Ako organi uprave pouzdano utvrde da se na spornom stanu može steći stanarsko pravo i da je, shodno tome za iseljenje tužioca nadležan stambeni organ uprave onda su organi uprave, dužni pribaviti zahtjev zainteresovane OOUR “Elektrotehničke škole”, ocijenili njegovu

blagovremenost i izvesti dokaze radi utvrđivanja da li tužiocima imaju ili nemaju pravo nastaviti sa korištenjem spornog stana. Kako su u postupku donošenja osporenog rješenja činjenice nepotpuno utvrđene, a nije se vodilo računa o pravilima postupka koje su od uticaja na rješenje stvari, tuženi je počinio povredu odredaba člana 135. stav 1. i člana 240. stava 1. i člana 245. stava 2. zakona o opštem upravnom postupku, što je razlog za poništaj osporenog rješenja na osnovu člana 42. stav 2. Zakona o upravnim sporovima...”.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj U. 2045/87 od 8.10.1987. godine)

171.

Član 105. stav 5. i članovi 101. i 107. Zakona o porezima građana

Radi razjašnjenja da li su suvlasnici više parcela zemljišta različite prometne vrijednosti diobom primili više nego što im pripada po njihovom suvlasničkom pravu i da li postoji obaveza plaćanja poreza na poklon i koliko ona iznosi treba utvrditi prometnu vrijednost zemljišta koje im je pripalo u dio u trenutku kada nastaje poreska obaveza za poklon, a ne samo njegovu površinu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj U. 1912/87 od 9. avgusta 1987. godine)

172.

Članovi 91, 187. i 189. Zakona o porezima građana

Kada je zakupac poslovnih prostorija društveno pravno lice a visina zakupnine radi određivanja poreske obaveze, može se utvrditi uvidom u evidentirane račune ili druge dokumente kod nadležne uprave društvenih prihoda i u isplate izvršene preko žiro računa, u takvim slučajevima uzima se godišnja zakupnina koja se prema propisima skupštine opštine može postići izdavanjem u zakup zgrade, stana, odnosno poslovne prostorije i drugih građevinskih objekata tj. ne dolazi do promjene odredbe člana 91. Zakona o porezima građana.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj U. 323/87 od 2. jula 1987. godine)

173.

Članovi 12, 155, 156. i 215. stav 1. tačka 3. Zakona o porezima građana.

Prije donošenja rješenja o razrezu poreza ne može se zbog neplaćanja poreske obaveze izreći novčana kazna za prekršaj iz člana 215. stav 1. tačka 3. Zakona o porezima građana.

IZ obrazloženja:

“Prvostepeni upravni postupak pokrenut je na zahtjev Inspekcije prihoda Opštinske uprave društvenih prihoda Opštine dana 18.11.1985. godine. U zahtjevu je navedeno da je prilikom vršenja inspeksijskog nadzora nad pridržavanjem zakona i drugih propisa iz oblasti poreza i doprinosa, poslije izvršenog pregleda – uviđaja kod tužitelja, utvrđeno da je on povrijedio odredbu iz člana 156. Zakona o porezima građana na taj način što je propustio da uredno plaća dospjele obaveze. On obavlja samostalnu djelatnost autoprevozničke struke, te je razrezane obaveze dužan plaćati u smislu člana 156. Zakona o porezima građana do 15. u mjesecu za protekli mjesec. Trebao je do 15.2.1985. godine uplatiti ratu u iznosu od 36.280 dinara, a do 15.7.1985. godine je trebao platiti ukupno 217.673 dinara. Pošto je u 1985. godini zadužen za akontaciju u iznosu od 444.525 dinara, trebao je do 15.8.1985. godine platiti sedmu ratu u iznosu od 476.986 dinara, te osmu i devetu ratu po 37.044 dinara, a do 15.10.1985. godine je morao platiti 768.753 dinara.

U prvostepenom rješenju se navodi da je postojanje prekršaja utvrđeno na osnovu podnesenog zahtjeva inspektora prihoda, evidencije koja se vodi kod ovog organa pojedinačno za svakog obveznika, kao i priznanje datog na saslušanju dana 18.12.1985. godine.

Međutim, prema članu 12. Zakona o porezima građana ("Službeni list SRBiH", br. 39/84 i 8/85), opštinska uprava društvenih prihoda dužna je donijeti rješenje o razrezu poreza u kojem mora biti iskazana osnovica, stopa i visina poreza, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Prema odredbi člana 135. istog Zakona, razrez poreza vrši opštinska uprava društvenih prihoda po propisima skupštine opštine u čiju korist se plaća porez. Pošto se prema članu 146. istog zakona može protiv rješenja opštinske uprave društvenih prihoda, izjaviti žalba u roku od 15 dana Republičkoj upravi društvenih prihoda, tužitelj bi imao pravo da ističe sve one prigovore koje je istakao u svojoj tužbi, pa bi se u ovom postupku raspravilo pitanje da li je on poreski obveznik samo Opštine Orahovica kojoj već plaća porez ili je poreski obveznik i Opštine Brčko s obzirom na odredbu člana 17. Zakona o porezima građana.

Kod ovakvog stanja stvari nije bilo uslova da se tužitelju izrekne novčana kazna na temelju člana 215. stav 1. tačka 3. Zakona o porezima građana, koji glasi _ "Novčanom kaznom od 10.000 dinara do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj obveznik poreza građanin ako dva puta ne plati dospjele poreze iz člana 155. i 156. ovog zakona", pošto ne postoji nikakav akt prvostepenog organa kojim su u smislu naprijed navedenih propisa trebale biti utvrđene tužiteljeve poreske obaveze koje su dospjele, a koje tužitelj nije dva puta platio..."

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 690/87 od 5.2.1987. godine

174.

Član 4. stav 3. zakona o izmjenama i dopunama Zaknoa o porezu na promet nepokretnosti i prava

Poreski obveznik koji nije tražio oslobađanje od plaćanja poreza na promet nepokretnosti u zakonskom roku iz člana 4. stav 3. zakona o izmjenama dopunama Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava ("Službeni list SRBiH", broj 30/85), ne može nakon toga, tražiti povraćaj plaćenog poreza iz razloga koji su mogli biti osnov za oslobađanje te obaveze.

IZ obrazloženja:

"Prema odredbi člana 4. stav 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava ("Službeni list SRBiH", broj 30/85), propisano je da zahtjev za oslobađanje od plaćanja poreza na promet nepokretnosti i prava, zajedno sa uvjerenjem iz stava 2. ovog člana, poreski obveznik podnosi istovremeno sa prijavom o nastanku poreske obaveze, a najkasnije u roku od 30 dana od dana nastanka poreske obaveze. Ovim člnaom izmijenjen je raniji član 3d. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava ("Službeni list SRBiH", broj 13/82) kojim nije bilo propisano u kom roku je poreski obveznik bio dužan podnijeti zahtjev za oslobađanje od plaćanja poreza na promet ukoliko je želio biti oslobođen od plaćanja ovog poreza. Zbog toga je, po mišljenju ovog suda, s obzirom da je tužitelj kuću prodao 1984. godine, tužitelju stajala mogućnost da zahtjev za oslobađanje podnese najkasnije u roku od 30 dana po stupanju na snagu Zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na promet nepokrtnosti i prava iz 1985. godine. Međutim, kako je iz spisa vidljivo tužitej je zahtijev za oslobađanje i povrat ranije razrezanog poreza podnio 8.4.1986. godine, stupio je na snagu 7.11.1985. godine, iz čega proizilazi da je propustio rok u kojem je mogao ostvarivati pravo na oslobađanje. Stoga sud nalazi da su upravni organi pravilno zaključili da nije bilo zakonskog osnova da se tužiteljevom zahtjevu udovolji, bez obzira na okolnost što tužitelj nije poznao

propise o oslobađanju od obaveze plaćanja poreza na promet za prodatu kuću, jer nepoznavanje propisa nikoga ne izvinjava i ne može dovesti do drugačijeg rješenja ove upravne stvari...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2240/87 od 10.9.1987. godine)

175.

Član 4. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava

Kada se ugovorom o kupoprodaji nepokretnosti kupac obaveže na plaćanje poreza na promet samim tim ne postoji poreski obveznik, jer je to uvijek prodavalac nepokretnosti bez obzira na taj sporazum ugovornih stranaka koji ima značaj samo za njihova međusobna prava i obaveze.

IZ obrazloženja:

“Prema izirčitoj odredbi stava 1. člana 4. zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava (“Službeni list SRBiH”, br. 6/78, 13/82 i 30/85), poreski obveznik poreza na promet nepokretnosti i prava je prodavalac nepokretnosti odnosno prava.

IZ spisa predmeta proizilazi da je prvostepeni organ razrezao pored tužiocu, koji je prema kupoprodajnom ugovoru zaključenom 9.5.1986. godine kupac nepokretnosti. Stoga je tuženi pravilno postupio kada je, u skladu sa citiranom odredbom, poništio prvostepeno rješenje i predmet vratio na ponovni postupak.

Navodi tužioca da je on trebao biti obavezan na plaćanje poreza nej se mogao prihvatiti, jer stranke ne mogu ugovoromodređivati da će kupac biti poreski obveznik pošto citiranim zaknom nije predviđena takva mogućnost, ali se kupac može obavezati samo da plati porez koji je razrezan prodavcu. Pri tome treba istaći da će se u ponovnom postupku cijiniti da li su ispunjeni propisani uslovi da se porez ne plaća, pa tužilac, kao lice koje jamči solidarno sa prodavcem da naplatu poreza na promet nepokretnosti i prava, prema odredbi člana 32. Zakona o porezu nepokretnosti i prava, može isticati prigovore u tom pravcu...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2473/87 od 3.9.1987. godine)

176.

Član 36. stav 1. tačka 36. Zakona o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu

Invalidno lice koje samo uveze putniči automobil, a ne izvrši nabavku neposredno od proizvođačke ili trgovinske organizacije udruženog rada, iako ispunjava sve druge uslove za oslobađanje plaćanja osnovnog poreza na promet, dužno je platiti kako osnovni tako i posebne poreze na promet putničkog automobila.

IZ obrazloženja:

“Prema odredbama tačke 36. stav 1. člana 36. Zakona o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu (“Službeni listi SFRJ”, br. 33/72, 55/72, 28/73, 36/75, 58/75, 7/77, 61/78, 26/79, 5/80, 63/80, 3/81, 25/82, 15/83, 66/83, 71/84, 39/85 i 11/86) osnovni porez na promet proizvoda ne plaća se na promet putničkih automobila čija radna zapremnina ne prelazi 1,3 litra, koje na osnovu pismenog nalaza i mišljenja nadležne invalidske komisije nabavljaju isključivo za svoj lični prevoz neposredno od proizvođačke ili trgovinske organizacije udruženog rada najviše jedanput u pet godina, lica koja imaju više od 18 godina i imaju vozačku dozvolu i to određena invalidna lica.

Iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac sam uvezao putniči automobil pa je prvostepeni organ pravilno zaključio da ne ispunjava uslove propisane citiranim odredbama saveznog zakona, te je stoga pravilno razrezao osnovni i posebni republički i opštinski porez na promet putničkog automobila u ukupnom iznosu od 533.502 dinara. Stoga je i tuženi pravilno postupio kada je odbio tužiocevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Navodi tužioca da nije u mogućnosti da plati porez, jer ima prihode u iznosu u iznosu od 70.000 dinara mjesečno, i da ga treba osloboditi plaćanja poreza, niti se moglo prihvatiti. Naime, razrez poreza na promet putničkih automobila vrši se neovisno od imovnog stanja obveznika poreza, a oslobađanje od plaćanja poreza moguće je pod određenim uslovima samo ako se nabavka putničkih automobila vrši putem organizacije udruženog rada a u konkretnom slučaju tužilac nije kupio putnički automobil od organizacije udruženog rada...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2871/87 od 15.10.1987. godine)

177.

Članovi 72, 73, 74. i 82. zakona o komasaciji

Učesnik komasacije kao privremeni posjednik nekretnina koje su mu dodijeljene (čl. 72, 73. i 74. Zakona o komasaciji) nije ovlašćen da na istima preduzima radove koji predstavljaju investiciono ulaganje u nekretnine i znatnie pvoećavaju njihovu vrijednost nego da ih koristi na dotadašnji uobičajeni način radi sticanja prihoda za život.

Zato suprotno potupanju nekog od učesnika komasacije nema pravnog značaja za raspodjelu komasacione mase na osnovu pravosnažnog rješenja o raspodjeli (član 82. stav 1. Zakona o komasaciji) i konačno uvođenje u posjed nekretnina učesnika komasacije.

IZ obrazloženja:

“...Što se tiče tužbenog prigovora da je tužilac nakon predaje u posjed dodijeljenog zemljišta djelimično isto iskrčio i taj dio zemljišta nakon toga komisija za komasaciju dodijelila drugom učesniku komasacije – Jovičić Risti, takav prigovor je tužilac istakao u žalbi protiv prvostepenog rješenja upravnog organa i tuženi je u osporenom rješenju isti prigovor opravdano odbio kao neosnovan. Prema stanju u spisu predmeta tužilac je, kao učesnik komasacije, privremeno uveden u posjed dodijeljenog zemljišta u smislu odredaba čl. 72, 73. i 74. Zakona o komasaciji u međuvremenu do konačnog uvođenja u posjed, koje se realizuje u skladu sa odredbom člana 82. stav 1. istog Zakona nakon pravosnažnosti rješenja o raspodjeli komasacione mase, samoinicijativno izvršio krčenje zemljišta (bagremove međe) privremeno dodijeljenog u posjed. Prilikom konačnog uvođenja u posjed učesnika komasacije tužilac je dobio uz parcelu kč.br. 982 dio te stare međe u dužini od 18-20 m2, a ostatak je dodijeljen Jovičić Risti uz parcelu kč.br. 981 zbog učinjene greške prema njemu kod privremenog uvođenja u posjed. Na javnoj raspravi tužilac je odbio ponudu da izvrši zamjenu dodijeljenih mu parcela za parcele koje su dodijeljene Jovičić Risti. Kod ovakvog stanja stvari koje se ne dovodi u sumnju tužbenim navodima, tuženi je pravilno našao da radnje tužioca na krčenju zemljišta koje mu je pivremeno dodijeljeno u posjed nemaju uticaja na drugačije rješenje ove upravne stvari i osnovano odbio takav žalbeni prigovor protiv prvostepenog rješenja upravnog ogana. Zaknonski smisao i cilj odredaba o privremenom uvođenju u posjed učesnika komasacije sastoji se u tome da učesnik komasacije do konačnog uvođenja u posjed obrađuje i koristi dodijeljeno mu zemljište na uobičajeni način obzirom na kulturu zemljišta i tako ostvaruje potrebne prihode za život, a sa konačnim uvođenjem u posjed dodijeljenog mu zemljišta nakon pravosnažnosti rješenja o raspodjeli komasacione mase i upisa u zemljišnoj knjizi odnosno katastru nekretnina po tom rješenju učesnik komasacije postaje vlasnik dodijeljenih mu nekretnina. Sve do tog momenta učesnik komasacije ima pravni status privremenog posjednika nekretnina koje su mu dodijeljene i ovlašćen je da ih koristi na

dotadašnji uobičajeni način, te ne može vršiti radove koji bi predstavljali investiciona ulaganja u nekretnine i znatnije poboljšavali njihovu vrijednost prije pravosnažnosti rješenja o raspodjeli komasacione mase i konačnog uvođenja u posjed jer bi time prejudicirao konačnu raspodjelu i uvođenje u posjed nekretnina. Obzirom da je tužilac preduzeo radove investicionog karaktera samoinicijativno na nekretninama iz komasacione mase za vrijeme dok se nalazio u njihovom privremeno posjedu, ta činjenica, i po ocjeni ovog suda, iz prednjih razloga nema pravnog značaja na drugačije rješenje ove upravne stvari.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 1288/87 od 5.3.1987. godine)

178.

Član 65. st. 1. i 4. i član 70. stav 2. Zakona o komasaciji.

Član 18. odluke Skupštine opštine o načelima komasacije za komasaciono područje katastarskih opština Amajlije, Popovi, Bijeljina Selo i Obarska Velika od 20.9.1985. godine.

Učesnik komasacije koji je u komasacionu masu unio zemljište pod šumom, nije dužan da šumu iskrči, niti da sam snosi troškove svječe stabala.

Te troškove snose svi učesnici komasacije srazmjerno vrijednosti zemljišta koje su unijeli u komasacionu masu.

Iz izbrazloženja:

“...Osnovan je prigovor tužitelja, da se u ovom slučaju s obzirom na odredbe člana 65. stav 4. zakona o komasaciji (“Službeni list SRBiH”, broj 14/74, radi o troškovima investicionih ulaganja u vezi sa komasacijom. O takvim troškovima prema članu 70. stav 2. istog Zakona prvostepeni organ, trebalo je da odluči rješenje, umjesto zaključkom.

Iz činjeničnog stanja iznesenog u osporenom aktu i tužbi, proizilazi da je u ovom slučaju nesporno to da se predmetni troškovi odnose na cijenu sječe šumskih stabala sa parcele koju je tužitelj unio u komasacionu masu.

U članu 18. stav 1. odluke o načelima komasacije za komasaciono područje katastarskih opština – Amajlije, Popovi, Bijeljina selo i Obarska Velika koju je donijela Skupština opštine Bijeljina, dana 20.9.1985. godine, propisano je da učesnik komasacije kome bude iskrčena šuma, prilikom raspodjele zemljišta, iz komasacione mase dobija vrijednost zemljišta, koje je bilo pod šumom i zadržava drvenu masu koju će biti dužan ukloniti prije uvođenja u novi posjed. Iz citirane odredbe Odluke proizilazi da ne postoji obaveza učesnika komasacije koji je u komasacionu masu unio zemljište pod šumom, da takvo zemljište iskrči, odnosno da sam snosi troškove sječe šumskih stabala, nego je samo dužan da ukloni posječenu drvenu masu. Stoga, nije bilo uslova, da se tužitelj obaveže na plaćanje navedenih troškova.

Odredba člana 19. iste odluke, koja je navedena u osporenom rješenju, ne odnosi se na zemljište pod šumom, pa se nije mogla primijeniti u konkretnom slučaju, ali i iz navedene odredbe proizilazi da učesnici komasacije koji unose zemljište u komasacionu masu nisu u obavezi da vrše sječu šume nego samo da uklone panjeve iz iskrčenih međa i pojedinačnih stabala...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 952/87 od 15.1.1987. godine)

179.

Član 7. stav 5. Zakona o uzurpacijama

Uzurpantu nezemljoradniku može se priznati pravo svojine na uzurpiranom manjem izolovanom zemljištu pod šumom, u smislu člana 7. stav 5. zakona o uzurpacijama (“Službeni list SRBiH”, broj 6/78) ako živi na posjedu i pretežni dio dohotka ostvaruje od zemljišta, mada je skupština Opštine donijela odluku da je to manje izolovano zemljište pod šumom za vrijeme važenja zakona o uzurpacijama iz 1974. godine (“Službeni list SRBiH” broj 8/74) koji nije omogućavao priznavanje prava svojine nezemljoradnicima na takvom zemljištu.

Iz obrazloženja:

“Pogrešno upravni organi polaze od toga da se tužitelju nije moglo priznati pravo svojine na uzurpiranom zemljištu, kao manjem izolovanom zemljištu pod šumom, samo zbog toga što se ne radi o zemljoradničkom domaćinstvu, jer da su u vrijeme povlačenja gračnične linije (granična linija povučena 27.11.1974. godine) bile na snazi odredbe člana 7. Zakona o uzurpacijama (“Službeni list SRBiH”, broj 8/74) koje nisu omogućavale priznavanje manje izolovanog zemljišta pdo šumom nezemljoradnicima. Pri rješavanju određene upravne stvari polazi se od propisa koji su na snazi u vrijeme rješavanja. Prema tome i u konkretnom slučaju sporna uzurpacija se imala raspraviti u skladu sa stavom 5. članom 7. Zakona o uzurpacijama (“Službeni list SRBiH”, broj 6/78), jer je ova odredba bila na snazi u vrijeme rješavanja sporne uzurpacije, a njome se mogućava priznavanje prava svojine na manjem izolovanom zemljištu pod šumom i nezemljoradniku koji živi na posjedu. Kako su upravni organi našli da tužitelj ima svojstvo nezemljoradnika, trebalo je radi pravilnog rješenja ove uzurpacije utvrditi i činjenicu da li tužitelj sa porodicom živi na posjedu, pa ukoliko živi priznati mu uzurpirano zemljište u svojini...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 1329/87 od 12.3.1987. godine)

180.

Član 24. Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji u NRBiH

Primjenom člana 24. ZARIK u NRBiH ne može se ostaviti u svojini zemljište pod šumom, bez obzira na dugogodišnje posjedovanje, jer na takvom zemljištu nije ni mogao biti zasnovan beglučki odnos.

IZ obrazloženja:

“I po ocjeni suda, pravilno je u upravnom postupku izveden zaključak da se u konkretnom slučaju ne radi o zemljištu na kojem je prije rata postojao beglučki odnos, pa otuda nije ni bilo osnova da se primjenom člana 24. ZARIK-a u NR BiH sporna šuma ostavi u svojini tužitelja. naime, u toku postupka tužitelji nisu pružili dokaze koji bi upućivali na postojanje beglučkog odnosa. Naprotiv, iz izjave tužitelja date pred prvostepenim organom dana 5.3.1984. godine proizilazi da je i prije rata sporno zemljište bilo pod šumom, a na zemljištu pod šumom nije ni zasnovan beglučki odnos. Prema tome, nema osnova u tužiteljevima tvrdnjama da je sporna upravna stvar riješena, na osnovu nepotpuno provedenog postupka i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kako su to isticali u žalbi, a niti stoje prigovori iz tužbe da se ne radi o šumi, te da je za ostvarenje njihovog prava na zemljište bitno dugogodišnje posjedovanje ovog zemljišta od strane njihovih predaka, bez obzira na stanje gruntovnog upisa. Kultura spornog zemljišta utvrđena je na osnovu podataka iz katastra, a samo dugogodišnje posjedovanje zemljišta bez postojanja beglučkog odnosa ne može dovesti do ostavljanja u svojini primjenom citirane odredbe ZARIK-a u NRBiH...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2461/87 od 5.11.1987. godine)

181.

Članovi 1. i 6. Zakona o postupku za ukidanje zajedničkog prava vlasništva na bivšim kmetskim selištima.

Neprovjerenim kmetskim selištem smatra se i ono bivše kmetsko selište na kome je, u sporovođenju uredbe o upisu vlasnosti bivših kmetova na kmetskim selištima iz 1919. godine, brisan kmetski odnos u zemljišnim knjigama i izvršen upis prava vlasništva na porodicu, a koje nije prešlo u vlasništvo pojedinaca na osnovu zakona o bivšim kmetskim selištima i stečenim beglucima iz 1928. godine ni kasnije, pa se pravo vlasništva na takvom zemljištu, u smislu čl. 1. i 6. Zakona o postupku za ukidanje zajedničkog prava vlasništva na bivšim kmetskim selištima ("Službeni list SRBiH"; broj 22/73), utvrđuje u upravnom postupku, a ne u postupku pred sudom.

IZ obrazloženja:

Kako se iz obrazloženja pobijane presude vidi sud je našao da su upravni organi pravilno zaključili da se u konkretnom slučaju ne radi o neprovjerenom kmetskom selištu, već o zemljištu koje je u privanoj svojini za čije raspravljanje nije nadležan organ uprave već redovni sud, pa da je otuda bilo osnova da se zahtjev za raspravljanje kmetskog selišta odbaci zbog nenadležnosti. Pri tome se pošto od Odluke Prezentstuma kotorskog suda, te zapisnika o provjeravanju kmetskog odnošaja na kmetskom selištu Kraljević iz 1924. godine, na osnovu kojih je, u skladu sa Uredbom o upisu vlasnosti bivših kmetova na kmetskim selištima, izvršen upis prava vlasništva na zemljištu iz zk.ul.br. 110 KO Grab u korist porodice Mate Kraljevića, te istovremeno izvršeno brisanje kmetskog odnosa u istom gruntovnom ulošku. Kako je, dakle, u ovom predmetu izvršeno brisanje kmetskog selišta još 1924. godine, to je sud našao da tužba Grbavac dragice i Boras Mile nije osnovana.

Po ocjeni suda u ovom predmetu, kako u upravnom postupku, tako i u upravnom sporu, izveden je pogrešan zaključak da se ovdje radi o provjerenom kmetskom selištu, pa je otuda došlo do pogrešne primjene zakona. naime, citiranom Uredbom iz 1919. godine bilo je propisano da se vrši brisanje kmetskog odnosa i uspostavlja kolektivno vlasništvo na kmetskom zemljištu, a ovom Uredbom još nije bilo prihvaćeno načelo individualnog vlasništva, pa je u skladu sa tim i uspostavljeno vlasništvo na nekretninama u zk.ul.br. 110 KO Grab u korist porodice Mate Kraljevića. S obzirom da se prema navedenoj Uredbi nije uspostavljalo individualno vlasništvo, to su u odnosu na kmetska zemljišta koja su po Uredbi prešla u vlasništvo porodice bila uspostavljena ograničenja zabrane otuđenja na bilo koji način. Zbog toga je 1928. godine donesen Zakon o bivšim kmetskim selištima i stečenim beglucima kojim je ukinuta kolektivno vlasništvo te postavljeno načelo individualnog vlasništva. ovim zakonom bilo je propisano da se bivša kmetska selišta koja su prešla u svojinu porodice ili zadruge po Uredbi o upisu vlasnosti bivših kmetova na kmetskim selištima u zemljišnim knjigama u Bosni i Hercegovini od 27.7.1919. godine, imaju u propisanom postupku provesti u individualnu svojinu, a u skladu sa ovim zakonom, o čemu se izdavala posebna odluka od strane poglavara sreza (član 16. Zakna).

Kod ovakvog stanja stvari, a polazeći od člana 1. zakona o bivšim kmetskim selištima ("Službeni list SRBiH", broj 22/73) prema kojem se nepokretnosti bivših kmetskih selišta koje nisu prešle u vlasništvo pojedinaca (neprovjerena kmetska selišta) prenose u vlasništvo pojedinaca po odredbama ovog zakona, sud nalazi da se u konkretnom slučaju radi o neprovjerenom kmetskom selištu. Ovo stoga što u ovom predmetu ni prije rata nije proveden postupka upisa individualnog vlasništva na bivšem kmetskom selištu pa kako je zakonom iz 1973. godine propisano da se neprovjerenim kmetskim selištima smatraju one nepokretnosti bivših kmetskih selišta koje nisu prešle u vlasništvo pojedinaca, to se osnovano u zahtjevu za zaštitu zakonitosti prigovara da se ne radi o provjerenom kmetskom selištu. Ovdje se, dakle, radi o bivšem kmetskom selištu u odnosu na koje je izvršeno prije rata brisanje oznake kmetskog selišta i upis prava vlasništva na porodicu Kraljević, ali zbog toga što nikada nije prešlo u vlasništvo pojedinaca, odnosno individualnih vlasnika ne može se tretirati kao provjereno kmetsko selište, pa otuca nije bilo zakonskog osnova da se upravni organi oglašavaju nenadležnim za njegovo raspravljanje, već naprotiv, trebalo je po

zahtjevu Mihaljević Vesleke, Grbavac Dragice i Boras Mile u upravnom postupku rspraviti sporno bivše kmetsko selište i odlučiti u skladu sa Zakonom iz 1973. godine...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 59/87 od 5.11.1987. godine)

182.

Članovi 62. i 65. Zakona o obavljanju privrednih djelatnosti samostalnim ličnim radom sredstvima rada u svojini građana

Odredbe Pravilnika o uslovima koje u pogledu kadrova i tehničke opreme moraju ispunjavati osnovne organizacije udruženog rada odnosno organizacije za zaštitu na radu koje vrše periodične preglede i ispitivanja.

Vlasniku samostalne elektro .- instalaterske zanatske radnje ne može se odobriti proširenje djelatnosti i na obavljanje poslova mjerenja stepena izolacije, uzemljenja gromobranskih instalacija i otpora zaštitnog voda (petlje) na električnim i gromobranskim instalacijama, jer se tom djelatnošću mogu baviti samo određene organizacije udruženog rada.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2983/87 od 19.10.1987. godine)

183.

Članovi 23. i 27. Zakona o radnim odnosima

Organizacija je dužna primiti u radni odnos planirani broj pripravnika svake godine ako odlukom Opštinske skupštine nije oslobođena obaveze.

Ta obaveza organizacije ne može se prenositi iz jedne u drugu godinu.

IZ obrazloženja:

U postupku koji je prethodio donošenju pobijanog rješenja organi uprave su pouzdano utvrdili da je tužilac donio plan prijema pripravnika za 1986. godinu i njem utvrdio da će u toj godini primiti jedno pripravnika, ali tu obavezu nije ispunio.

Polazeći od takvog činjeničnog stanja, tuženi je pravilno postupio kada je odbio žalbu tužioca izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Naime, prema odredbama čl. 23. stav 1. zakona o radnim odnosima (“Službeni list SRBiH”, br. 4/84, 40/84, 9/86 i 12/87) radnici u osnovnoj organizaciji dužni su da donesu plan prijema pripravnika, kojim se za tekuću godinu utvrđuje broj i struktura pripravnika sa kojima su dužni zasnovati radni odnos na neodređeno vrijeme. Stavom 3. člana 23. istog Zakona određen je minimalni broj pripravnika koje je dužna primiti u radni odnos osnovna organizacija (na pedeset radnika dužna je zasnovati radni odnos sa jednim pripravnikom i na svakih daljnjih 50 radnika sa najmanje još jednim pripravnikom).

Ove obaveze prijema pripravnika tužilac nije oslobođen odlukom Opštinske skupštine (zbog nepokrivenog gubitka po završnom računu iz prethodne godine ili drugih ekonomskih teškoća u poslovanju) na osnovu člana 27. Zakona o radnim odnosima niti je ona, na obrazložen zahtjev tužioca, utvrdila da postoje opravdani razlozi zbog kojih tužilac ne može primiti pripravnika (izuzev slučaja iz člana 27. Zakona (i dozvolila da za tog pripravnika udruži sredstva pod prepostavkama određenim članom 27a) Zakona o radnim odnosima.

Da li je osnovna organizacija odnosno zajednica (član 1. Zakona o radnim odnosima) ispunjava pretpostavke za oslobađanje od obaveze prijema pripravnika po planu prijema pripravnika, na osnovu člana 27. Zakona, prema tome, ne može cijeniti samo ta organizacija ili zajednica ili neki drugi organ, nego isključivo Opštinska skupština na čijem se području nalazi sjedište osnovne organizacije. Stoga okolnost, same po sebi, koje ističe tužilac nisu zakonski osnov, za oslobađanje od obaveze prijema pripravnika (jer ga opštinska skupština nije, svojom odlukom, oslobodila te obaveze) iako bi, eventualno u tužbi istaknute okolnosti mogle biti razlog za donošenje odluke Opštinske skupštine za oslobađanje obaveze prijema pripravnika (koja u konkretnom slučaju nije donesena). Neosnovana je tvrdnja tužioca da je obaveza prijema jednog pripravnika za 1986. godinu iskaza u planu prijema pripravnika za 1987. godinu osnov za poništaj pobijanog rješenja, jer je ta obaveza iz 1986. godine prenesena u 1987. godini.

Osnovna organizacija je, kako to ističe pravilno i tuženi, dužna realizovati plan prijema pripravnika u tekućoj 1986. godini za koju je taj plan i donesen. Takva obaveza se ne može prenositi u narednu 1987. godinu (u svakoj narednoj godini postoji zakonska obaveza za prijem pripravnika po planu prijema pripravnika tekuće godine...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 2419/87 od 12.9.1987. godine)

184.

Član 30. Zakona o geološkim istraživanjima

Kada je na određenom zemljištu izgrađena forma i predviđena dalja izgradnja objekata, ne može se organizaciji za istraživanje izdati odobrenje da na njemu vrši istraživanje mineralnih sirovina ako bi se tim istražnim radovima ometalo ili ugrožavalo obavljanje djelatnosti organizaciji udruženog rada koja je izgradila farmu i predvidjela dalju ugradnju objekata na tom zemljištu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 429/87 od 19.2.1987. godine)

ZAKLJUČCI DONIJETI NA SAVJETOVANJU UPRAVNIH ODJELJENJA SAVEZNOG SUDA, REPUBLIČKIH I POKRAJINSKIH VRHOVNIH SUDOVA I VRHOVNOG VOJNOG SUDA, ODRŽANOM 9. DECEMBRA 1986. GODINE U BEOGRADU- OBJAVLJENI U BILTENU SUDSKE PRASKE SAVEZNOG SUDA BROJ 25, STRANA 62.

185.

ZAKLJUČAK BROJ 1)

1. Pod pismenim dokaznim sredstvima iz čl. 93. i 96. Zakona o osnovnim pravim vojnih invalida i porodica palih boraca (“Službeni list SFRJ”, br. 31/86 – prečišćeni tekst) podrazumeva se sve to je u pismenom obliku izdato a što može poslužiti kao podesan dokaz za utvrđivanje činjenica i okolnosti iz čl. 5,6,8, 88. i 13. pomenutog zakona, ako ovim zakonom nije isključeno kao dokazno sredstvo (izjava stranke i drugih lica bez obzira u kom obliku je saopštena).
2. Vojna knjižica u kojoj su upisani podaci o ranjavanju, povređivanju ili ozleđivanju predstavlja pismeno dokazno sredstvo iz čl. 93. i 96. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca.

Podaci o ranjavanju, povređivanju ili ozleđivanju upisani u vojnoj knjižici nisu dovoljan dokaz da je do ranjavanja, povređivanja ili ozleđivanja došlo pod okolnostima iz čl. 5,6,8,11. i 13. istog zakona.

3. Nadležni organ ne može odbaciti zahtev stranke za priznavanje svojstva vojnog invalida, odnosno drugog prava, samo zbog toga što stranka nije podnela pismeno dokazbno sredstvo u smislu čl. 93. i 96. pomenutog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca.

186.

Z A K L J U Č A K BROJ 2)

Nadrežni organ za donošenje rješenja o ukidanju izvršnog rešenja u smislu člana 266. stav 2. ZUP-a ("Službeni list SFRJ", broj 47/86 – prečišćeni tekst) je organ koji je doneo izvršno rešenje, s tim ako je izvršno rešenje doneo prvostepeni organ, njega može ukinuti i drugostepeni organ, a ako takvo nema onda nadzorni organ.

Postupak za vanredno ukidanje izvršnog rešenja pokreće se i rešenje donosi samo po službenoj dužnosti.

Zainteresovani organi, organizacije i pojedinci mogu dati inicijativu za donošenje rešenja o ukidanju izvršnog rešenja, a ako organ takvu inicijativu ne prihvati, ne donosi rešenje, već o tome samo obaveštava podnosioca inicijative.

<p>IZVOD IZ BILTENA SUDSKE PRASKE SAVEZNOG SUDA BROJ 26. JANUAR – JUN 1987. GODINE – UPRAVNO PRAVO</p>

Član 33. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Čl. 7. i 9. Zakona o opštem upravnom postupku

Obaveza propisana republičkim odnosno pokrajinskim zakonima o penzijskom i invalidskom osiguranju da se invalidnost, odnosno nesposobnost osiguranika za rad (član 33. zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja) utvrđuje na osnovu prethodno pribavljenog nalaza, ocjene i mišljenja stručnog organa, ne isključuje dužnost organa nadležnog za rešavanje tih upravnih stvari da, saglasno odredbama čl. 7. i 9. Zakona o opštem upravnom postupku, u svakom konkretnom slučaju ceni da li su ti nalazi, ocene i mišljenja potpuni, jasni i dovoljno obrazloženi, odnosno da li na osnovu njih može utvrditi sve činjenice koje su od značaja za donošenje zakonskog i pravilnog rešenja.

Propuštanje ovih dužnosti od strane upravnog organa predstavlja bitnu povredu postupka.

(Uiss – 97/86 od 15.10.1986. godine)

Čl. 96., 84. i 93.

Isplata penzije licima koja su to pravo ostvarila primenom odredaba člana 96. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/32, 77/82, 75/85) vrši se unazad, saglasno odredbi člana 84. stav 3. u vezi sa odredbom člana 93. istog zakona.

Član 28. Zakona o upravnim sporovima

Kad stranka izjavi da odustaje od tužbe, kojom je pokrenula upravni spor, ne može kasnije povući takvu izjavu.

(Us- 1218/85 od 23.1.1987. godine)

ABECEDENI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Imovinska korist

- način oduzimanja imovinske koristi, 2

Nedozvoljena trgovina

- predmet krivičnog djela nedozvoljene trgovine, 7

Nepravo ponavljanje krivičnog postupka čl. 401. ZKP, 11

Očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju član 182. KZ SRBiH, 9

Pojam poslovne isprave, 8

Ponavljanje krivičnog postupka, 12,

Primanje mita, 3, 4. i 5.

- odnos zahtijevanja i primanja poklona i izvršenja obećane usluge, 3
- obim činjeničnog opisa radnji učinioca, bitni elementi djela, 4
- privredni sticaj kvalifikovanih bolika krivičnog djela primanja mita, 5
- primjena blažeg zakona, 13

Privredni prestupi – 14, a, b. i c. – 15., 16, 17. i 18.

Sticaj

- Odnos kvalifikovanih oblika istog krivičnog djela, 1

- odnos krivičnog djela pljačke iz čl. 169. i falsifikovanja službene isprave iz člana 236. st. 1. KZ SRBiH, 6

Teška krađa, 10

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Autorsko djelo

- formalni ugovor zaključen po izvršenju neformalnog ugovora o autorskom djelu, 37

Bračna tekovina

- vraćanje duga jednom suprugu oslobađa dužnika, 96
- primjena zakonske pretpostavke po kojoj pokloni ulaze u zajedničku imovinu supružnika, 97
- poklon supruzima, 98
- otuđenje stvari iz zajedničke svojine, 130

Dalekovod

- vidi odgovornost za štetu, 52, 129,

Delegacija mjesne nadležnosti

- neosnovan prijedlog, 106

Dioba posjeda

- kada se ne može razvrgnuti suvlasnička zajednica, 151

Djelimična ništavost

- - klauzule stope zatezne kamate, 19

Dokazno sredstvo

- dokaz pregledom poslovnih knjiga, 109

Dosjelost

- sticanje vlasništva na realnom dijelu parcele, 39
- povećanje suvlasničkog dijela

Doživotno izdržavanje

- vidi: ugovor o doživotnom izdržavanju, 101, 102, 103

Društvena svojina (vlasništvo)

- vidi: gradsko građevinsko zemljište, 29, 30, 31, 32 i 33
- vidi: šume, 34
- vidi: tužba zbog ometanja rada društvenim sredstvima, 35
- vidi: javno nadmetanje, 36

Društveno politička zajednica

- odgovornost za štetu zbog neodržavanja javnog puta, 68
- odgovornost za štetu zbog nepravilnog rada organa u izvršnom postupku, 72

Eksproprijacija

- naknada suvlasnicima za ekspropisana stabla, 46
- prava suvlasnika ekspropisane stambene zgrade na odgovarajući stan utvrđuje se u postupku eksproprijacije, 50
- odlučivanje o pravu na naknadu, 150
- smrt eksproprijata, 151

Elektrodistribucija

- naknada investitoru za izgradnju linije, 65

Falsus procurator

- zaključenje ugovora od strane neovlaštenog lica, 23

Fizička kultura

- SIZ za fizičku kulturu, pasivna legitimacija, 64

Formalni ugovor

- o izrazi idejnog rješenja, 25
- zaključenje po izvršenju neformalnog ugovora, 37

Gradsko građevinsko zemljište

- utvrđivanje visine troškova uređenja, 29
- ništav ugovor o nadogradnji buduće zgrade, 30
- ugovor o otuđenju nedovršene zgrade, 31
- trajno pravo korišćenja otuđuje se sa zgradom, 32
- građenje na tuđoj izgrađenoj parceli, 33

Građenje

- sticanje prava svojine građenjem posebnog dijela zgrade, 40
- dovršetak izgradnje tuđe nedovršene zgrade, 41
- pripadak pripada vlasniku zgrade i kada ga je izgradilo drugo lice, 42
- adaptacija nije osnov sticanja, ako time nije nastala nova zgrada ili poseban dio zgrade, 43
- osamostaljenje pripatka, 44

Grane tuđeg stabla

- vidi: susjedni odnosi, 40

Gubitak radne sposobnosti

- smanjenje usljed povrede ili starosti, 77
- naknada štete ako je rad obavljao član porodičnog domaćinstva, 132
- oblik naknada šteta zemljoradniku, 134

Izvršni postupak

- radnje prije pravosnažnosti rješenja, 152
- uvođenje u posjed prava prolaza, 153

Javna isprava

- oboriva pretpostavka tačnosti podataka iz prijemnog štambilja, 110

Javni put

- odgovornost društveno – političke zajednice zbog neodržavanja, 68
- odgovornost organizacije udruženog rada zbog nedoržavanja, 69

Javno nadmetanje

- prodaja nepokretnosti u društvenoj svini, 36

Kamata, ugovorna

- promjenjiva stopa na kredite iz primarne emisije, 20

Kamata, zatezna

- na potraživanje iz kasko osiguranja, 81
- na naknadu novčane štete, 82
- na iznos povećan u postupku po reviziji, 83

- na naknadu ugovorne štete, 84
- na novčanu obavezu koja se neprestano povećava radi inflacije, 85
- na potraživanja nastala obavljanjem sporedne djelatnosti, 86
- na konvertibilno dinarsko potraživanje, 87
- stopa do konvertovanja strane valute, 88
- na teret komisionara, 89
- na restituciju plaćenog iznosa, 90
- na cijenu plaćenu unaprijed, 91
- na novčana potraživanja iz osnova zakonskog izdržavanja, 138
- formulacija tužbenog zahtjeva, 139
- formulacija izreke presude, 140
- na regresno potraživanje od osiguravača, 151
- na restituciju u slučaju raskida, ili poništenja ugovora u privredi, 152
- procesna zatezna kamata, 153

Komisionar

- regres plaćenog duga komintenta, 67

Komunalna usluga

- obračun cijene za isporučenu vodu, 63

Konvalidacija

- usmenog ugovora, 27

Materijalni nedostaci

- odgovornost prodavca za nedostatke motornog vozila, 55

Nacionalizacija

- stambene zgrade, podrum, 49

Nadležnost

- u sporu između OOUR-a i učenika u privredi, sud udruženog rada, 104
- u sporu iz ugovora o kreditu između zemljoradnika i poljoprivredne organizacije, redovni sud, 105

Naknada parničnih troškova

- obračunavanje prema fazama postupka, 107

Naknada štete

- učesniku sportske igre, 71
- smanjenje usljed povrede ili starosti, 77
- uslovi za sniženje, 78
- ako je rad obavio član porodičnog domaćinstva povrijeđenog lica, 132
- oblik naknade štete zemljoradniku, 133
- naknada troškova sahrane, ovlaštenik, 134,
- izmjena dosuđene naknade u vidu rente, 135
- naknada zbog gubitka ili oštećenja stvari u prevozu, 154

Nasljednik

- svaki nasljednik pojedinačno je ovlašten da nastavi postupak radi utvrđenja da je bio osnovan zahtjev za razvod braka, 77

Nasljedno pravo bračnog druga

- povodom raskida bračne zajednice, 99

Nepokretnost

- tužba iz pretpostavljenog vlasništva, 47

Obavezno osiguranje

- ugovorna suma osiguranja, 92

Održaj

- vidi: dosjelost, 39, 120

Ortakluk

- zanatska radnja, 66

*Otpuštanje duga, 52**Odgovornost za štetu*

- društveno – političke zajednice zbog neodržavanja javnog puta, 68
- organizacija udruženog rada zbog neodržavanja javnog puta, 69
- u slučaju sječe stabala radi zaštite dalekovoda, 70
- zbog nepravilnog rada nadležnog organa u izvršenom postupku, 72
- prouzrokovane na putnom prelazu preko željezničke pruge, 73
- za posječena stabla na trasi dalekovoda, 129

Parnica

- nedopušteno spajanje, 111

Pasivna legitimacija

- SIZ za fizičku kulturu, 64

Podijeljena odgovornost

- vozača i pjećaka, 74
- vozača motornih vozila, 75
- kada ne postoji, 76

Podrum

- u nacionalizovanoj zgradi, 49

Poklon supruzima

- vidi: bračna tekovina, 98

Poništenje ugovora

- zbog nesklada sa samoupravnim sporazumom, 24

Porodična zajednica

- sticanje zajedničkim radom, 45

Posjed

- zaštita posjeda zemljišta u društvenoj svojini, 143
- zaštita posjeda izvora, vodotoka itd, 144
- zaštita posjeda vodovoda, 145
- dioba posjeda, 149

Poslovne prostorije

- podzakup uz saglasnost zakupodavca, 62

Posluga

- odgovornost poslugoprimca za propast stvari, 60

Pravo preče kupnje

- obaveza ovlaštenika, 51

Pravo zadržanja

- na osnovnim sredstvima, 122

Presuda

- odbijanje nepostojećeg tužbenog zahtjeva, 114

Prevoz

- odgovornost prevozioca zbog gubitka ili oštećenja stvari, 154

Pripadak

- pripadak zgrade pripada vlasniku zgrade i kada ga je izgradilo drugo lice, 42
- osamostaljenje pripatka, 44

Prodaja tuđe stvari

- pravo vlasnika na zaštitu, 56

Radna sposobnost

- vidi: naknada štete, 132 i 133

Razvod braka

- svaki nasljednik pojedinačno je ovlašten da nastavi postupak, 95

Reklamacija prvoziocu

- zbog gubitka ili oštećenja stvari, 154

Renta

- izmjena dosuđene naknade, 135

Retencija

- vidi: pravo zadržavanja, 121

Revizija

- običnog suparničara, 115
- stranke koja nije izjavila žalbu, 116
- ocjena dozvoljenosti, 117
- nedozvoljna revizija protiv rješenja o određivanju nosioca stanarskog prava, 118

Rušljiv pravni posao

- zbog nesklada sa samoupravnim sporazumom, 6

Samoupravni sporazum

- vidi: rušljiv pravni posao, 24

Seoski vodovod

- uslovi za priključak, 128

Služnost

- stvarna legitimacija za osnivanje, 122
- ugovor o zasnivanju nije formalan, 123
- crpljenje vode, zasnivanje, 124
- odvođenje vode, zasnivanje, 125

- zasnivanje rješenjem organa uprave prava služnosti odvođenja ili dovođenja vode, 126
- zaštita prava služnosti crpljenja vode, odvođenja ili dovođenja vode, 127

Smetanje posjeda

-vidi: tužba zbog ometanja rada društvenim sredstvima, 35

- vidi posjed, 143, 144. i 145

Sportista

- naknada štete učesniku sportske igre, 71

Stambeno pravo

- poništenje ugovora o koritšenju stanarskog prava, 93
- tužba zbog bespravnog useljenja, 94
- ništavost ugovora o zamjeni, 119
- određivanje nosioca stanarskog prava, 142

Sticanje bez pravnog osnova

- plaćeno greškom ili u zabludi, 80

Strana valuta

- vraćanje ako ugovor nije punovažan, 22

Sporovi male vrijednosti

-primjena odredaba čl. 265 t. 1. i 2. ZPP, 148

Suparničarstvo

- u parnici radi zakonskog izdržavanja, 141
- konfesorna i negatorna tužba, 146
- smrt prekida postupak ili je razlog za razdvajanje, 147

Susjedski odnosi

- pravo susjeda da posiječe grane tuđeg stabla, 48

Suvlasnici

- naknada za ekspropisana stabla, 46
- pravo na odgovarajući stan u slučaju eksproprijacije, 50

Štedna knjižica

- dokaz o uplatama – isplatama, 79

Šume

- vidi: društvena svojina, 34

Tužbeni zahtjev

- dještvo odricanja, 108

Ugovor o djelu

- dospjeće obaveze plaćanja naknade, 50

Ugovor nepoptun, 54

Ugovor o građenju

- cijene za naknadne troškove, 50
- ovlaštenje nadzornog organa, 59

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- ne sadrži samo obavezu snošenja troškova sahrane, 101

- neispunjavanje obaveze zbog poremećaja odnosa između ugovarača, 102

- raskid po zahtjevu nasljednika, 103

Usmeni testament

- izuzetne prilike, 100

Vlasništvo

- osamostaljenje pripatka zgrade, 47
- sticanje prava vlasništva građenjem posebnog dijela, 40
- dovršetak izgradnje tuđe zgrade, 41
- pripadak pripada vlasniku zgrade, 42
- adaptacija nije osnov sticanja ako nije nastala nova zgrada ili poseban dio zgrade, 43
- osamostaljenje pripatka, 44

Zakonsko izdržavanje

- u parnici radi zakonskog izdržavanja, suparničar, 123

Zajednička svojina

- sticanje zajedničkim radom, 45

Zastara potraživanja

- prekid
- krivičnog gonjenja, 118
- naknade buduće štete, 119
- štete prouzrokovane čovjeku od zaštićene divljači, 21

Žalba

- nije ovlašteno lice kome je u sporu između roditelja povjereno na zaštitu i vaspitanje dijek, privremenom mjerom, 112

UPRAVNO PRAVO

Begluci

- ostavljanje u svojini zemljišta pod šumom, 179

Djelatnost

- nedopušteno proširenje djelatnosti vlasnika samostalne elektroinstalaterske zanatske radnje, 182

Eksproprijacija

- pravo na odgovarajući stan nakon eksproprijacije stambene zgrade, 164

Geološko istraživanje

- odobrenje za istraživanje mineralnih sirovina, 184

Inspeksijski nadzor

- obaveze prijema pripravnika, 183

Kmetska selišta

- koja se smatraju neprovjerenim, 181

Komasacija

- značaj investicionog ulaganja učesnika komasacije, kao privremenog posjednika, za konačnu raspodjelu komasacione mase, 177
- troškovi krčenja šume 178

Oporezivanje proizvoda i usluga u prometu

- uvoz automobila od strane invalidnog lica i plaćanje poreza na promet, 176

Porezi građana

- plaćanje poreza na poklon na više primljeni dio prilikom diobe zemljišta, 171
- utvrđivanje visine zakupnine radi određivanja poreske obaveze kada je zakupac poslovnih prostorija društveno pravno lice, 172

Poreski prekršaji

- novčana kazna za poreski prekršaj prije donošenja rješenja o razrezu poreza, 173

Porez na promet nepokretnosti i prava

- povraćaj plaćenog poreza, 174
- poreski obveznik, 175

Postupak u upravnim sporovima

- inspeksijski nadzor i zaštita u upravnom sporu zbog "čutanja administracije" 159
- od kada se računa rok iz člana 26 ZUS za donošenje rješenja o žalbi stranke, 160
- nadležni javni tužilac za pokretanje upravnog spora, 161

Stambeni odnosi

- iseljenje iz stana nosioca stanarskog prava prije legalizacije porodične stambene zgrade koju je bespravno izgradio, 162
- razike u površinama stanova i njihova zamjena, 163
- pobijanje ugovora o zamjeni stanova u postupku pokrenutom radi utvrđenja da se smatra da je davalac stana dao saglasnost na zamjenu, 165

- kada postoji trajno življenje i stanovanja u stanu sa nosiocem stanarskog prava, 166
- iseljenje iz stana podstanara nakon smrti nosioca stanarskog prava, 167
- zakonitost useljenja određenog lica na osnovu urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje, u stan za njega namjenski izgrađen, 168
- iseljenje bespravno useljenog lica iz lugarnice – nadležnost za odlučivanje, 169
- iseljenje lica koja su ostala, nakon smrti korisnika, u prostorijama koje su umrlom namjenski dodijeljene na korištenje – nadležnost za odlučivanje, 170

Uzurpacija

- priznavanje prava svojine uzurpantu nezemljoradnika na uzurpiranom manjem izolovanom zemljištu pod šumom, 179

Upravni postupak

- ocjena dokaza, 155
- pobijanje žalbom pravosnažnih tačaka rješenja, 156
- neomogućavanje učešća kao stranke u postupku i pravna sredstva – žalba i prijedlog za obnovu postupka, 157
- poništavanje ranijeg rješenja u obnovljenom postupku, 158
- nadležni organ za donošenje rješenja o vanrednom ukidanju i pokretanju toga postupka, (zaključak savjetovanja), 186

*Upravni sporovi – vidi postupak u upravnim sporovima**Vojni invalidi*

- pismeno dokazno sredstvo iz člana 93. i 96. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (zaključak savjetovanja), 185

Pošto su sentence i zaključci označenim rednim brojevima to broj u registru određuje broj sentence ili zaključka u Biltenu.

REGISTAR PROPISA GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Savezni propisi

Zakon o udruženom radu ("Službeni list SFRJ", broj 53/76, 57/83 i 85/87) Zakon o

osnovnim svojinsko – pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ" broj 6/80)

Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" broj 29/78 i 39/85)

Zakon o autorskom pravu ("Službeni list SFRJ" broj 19/78 i 24/86)

Zakon o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ" broj 60/75 do 34/86)

Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ" broj 66/85 i 71/86)

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ" broj 24/76)

Zakon o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti ("Službeni list SFRJ" broj 43/76 do 43/86)

Zakon o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenom monetarnom poslovanju narodnih banaka republika i narodnih banaka autonomnih pokrajina ("Službeni list SFRJ" broj 49/76 do 71/86)

Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ" broj 63/80 i 53/85 – raniji "Službeni list SFRJ" broj 17/74)

Zakon o osnovama bezbjednosti u željezničkom saobraćaju ("Službeni list SFRJ" broj 77/87 – raniji "Službeni list SFRJ" broj 62/77)

Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj 4/77 do 74/87)

Zakon o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera – raniji "Službeni list SFRJ" broj 5/68 i 20/69)

Zakon o preduzećima za puteve – raniji ("Službeni list FNRJ" broj 27/61) Posebne uzanse o građenju ("Službeni list SFRJ" broj 18/77)

Odluka o načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom ("Službeni list SFRJ" broj 72/85 – raniji "Službeni list SFRJ" broj 63/79)

Republički propisi

Zakon o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH" broj 38/78)

Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH" broj 13/74 do 34/86 – prečišćeni tekst ("Službeni list SRBiH" broj 9/87)

Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH" broj 34/86)

Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH" broj 14/84 i 12/87)

Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH" broj 7/80)

Porodični zakon ("Službeni list SRBiH" broj 21/79)

Zakon o svojini na dijelovima zgrada ("Službeni list SRBiH" broj 35/77)

Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH" broj 33/77 i 12/87)

Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH" broj 19/77 i 18/86 – prečišćeni tekst "Službeni list SRBiH" broj 12/87)

Zakon o komunalnim djelatnostima ("Službeni list SRBiH" broj 40/75 do 12/87)

Zakon o putevima ("Službeni list SRBiH" broj 6/78 i 21/83)

Zakon o šumama ("Službeni list SRBiH" broj 11/78 i 12/87 – raniji "Službeni list SRBiH" broj 38/71 i 40/75)

Zakon o lovstvu ("Službeni list SRBiH" broj 7/77 i 12/87)

Zakon o elektroprivredi ("Službeni list SRBiH" broj 16/78 i 40/82)

Zakon o porezima građana ("Službeni list SRBiH" broj 39/84 do 45/86)

Zakon o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH" broj 37/78 do 40/84)

Zakon o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH" broj 19/86)

Zakon o sudovima udruženog rada ("Službeni list SRBiH" broj 14/80)

Zakon o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini – raniji ("Službeni list SRBiH" broj 13/74)

Zakon o zanatskim radnjama samostalnih zanatlija – raniji ("Službeni list SRBiH" broj 26/64)

Pravilnik o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH" broj 28/79)

Opšti uslovi za isporuku električne energije ("Službeni list SRBiH" broj 10/82 i 10/86 – raniji "Službeni list SRBiH" broj 20/76)

UPRAVNO PRAVO

Savezni propisi

Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj 47/86 – prečišćeni tekst)

Zakon o upravnim sporovima ("Službeni list SFRJ" broj 4/77)

Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj 4/77, 36/80, 69/82, 58/84 i 74/87)

Zakon o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu ("Službeni list SFRJ" broj 33/72 do 11/86)

Republički propisi

Zakon o javnom tužilaštvu ("Službeni list SRBiH" broj 19/86)

Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH" broj 14/84 – prečišćeni tekst)

Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH" broj 19/77 i 18/86)

Zakon o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH" broj 19/86)

Zakon o porezu na promet nepokretnosti i prava ("Službeni list SRBiH" broj 6/78, 13/83 i 30/85)

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava ("Službeni list SRBiH" broj 39/85)

Zakon o porezima građana ("Službeni list SRBiH" broj 39/84 i 8/85)

Zakon o komasaciji ("Službeni list SRBiH" broj 14/74)

Zakon o komasaciji 24/85)

Zakon o uzurpacijama ("Službeni list SRBiH" broj 6/78 – prečišćeni tekst)

Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji u NRBiH ("Službeni list NRBiH" broj 2/46, 18/46, 29/47, 13/49 i 14/51)

Zakon o postupku za ukidanje zajedničkog prava vlasništva na bivšim kmetskim selištima ("Službeni list SRBiH" broj 22/73)

Zakon o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH" broj 4/84, 40/84, 9/86 i 12/87)

Zakon o obavljanju privrednih djelatnosti samostalnim ličnim radom ("Službeni list SRBiH" broj 20/86)

Zakon o geološkim istraživanjima ("Službeni list SRBiH" broj 35/79)

Pravilnik o uslovima koje u pogledu kadrova i tehničke opreme moraju ispunjavati obnovne organizacije za zaštitu na radu koje vrše periodične preglede i ispitivanja, ("Službeni list SRBiH" broj 20/85).